

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3161/2023. (IV. 6.) AB határozat	jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapításáról	786
3162/2023. (IV. 6.) AB határozat	jogszabályi rendelkezések alkalmazásának kizárásáról	796
3163/2023. (IV. 6.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	801
3164/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	807
3165/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	811
3166/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	815
3167/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	819
3168/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	823
3169/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	828
3170/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	833
3171/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	837
3172/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	841
3173/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	844
3174/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	847
3175/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	850
3176/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	853
3177/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	857
3178/2023. (IV. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	861

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3161/2023. (IV. 6.) AB HATÁROZATA

jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 34. § (2) bekezdésének 2022. december 1-jéig hatályos második mondata alaptörvény-ellenes volt.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 34. § (2) bekezdésének 2022. december 1-jéig hatályos második mondata a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 0101-4.Vh.3999/2021. számon, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.635.575/2022. számon folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság (a továbbiakban: indítványozó) 52.Pkf.635.575/2022/4. számú végzésével – az előtte 52.Pkf.635.575/2022. számon folyamatban lévő másodfokú eljárás, valamint a 0223.V.0148/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő végrehajtási eljárás felüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja, továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Kezdeményezte továbbá a támadott rendelkezés alkalmazásának kizárását a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 0101-4.Vh.3999/2021. számon, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.635.575/2022. számon folyamatban lévő ügyben.
- [2] 2. Az indítvány alapjául szolgáló ügynek a bírói kezdeményezés szempontjából lényeges elemei az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [3] A végrehajtást kérő 2017-ben előterjesztett kérelmére a közjegyző 2020-ban végrehajtást rendelt el az adóssal szemben kölcsöntartozás jogcímén. Az eljáró végrehajtó az adós tulajdonában álló ingatlant lefoglalta, majd a beszerzett adó- és értékbizonyítvány alapján intézkedésével megállapította az adós tulajdonában álló, végrehajtás alá vont lakóingatlan lakott és beköltözhető becsértékét. Az adós az intézkedéssel szemben – a lakott állapotra vonatkozó becsértéket sérelmezve – a becsérték bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogást, egyúttal költségmentesség engedélyezése iránti kérelmet terjesztett elő.
- [4] A Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 0101-4.Vh.3999/2021/3. számú végzésével az adóssal – elutasítás terhe mellett – egyrészt költségmentesség engedélyezése iránti kérelme, másrészt végrehajtási kifogása hiányainak pótlására hívta fel, valamint tájékoztatta arról, hogy a Vht. 34. § (2) bekezdés alapján a szakértő közreműködésével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte,

és e költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe. Erre figyelemmel felhívta az adóst, hogy a becsérték kifogásának a hiányát – elutasítás terhe mellett – a végzés kézhezvételét követő 15 napon belül pótolja, vagyis igazolja, hogy a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Hivatalánál a Bírói Letéti számlára letétbe helyezett 177 500 Ft szakértői díjelőleget.

- [5] Az adós a költségmentességi kérelme hiányait pótolta, ugyanakkor a szakértői díjelőleg letétbe helyezését, és ennek igazolását illetően a hiánypótlásnak nem tett eleget. Beadványában kifogásolta, hogy a bíróság olyan költség előlegezésre hívta fel, amelyről tudja, hogy annak fedezésére nincs tartaléka. Álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenes, mert hátrányosan megkülönbözteti azoktól, akiknek van tőke-tartaléka, míg tőle vagyoni helyzete miatt jogorvoslatot von el. Erre tekintettel szükségesnek tartotta az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését.
- [6] Az elsőfokú bíróság 6. számú végzésében az adós végrehajtási kifogását a Vht. 217. § (5) bekezdése alapján hivatalból, a költségmentesség engedélyezése iránti kérelmét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 85. § (2) bekezdés a) pontja alapján, míg 7. számú végzésében az adós végrehajtás felfüggesztése és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelmét elutasította.
- [7] Az adós mindkét végzéssel szemben fellebbezéssel élt, melyben elsődlegesen az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésének a mellőzését sérelmezte. Álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdésének második mondata kirekesztő, és vagyoni helyzet szerint hátrányosan megkülönböztető.
- [8] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság 7. sorszámú végzése elleni fellebbezést 52.Pkf.637.612/2021/3. ügyszámon bírálta el. Végzésében az elsőfokú bíróság végzését részben megváltoztatta, és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése végett. Kezdeményezte továbbá a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 0101-4.Vh.3999/2021. számon, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.637.611/2021. számon folyamatban lévő ügyben. Határozott még az érintett ingatlanra vonatkozó végrehajtási cselekményekre kiterjedő hatályal az adóssal szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárás felfüggesztéséről az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság 6. sorszámú végzése elleni fellebbezést 52.Pkf.637.611/2021/3. ügyszámon bírálta el. Végzésében a másodfokú eljárást a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 52.Pkf.637.612/2021/3. számú végzésével kezdeményezett alkotmánybírósági eljárás befejezéséig felfüggesztette.
- [9] Az Alkotmánybíróság a 3409/2022. (X. 21.) AB végzésével a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárására irányuló indítványt visszautasította. Indokolásában kiemelte, hogy a bírói indítvány nem felelt meg az Abtv. 25. § (1) bekezdésében írt feltételeknek. A másodfokú bíróság az Alkotmánybíróság határozatának ismeretében az 52.Pkf.637.611/2021. számú ügyben a 7. sorszámú végzésével elrendelte a felfüggesztett másodfokú eljárás folytatását, majd az ügyet új számra lajstromoztatta (új száma: 52.Pkf.635.575/2022.).
- [10] 3. A másodfokú bíróság a fenti előzményeket követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata az Alaptörvény több rendelkezését, így XV. cikk (1)–(2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdését sérti.
- [11] Az indítványozó előadta, hogy a támadott rendelkezést az előtte folyamatban levő ügyben alkalmaznia kell, figyelemmel arra, hogy az adós a végrehajtó által megállapított becsértéket sérelmező kifogást terjesztett elő, és az erre vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében a kifogást előterjesztő személy köteles a bíróság által a becsérték megállapítása érdekében kirendelendő igazságügyi szakértő díjának előlegezésére is annak letétbe helyezésével; továbbá a kifogás előterjesztésekor a letétbe helyezés megtörténtét is igazolnia kell, ellenkező esetben a kifogása hivatalból elutasításra kerül. Az adós a jelen ügyben előadta, hogy a szakértői díj előlegezésére a csatolt iratokkal igazolni kívánt jövedelmi és vagyoni viszonyaira tekintettel nem képes, és költségmentesség engedélyezését is kérte, annak igénybevételét ugyanakkor az adott költségre vonatkozóan a Vht. 34. § (2) bekezdésének második mondata kizárja, ezért határozott az elsőfokú bíróság a kifogás érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról.
- [12] Az indítvány szerint a jelen végrehajtási ügyben alkalmazandó Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata egyértelműen különbséget tesz a végrehajtási eljárásban a végrehajtó által megállapított ingatlan becsértékkel szemben a Vht. által biztosított jogorvoslattal élni kívánó, azaz a végrehajtási kifogás előterjesztésére jogosultak

között azok vagyoni helyzete szerint. Erre tekintettel a becsértéket megállapító végrehajtói intézkedés kapcsán a Vht. valamennyi jogosult számára a tényleges és hatékony jogorvoslathoz való jogot, és e jog gyakorlása vonatkozásában a törvény előtti egyenlőséget nem biztosítja. Az indítványozó szerint a Vht. 217. § (1) bekezdése a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos jogorvoslatként biztosítja a végrehajtási kifogás előterjesztésének a lehetőségét a végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen, a fél vagy más érdekelt részére.

- [13] A Vht. és az ingatlan becsértékének bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt letétbe helyezendő szakértői díj előlegének összegéről szóló 39/2012. (VIII. 27.) KIM rendelet (a továbbiakban: KIM rendelet) rendelkezéseiből következően azonban a végrehajtási kifogásnál a kifogással élő fél vagy érdekelt – amennyiben a becsérték bíróság általi megállapítását kéri – köteles a szakértő közreműködésével felmerülő költséget is előlegezni (amelynek összege a KIM rendelet szerint 20 000 Ft-tól 300 000 Ft-ig terjedhet), függetlenül a kifogással élő fél vagyoni helyzetétől, azaz attól, hogy a KIM rendelet szerint kiszámítható szakértői díjelőleg összegének megjelölt számlára való befizetésére képes-e vagy sem, hiszen a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata értelmében e költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe. Az indítványozó ezzel összefüggésben kifejezetten hangsúlyozta azt is, hogy nem kizárólag az adós lehet olyan vagyoni helyzetben, mely a szakértői költségek előlegezését lehetetlenné teszi, hiszen a végrehajtó által megállapított becsérték a végrehajtást kérő vagy más érdekelt jogát vagy jogos érdekét is sértheti. Az indítványozó érvelése szerint a Vht. 9. §-a folytán alkalmazandó a polgári perrendtartás költségkezdvényekre vonatkozó rendszere, melynek célja éppen az, hogy védőhálót teremtsen a felek számára abban az esetben, ha vagyoni helyzetük miatt igényeiket nem tudnák érvényesíteni. Ezzel szemben ugyanakkor a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata a szakértői költségek előlegezésére vonatkozóan a költségmentességet és a költségfeljegyzési jogot kizárja, így a költségek előlegezésére képtelen felek számára a jogorvoslathoz való jog gyakorlását ellehetleníti.
- [14] A fentiekén túl az indítványozó szerint a támadott rendelkezés nemzetközi szerződésbe is ütközik: az Európai Unió Alapjogi Chartája a VI. címében, az igazságszolgáltatással kapcsolatos jogok között, a 47. cikkben helyezi el a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog szabályait, és ezeken belül a költségmentesség biztosításának lehetőségéről is szól azok vonatkozásában, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközzel.
- [15] Az indítványozó szerint a jogorvoslathoz való jog csak akkor lehet tényleges és hatékony, ha az valóban minden, annak igénybevételére jogosult számára vagyoni helyzetétől függetlenül, és egyéb megkülönböztetéstől mentesen ténylegesen biztosított, e követelmény azonban az ingatlan becsértékét megállapító végrehajtói intézkedés elleni végrehajtási kifogás esetén nem érvényesül. A kifogásolt jogszabályi rendelkezés – az indítványozó véleménye szerint – vagyoni helyzet alapján a jogorvoslat igénybevételére jogosultak között különbséget tesz, és az előírt költségek előlegezésre képtelen valamennyi jogosultat a tényleges jogorvoslat lehetőségétől megfosztja, ők az intézkedés okozta esetleges sérelem orvoslására valójában nem jogosultak, és ez az Alaptörvényben biztosított jogaik sérelmét jelenti, amely alapjog-korlátozás – a másodfokú bíróság álláspontja szerint – szükségesnek és arányosnak sem tekinthető.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[17] 2. A Vht. 2022. december 1-jéig hatályos, indítvánnyal érintett rendelkezése:

„34. § (2) A szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. A költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe.”

[18] 3. A Vht. hatályos rendelkezése:

„34. § (2) A szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.”

III.

[19] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. A fentiekén túl az egyedi normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia.

[20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az 52.Pkf.635.575/2022. számon folyamatban lévő másodfokú eljárás, valamint a 0223.V.0148/2021. ügyszám alatt folyamatban lévő végrehajtási eljárás felfüggesztése megtörtént, az alapügyben eljáró bíróságnak a támadott rendelkezést alkalmaznia kell, és az indítvány a megsemmisítés jogkövetkezményére is kiterjedő alaptörvény-ellenesség megállapítására irányul {lásd például: 2/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [11]}. Az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben foglalt, a határozott kérelemmel szemben támasztott követelményeknek is megfelel: az indítványozó bíró egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését. Az indítvány megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, XXVIII. cikk (7) bekezdésével, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására {lásd például: 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3166/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [18]–[19]}.

[21] 2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az indítványozó által támadott rendelkezést a jogalkotó 2022. december 1-jei hatállyal módosította. Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 38. §-ával a támadott rendelkezés – a Módtv. 154. § (1) bekezdésében foglalt főszabálynak megfelelően, a Módtv. kihirdetését követő napi hatályba lépéssel – megváltozott, a Vht. hatályos 34. § (2) bekezdése a jelen ügyben támadott, az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek tartott második mondatot már nem tartalmazza. Ennek megfelelően a Vht. 2022. december 1-jéig hatályos, indítvánnyal érintett rendelkezése a következőket tartalmazta: „34. § (2) A szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. A költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe.” A Vht. hatályos rendelkezése az indítványozó által támadott második mondatot már nem tartalmazza.

[22] A Módtv. 38. §-ához fűzött előterjesztői indokolás szerint „[a] végrehajtási eljárás során a becsértéket a végrehajtó állapítja meg. Amennyiben a becsérték megállapításával valamely érintett nem ért egyet, vagy az ingóság becsértékének megállapításához szakértő-becsüs közreműködését kéri valamely fél, akkor a felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. A módosítás alapján a költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog igénybe vehető a vonatkozó jogszabályok alapján.”

[23] Az Abtv. 41. § (3) bekezdése ugyanakkor lehetővé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alaptörvény-ellenességét is megállapítsa, ha a jogszabályt konkrét esetben még alkalmazni kellene. Adott esetben a támadott rendelkezést a jogalkotó hatályon kívül helyezte, azonban – a folyamatban levő ügyekre vonatkozó átmeneti rendelkezés hiányában – az alapul fekvő eljárás során adott időállapotbeli tartalmát kell az eljáró bíróságoknak figyelembe venni és alkalmazni {hasonlóan lásd: 3195/2020. (VI. 11.) AB határozat, Indokolás [22]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Vht. 34. § (2) bekezdése 2022. december 1-jét megelőzően hatályban volt második mondatát érdemben vizsgálta.

IV.

[24] A bírói kezdeményezés megalapozott.

[25] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt röviden áttekintette a Vht. jogorvoslatra, valamint a költségmentességre vonatkozó, az adott ügyben releváns rendelkezéseit, tekintettel arra, hogy az indítványozó szerint a Vht. 34. § (2) bekezdésében felsorolt költségek előlegezése vonatkozásában a költségmentesség, illetőleg a költségfeljegyzési jog kizárása vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetésen keresztül a jogorvoslathoz való jog sérelmét eredményezi.

[26] Az indítványozó – fentebb ismertetett – álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata olyan tiltó rendelkezést tartalmaz, amely sérti az Alaptörvényben rögzített törvény előtti egyenlőséghez, az alapjogoknak mindenki számára megkülönböztetés nélküli biztosításához, valamint a jogorvoslathoz való jogot, mert egyértelműen különbséget tesz az ingatlan végrehajtó által megállapított becsértékével szemben végrehajtási kifogás előterjesztésére jogosultak között azok vagyoni helyzete szerint, ezáltal nem biztosítja valamennyi jogosult számára a hatékony jogorvoslathoz való jogot, illetve a törvény előtti egyenlőséget.

[27] Az Alkotmánybíróság kiemeli: a Vht. 5. §-a alapján a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel azt kell elérni, hogy a pénzfizetésre vagy egyéb magatartásra kötelezett a kötelezettségét teljesítse. Ahogy arra a 3409/2022. (X. 21.) AB végzés alapjául szolgáló ügyben benyújtott miniszteri állásfoglalás is utal: a végrehajtási eljárásra az adós önkéntes teljesítésének hiánya miatt kerül sor. A Vht. negyedik része rögzíti a végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslatokat: egyrészt lehetőséget ad a végrehajtás elrendelésével összefüggésben jogorvoslat előterjesztésére, másrészt rendelkezik a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos jogorvoslatokról. A végrehajtási kifogás intézményét a Vht. 217–218. §-a szabályozza. A végrehajtási kifogás lényegileg a legszélesebb körben igénybe vehető jogorvoslati eszköz, a Vht. 217. § (1) bekezdése szerint ugyanis a végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedése) ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást (a továbbiakban: kifogás) terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A Vht. 217. § (5) bekezdése kimondja, hogy ha a kifogás elkésett, nem tartalmazza a miniszteri rendeletben meghatározott szakértői díjelőleg letétbe helyezéséről szóló igazolást, vagy olyan intézkedés ellen irányul, amely nyilvánvalóan nem lényegesen jogszabálysértő, továbbá ha a kifogást az előterjesztő felhívás ellenére hiányosan adja be, a bíróság a kifogást hivatalból elutasítja. A Vht. 140. § (7) bekezdése szerint ha a becsérték közlésétől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást terjesztettek elő, a becsértéket a bíróság – szükség esetén szakértő közreműködésével – állapítja meg. A becsérték megállapításával szemben előterjesztett, a becsérték bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt letétbe kell helyezni az igazságügyi szakértő díjának fedezésére szolgáló, a miniszter rendeletében meghatározott összeget. A KIM rendelet 2. §-a szerint a szakértői költség összegét a bíróságon kezelt letétekről szóló rendeletnek az igazságügyi szakértői díj letétbe helyezésére vonatkozó szabályai szerint kell a végrehajtási kifogást elbíráló bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal letéti számlájára befizetni. A végrehajtási kifogás előterjesztésekor a végrehajtási kifogáshoz mellékelni kell a befizetés igazolását. A befizetés teljesítésére irányuló fizetési megbízás közlemény rovatában fel kell tüntetni a becsérték közléséről szóló végrehajtói irat sorszámát is tartalmazó végrehajtói ügyszámot.

[28] Az alapul fekvő ügyben alkalmazandó támadott rendelkezés szerint a szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte. A költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe.

- [29] A Vht. 9. §-a folytán alkalmazandó a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 94. § (1) bekezdése határozza meg [illetőleg a Pp. hatályba lépése előtt a régi Pp. 84. § (1) bekezdése határozta meg] az eljárás során a felet jogai érvényesítése érdekében megillető költségkedvezményeket; e rendelkezés alkalmazhatóságát a Vht. 34. § (2) bekezdésében felsorolt költségek előlegezése tekintetében azonban éppen a támadott rendelkezés zárta ki.
- [30] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően röviden áttekintette a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozóan kialakított gyakorlatát. Az Alkotmánybíróságnak elsőként azt kellett tisztáznia, hogy a bírói kezdeményezés alapján a hátrányos megkülönböztetés tilalmának állított sérelme az Alaptörvény XV. cikk (1) vagy (2) bekezdése hatálya alá tartozik-e. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő, a (2) bekezdés szerint pedig Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a XV. cikk sérelmét állító indítványt alapjogi érintettség és az egyén védett tulajdonságainak állított sérelme esetében a XV. cikk (2) bekezdése alapján, míg egyéb jogok esetében a XV. cikk (1) bekezdése alapján bírálja el [lásd például: 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [49]; 3330/2022. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [36]].
- [31] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának megfelelően a megkülönböztetés alkotmányosságának vizsgálatakor abból kell kiindulni, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden különbségtétel tilos, hanem azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie” [3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [47]]. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelme miatti alaptörvény-ellenesség akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos – homogén – csoportba tartozó (egymással összehasonlítható helyzetben lévő) jogalanyok között tesz különbséget, és a különbségtétel nem igazolható: az eltérő szabályozásnak nincs észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, vagyis önkényes [lásd például: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [19]; 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [99]; 3031/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [27]]. Nem lehet hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket [lásd: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]; az újabb gyakorlatból például: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [39]; 9/2021. (III. 17.) AB határozat, Indokolás [182]]. Alkotmányjogi szempontból a különbségtétel akkor nem fogadható el, ha a jogi szabályozás az egymással összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között anélkül tesz különbséget, hogy annak tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indoka lenne, vagyis az önkényes [9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [22]].
- [32] Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta azt is, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján a tilalom elsősorban az alapvető jogok tekintetében fennálló megkülönböztetésekre vonatkozik, ugyanakkor kiterjeszhető a teljes jogrendszerre, mivel „az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák” [42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [42]].
- [33] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint személyek közötti, alaptörvényt sértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne; azaz alaptörvény-ellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható helyzetben levő jogosultak és kötelezettek között vehető fel. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indoka, vagyis önkényes [lásd például: 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [14]].
- [34] Az Alkotmánybíróság a megkülönböztetések alkotmányosságának megítélésére alkalmazott vizsgálati módszereket már számos korábbi döntésében rögzítette. Ezeknek megfelelően tehát „az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében

rögzített szükségesség/arányosság tesztjét –, s más mércét arra az esetre, ha a diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja. Itt akkor állapít meg az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenes megkülönböztetést, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes” [lásd: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [20]]. Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét az abban nevesített egyik élethelyzet (nevezetesen a vagyoni helyzet) alapján történt hátrányos megkülönböztetésre hivatkozással állítja. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése sérelme megállapíthatóságának az egyik (és nem az egyetlen) feltétele, hogy a hátrányos megkülönböztetés valamely, az Alaptörvényben nevesített védett tulajdonsággal összefüggésben következzen be; további feltétel azonban az is, hogy a különbségtétel valamely, az indítványozót megillető alapjoggal összefüggésben történjen [lásd például: 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [49]; legutóbb például: 3330/2022. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [36]]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a vagyoni helyzet szerinti különbségtételt a jogorvoslathoz való joggal, mint az Alaptörvényben biztosított alapvető joggal összefüggésben állította, így a bírói kezdeményezés a XV. cikk (2) bekezdés alapján vizsgálható.

- [35] 3. Az Alkotmánybíróságnak az indítvány alapján – a fent ismertetett gyakorlatára figyelemmel – abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a szakértői költségek előlegezésére vonatkozó költségmentességet és a költségfeljegyzési jogot kizáró rendelkezés sérti-e az Alaptörvény XV. cikkében foglalt jogegyenlőség, illetve a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvét, illetőleg megvalósított-e olyan vagyoni helyzet szerinti közvetett különbségtételt, mely a jogorvoslathoz való jog hatékony érvényesülését is ellehetetleníti. A fenti kérdés eldöntésének előkérdése, hogy a támadott rendelkezés szempontjából kiket kell homogén csoportba tartozónak tekinteni. Ennek meghatározása érdekében az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta a vonatkozó releváns jogszabályi rendelkezések áttekintését, és ennek alapján a következőket állapította meg.
- [36] A fentebb részletesen bemutatottak szerint a Vht. 34. § (2) bekezdése szerint a szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kéri. A támadott rendelkezés [azaz a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata] értelmében (2022. december 1-jét megelőzően) a költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem volt igénybe vehető (szemben a Vht. 9. §-a folytán alkalmazandó Pp. 94. §-ban foglaltakkal).
- [37] A Vht. 34. § (2) bekezdése már a törvény hatályba lépésétől fogva tartalmazta a jelenleg is hatályos szöveghez hasonló módon (minimális szövegezésszerű eltéréssel) a szakértői stb. költségek előlegezésére vonatkozó rendelkezést, azonban a költségmentességet és a költségfeljegyzési jogot kizáró rendelkezést nem. A bírói kezdeményezéssel támadott mondat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXXX. törvény 40. § (4) bekezdéssel, 2018. január 1-jei hatállyal került a Vht.-be, és a III. részben (Indokolás [19] és köv.) már kifejtettek szerint a kifogásolt második mondatdal együtt 2022. december 1-jéig volt hatályban. E módosítás nem hivatalos előterjesztői indokolása nem ad választ arra a kérdésre, hogy milyen megfontolásból került a támadott mondat a Vht. 34. § (2) bekezdésébe, mint ahogy a hatályon kívül helyezéséhez kapcsolódóan is csupán annyit rögzít a végső előterjesztői indokolás, hogy a módosítás alapján a költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog igénybe vehető a vonatkozó jogszabályok alapján.
- [38] Az Alkotmánybíróság szerint Vht. vizsgálta 34. § (2) bekezdés kifogásolt második mondata látszólag mindenkire egyaránt vonatkozott a végrehajtási eljárás során, nem tett különbséget a tekintetben, hogy a szakértő közreműködését ki kérte: aki kérte, legyen az akár a végrehajtást kérő, akár az adós, annak a szakértői stb. díjat előlegeznie kellett, és a támadott rendelkezésnek megfelelően költségmentességet vagy költségfeljegyzési jogot nem vehetett igénybe.
- [39] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor hátrányos megkülönböztetést nem csak azonos csoportba tartozó személyek eltérő kezelése valósíthat meg, hanem az is, ha ténylegesen különböző helyzetben levőket kezelnek azonosan. A diszkrimináció tilalma tehát egyfelől azt követeli meg, hogy a különbözőeket különbözően, másfelől azt, hogy az azonosakat azonos módon kezelje a jog: „az egyenlő bánásmód követelményéből az fakad, hogy a hasonló eseteket hasonlóan, míg a különböző eseteket különbözőképpen kell kezelni” [3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [45]]. Azt is megállapította már a testület, hogy „[h]a az állam a különböző helyzetek között – azzal, hogy az azokban rejlő lényeges különbözőségeket figyelmen kívül hagyja – egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, az személyek közötti tilos megkülönböztetést eredményez, és ezért alkotmányellenes” [12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [82]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [49]].

- [40] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt klauzula védelmet nyújt a rejtett vagy közvetett diszkriminációval szemben is. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a közvetett diszkrimináció tilalmát sérti, ha egy látszólag általános jellegű és semleges jogszabályi rendelkezés vagy szabály végső soron a társadalomban gyakorta hátrányos különbségtétellel sújtott, az Alaptörvényben tételesen felsorolt, illetve azzal döntő hasonlóságot mutató „egyéb helyzetben” lévő személyek kizárását, kirekesztését vagy valamely lehetőségtől való megfosztását eredményezi. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint így az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkrimináció tilalma kiterjed azokra a közhatalmi intézkedésekre is, amelyek ugyan látszólag általános, semleges és mindenkire egyformán érvényes rendelkezést tartalmaznak, de eredményüket vagy hatásukat tekintve valójában mégis az alaptörvényi szabályban felsorolt tulajdonságú társadalmi csoportot sújtanak további hátrányokkal {lásd: 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [64]; 3253/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [50]}.
- [41] Az Indokolás I. fejezetében (Indokolás [1]–[15]) ismertetett tényállás szerint a konkrét ügyben azért került sor az adós becsérték kifogásának érdemi vizsgálat nélküli elutasítására, mert köteles lett volna az előírt szakértői díjelőleget letétbe helyezni, és ezt igazolni; e kötelezettségének azonban eleget tenni – éppen a rossz anyagi helyzete miatt – nem tudott, ugyanakkor a Vht. 34. § (2) bekezdése (2022. december 1-jéig hatályban volt, az alapul fekvő ügyben még alkalmazandó) második mondata okán költségmentesség vagy költségfeljegyzési jog sem illette meg.
- [42] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a végrehajtási eljárás során két egymással ellentétes érdek szembenállására kell figyelemmel lennie a jogalkotónak, azaz mind a végrehajtást kérő, mind az adós érdekének érvényesülését szem előtt kell tartania. Ennek megfelelően figyelembe kell venni, hogy a végrehajtást kérő a lehetőségekhez mérten minél előbb szeretne hozzájutni a követeléséhez, ami viszont az adós érdekével ellentétes. Ugyanakkor olyan perökönómiai szempont, mint az eljárás elhúzódásának megakadályozása és a befejezésére vonatkozó reális igény önmagában nem indokolja a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog kizárását a szakértői költségek előlegezése tekintetében. Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy az ingatlan becsértékének meghatározása egyik fél számára sem közömbös, és a túl alacsony összegben való megállapítása nem csak az adós, de a végrehajtást kérő érdekét is sértheti. Túl alacsony összeg megállapítása esetén ugyanis megtörténhet, hogy az ingatlan vételára nem fedezi a tartozás teljes összegét, így a végrehajtást kérő követelése csak sokára, vagy egyáltalán nem térül meg. Ebből következik az is, hogy a becsértéket nem kizárólag az adós tarthatja sérelmesnek, hanem a végrehajtást kérő is, és ő maga is élhet végrehajtási kifogással a becsérték tekintetében, ez esetben a költségeket is értelemszerűen neki kell előlegezni.
- [43] A vizsgált esetben ez azt jelenti, hogy a Vht. 34. § (2) bekezdés 2022. december 1-jét megelőzően hatályban volt második mondatával a jogalkotó megkülönböztetés nélkül mindenkit kizárt a szakértői (és más, az alapul fekvő konkrét ügyben nem releváns) költségek előlegezése körében a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog igénybe vétele alól.
- [44] 4. A jelen esetben azonban a csoport azonossága („homogenitása”) csak látszólagos: a költségmentesség vagy költségfeljegyzési jog lehetőségének kizárása éppen azok (hatékony) jogorvoslati jogát lehetetleníti el, akik szociálisan hátrányos helyzetben vannak: a költségek előlegezésének hiánya ugyanis a Vht. 217. § (5) bekezdésének megfelelően a végrehajtási (adott esetben becsérték) kifogás érdemi vizsgálat nélküli elutasítását eredményezi.
- [45] Az Alkotmánybíróság szerint a vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetés valóban fennáll, mivel a mindenkire egyformán érvényes kizáró rendelkezés másként érinti azokat, akik képesek a költségek előlegezésére, és akik nem. Ez a megkülönböztetés pedig a jogi szabályozás egyenes következménye. A vizsgált megkülönböztetés a XV. cikk (2) bekezdésébe ütköző megkülönböztetésnek tekinthető, mert a XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat – többek között – vagyoni helyzet szerinti megkülönböztetés nélkül biztosítja.
- [46] A támadott rendelkezés folytán azonban a rosszabb anyagi helyzetben levők – akik nem, vagy csak aránytalan áldozattal képesek az esetlegesen felmerülő szakértői költségeket megelőlegezni – nem tudnak élni a végrehajtási kifogás lehetőségével, ami ezáltal vagyoni helyzeten alapuló megkülönböztetést eredményez a hatékony jogorvoslathoz való hozzájutás tekintetében.
- [47] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megfelelően alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Ez a szükségességi-arányossági kritériumrendszer jelenti az alapjogok korlátozásának alkotmányossági mércéjét, mely alapján a jelen ügyben

azt kellett vizsgálni, hogy azonosítható-e olyan alapjog vagy alkotmányos érték, ami indokolja a támadott rendelkezésben megfogalmazott korlátozást.

- [48] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. A jogalkotó a költségkedvezmények rendszerét éppen arra tekintettel alakította ki, hogy azok számára is nyitva álljon a bírói út, illetve a jogorvoslat különböző verziói igénybevételeének a lehetősége, akik egyébként anyagilag nehezebb helyzetben vannak. A költségkedvezményeknek, mint lényegüket tekintve az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdésben is megjelenő esélyegyenlőség megvalósulását elősegítő jogintézménynek a célja ugyanis az, hogy a kedvezőtlen anyagi helyzet ne lehessen akadálya a jogérvényesítésnek, a szociálisan hátrányos helyzetben levőket ne gátolja bírósági úton történő igényérvényesítésében. Ennek megfelelően a költségkedvezmények valójában a pozitív diszkrimináció eszközei: az eljárási költségeket – személyi, jövedelmi, vagyoni körülményei miatt – fedezni nem tudó fél helyett e költségeknek az állam által történő előlegezése, bizonyos esetekben viselése útján biztosítani a bírósághoz fordulás alkotmányos alapjogának érvényesülését. A költségkedvezményi rendszer egyfelől a fél személyi, jövedelmi és vagyoni viszonyai szerint, a bíróság döntése alapján jogosítja a felet költségkedvezményre, másfelől, kiemelt jelentőségű jogviszonyok esetében a jogalkotó *ex lege* maga részesíti kedvezményben – az eljárás tárgyára tekintettel – az adott eljárást.
- [49] Az Alkotmánybíróság szerint a támadott rendelkezés látszólag nem zárja el a végrehajtási kifogás benyújtásának lehetőségét a felektől, formálisan lehetőség van a kifogás benyújtására. Ugyanakkor azonban a költségek előlegezése, illetőleg a letéti számlára történő befizetés igazolása nélkül a kifogás érdemi vizsgálat nélkül elutasításra kerül, ami lényegileg a valós, hatékony jogorvoslat teljes gátja. Ebben az összefüggésben nem azonosítható olyan más alapvető jog vagy alkotmányos érték, amely az alapjog-korlátozás indokául szolgálhatna. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adott esetben a költségmentesség és költségfeljegyzési jog ilyen kizárásának a szükségessége az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megfelelően nem indokolható, éppen ellenkezőleg: az a jogorvoslathoz való jog érvényesülésének akadálya.
- [50] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Vht. 34. § (2) bekezdésének 2018. január 1-je és 2022. december 1-je között hatályban volt második mondata alaptörvény-ellenes volt. Figyelemmel az Abtv. 45. § (2) bekezdésére, az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenes szövegrész tekintetében alkalmazási tilalmat állapított meg az eljárásra okot adó, a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 0101-4.Vh.3999/2021. számon, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság előtt 52.Pkf.635.575/2022. számon folyamatban lévő ügyben. A támadott rendelkezés a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítása folytán az eljárás során a következő szöveggel alkalmazandó: „A szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével és az árverés közhírré tételével felmerülő költségeket az köteles előlegezni, aki ezeket az intézkedéseket kérte.”
- [51] 5. Az indítványozó a támadott rendelkezés és az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése ellentétét, valamint a támadott rendelkezés nemzetközi szerződésbe ütközését is állította.
- [52] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az ügyben az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének a sérelmét megállapította – állandó gyakorlatának megfelelően – a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben már nem kellett vizsgálnia.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2831/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3162/2023. (IV. 6.) AB HATÁROZATA

jogszabályi rendelkezések alkalmazásának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdésének a második mondata – amely szerint „A honvéd tisztjelölt a tiszti állományba vételét követően, legalább a honvédtiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles a Honvédségnél szolgálatot teljesíteni.” – a 280. § (1) bekezdése 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos rendelkezéseivel együtt a Fővárosi Ítéltábla előtt 2.Kf.700.038/2022. szám alatt folyamatban lévő ügyben nem alkalmazható.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Ítéltábla az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezésében kérte annak megállapítását, hogy a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: régi Hjt.) 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdés második mondata a 280. § (1) bekezdése rendelkezéseivel együtt az előtte 2.Kf.700.038/2022. szám alatt folyamatban lévő perben nem alkalmazható. Az indítvány a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás tilalmára hivatkozott, amely az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése részét képezi.
- [2] A bíróság indítványában előadta, hogy az Alkotmánybíróság 3331/2018. (X. 26.) AB határozata (továbbiakban: Abh.) megállapította, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközés miatt a régi Hjt. 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdésének „a honvéd tisztjelölt a tiszti állományba vételét követően, legalább a honvédtiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles a honvédségnél szolgálatot teljesíteni” szövegrésze a régi Hjt. 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 280. § (1) bekezdésével összefüggésben alaptörvény-ellenes volt. Megállapította, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon 80.K.30.640/2018. számon folyamatban lévő ügyben, továbbá valamennyi, bármely bíróság előtt folyamatban lévő ugyanilyen tárgyú ügyben a régi Hjt. 2001. évi XCV. törvény 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdés második mondata a 280. § (1) bekezdés rendelkezéseivel együtt nem alkalmazható. A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény és más törvények szolgálati viszonytal kapcsolatos módosításáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) 49. §-a iktatta a régi Hjt.-be a jogállási törvény 229/E. § (3) bekezdését. Ekkor került a régi Hjt.-be a másik érintett szabály, a 280. § (1) bekezdése is. A régi Hjt. 229/E. § (3) bekezdése és 280. § (1) bekezdése ugyan már nem hatályos [2013. július 1-jei hatállyal a teljes régi Hjt.-t hatályon kívül helyezte a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 279. § (2) bekezdése], ugyanakkor a felperes ösztöndíjszerződésének módosítása az említett törvényi rendelkezéseken alapult.

- [3] Az indítványozó bíróság kártérítés megfizetése iránt indított közszolgálati jogvita tárgyában folyamatban lévő ügyben észlelte az Abh.-val azonos alkotmányjogi helyzetet, és ezért az Alkotmánybírósághoz fordult az egyedi alkalmazási tilalom megállapítása céljából. A jelen perrel érintett jogvita az Abh. keletkezésekor még nem volt folyamatban, így nem esik azon ügyek körébe, melyekre nézve az Abh. az együtt alkalmazási tilalmat megállapította. Ugyanakkor az Ítéletábrla megítélése szerint az együtt alkalmazási tilalom megállapítása jelen ügyben is szükséges, hiszen a felek között fennálló jogvitában olyan jogszabályi rendelkezéseket kellene a bíróságnak alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét az Abh. már kimondta.
- [4] 2. Az ügy lényege a következőképpen foglalható össze az indítványban írtak alapján.
- [5] 2.1. A felperes 2010. augusztus 30. napján kötött ösztöndíjszerződést az alperessel, melyben vállalta, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemre beiratkozik, felsőfokú tanulmányait a minisztérium által meghatározott szakirányban folytatja, azt az adott tanulmányi időben elvégzi, majd – az ösztöndíjszerződés 1/d. pontja értelmében – a végzettség, illetőleg a képzettség megszerzése után a Magyar Honvédség hivatásos vagy szerződéses állományú tagjaként a képzési időnek megfelelő időtartamban katonai szolgálatot teljesít.
- [6] Az indítvány szerint az ösztöndíjszerződést 2012. január 30-án a Honvéd Vezérkar Személyzeti Csoportfőnöksége módosította, és annak 1/d. alpontja első mondata helyébe azt a rendelkezést léptette, hogy a honvéd tisztjelölt a tiszt állományba vételét követően legalább a honvédtiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles a Magyar Honvédségnél szolgálatot teljesíteni. Az egyoldalú módosítás a régi Hjt. 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos 229/E. § (3) bekezdés második mondata, valamint a 280. § (1) bekezdése együttes alkalmazásán alapult.
- [7] Felsőfokú tanulmányai befejezését követően a felperes 2014. augusztus 20. napján hivatásos szolgálatba lépett, és az alperes MH Bázis Repülőtér Biztosító Alegység Művelettámogató Zászlóaljában szakaszparancsnoki besorolásban teljesített szolgálatot, azonban a 2018. február 22-i nyilatkozatában szolgálati jogviszonyáról lemondott. Erre figyelemmel az alperes parancsnoka a felperes hivatásos szolgálati jogviszonyának 2018. április 21-i hatállyal történő megszüntetéséről rendelkezett, egyúttal vele szemben 44-2/2/2018. szám alatt fizetési felszólítást bocsátott ki, melyben a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 61. § (1) bekezdésére, 88. § (3) bekezdésére hivatkozással az ösztöndíjszerződés módosítás 2. pontja alapján 1 550 540 forint megfizetésére hívta fel, mivel a 96 hónap kötelezően szolgálati viszonyban töltendő időből nem töltött le 51 hónap 28 napot. A felperes a fizetési felszólítással szemben jogorvoslatot nem vett igénybe, az előírt összeget 2018. július 17. napján banki átutalással teljesítette.
- [8] A fizetési felszólításban megjelölt összeg megfizetését követően az Abh. megállapította az ösztöndíjszerződés módosításának alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezéseknek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközés miatti alaptörvény-ellenességét, valamint a bírói kezdeményezéssel érintett, továbbá valamennyi, bármely bíróság előtt folyamatban lévő ugyanilyen tárgyú ügyben azok együttes alkalmazása tilalmát mondta ki.
- [9] A felperes ezt követően az Abh.-ra is alapítottan, jogalap nélküli gazdagodás jogcímén keresetet terjesztett elő az alperessel szemben az általa 2018. július 17. napján megfizetett összegből 1 307 318 forint és kamata visszafizetése iránt, mivel érvelése szerint az Abh. alapján az ösztöndíjszerződés eredeti rendelkezését kellett alkalmazni, miszerint a képzési időnek megfelelő időtartamban lett volna köteles katonai szolgálatot teljesíteni. Miután a szükséges 48 havi szolgálat helyett 44 hónap szolgálatot teljesített, így fizetési kötelezettsége 243 222 forint lett volna a fizetési felszólítással érvényesített és általa teljesített 1 550 540 forinttal szemben, így a fennmaradó 1 307 318 forint összeg vonatkozásában az alperes jogalap nélkül gazdagodott.
- [10] A Veszprémi Törvényszék az 5.K.700.017/2020/9. számú ítéletével a kereseti kérelemben foglaltaknak megfelelően marasztalta az alperest. Az elsőfokú bíróság ítéletét a Kúria mint másodfokú bíróság a Kf.VII.39.798/2020/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette. Megállapította, hogy a felperes a honvédelmi szervezet kártérítési felelősségére alapított követelést terjesztett elő a korábban fennálló hivatásos szolgálati jogviszonyából eredően, azonban e követelés bíróság előtti érvényesítését meg kellett volna előznie a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII. 12.) HM rendeletben (a továbbiakban: HMr.) szereplő kétfokú kártérítési eljárásnak.
- [11] 2.2. A Kúria döntését követően a felperes – a Kúria hatályon kívül helyező végzésében kifejtett jogi álláspontot követve – 2021. február 15. napján a Honvédelmi Minisztérium Védelemgazdasági Hivatalánál kártérítési igényt terjesztett elő, amelyet a Hivatal a 149-4/2021. számú határozatával elutasította. A felperes fellebbezése folytán

az alperes a 424-3/2021/P. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta és a fellebbezést elutasította; kiemelte, hogy az ösztöndíjszerződés módosítása az akkor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján jött létre, ezért jogellenesség és jogszabályba ütközés sem állapítható meg, az alaptörvény-ellenesség megállapítására pedig később került sor.

- [12] A felperes a HMr.-ben szabályozott kártérítési eljárás lefolytatása eredményeképpen hozott másodfokú kártérítési határozattal szemben keresetet terjesztett elő 1 307 318 forint megfizetése iránt. Álláspontja szerint az Abh. alapján a módosításnak az eredeti ösztöndíjszerződés 1. pont d) alpontjára vonatkozó része érvénytelen, mivel az egyoldalú módosítás jogszabályi alapja hiányzik, így az ösztöndíjszerződés eredeti rendelkezését kell alkalmazni.
- [13] Az alperes Honvédelmi Minisztérium a védiratában elsődlegesen az eljárás megszüntetését kérte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 81. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a Kp. 48. § i) pontja alapján; érdemi védekezésként a kereset elutasítását kérelmezte. A megszüntetés iránti kérelmét azzal indokolta, hogy a felperes a 2018. április 21. napján kelt fizetési felszólítást nem támadta meg, a követelt összeget megfizette, önkéntesen teljesített, így esetében egy lezárt jogviszonyról van szó.
- [14] A Veszprémi Törvényszék 5.K.700.907/2021/9. számon ítéletet hozott; a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalta az alperest. Az alperes által előterjesztett fellebbezés folytán az indítványozó Ítéletelőtti eljárás előtt másodfokú eljárás van folyamatban.
- [15] 3. A másodfokú eljárásban, a fenti előzményeket követően fordult az Ítéletelőtti eljárás az Alkotmánybírósághoz.
- [16] Az indítványban előadottak szerint, habár az indítványozó bíróság előtti ügy konkrét tényállása nem teljesen egyezik meg az Abh.-ban szereplő ügyben feltárt körülményekkel, alkotmányjogi szempontból nincsen eltérés az ügyek között, és ezért fennállnak az alkalmazási tilalom elrendelésének feltételei; a jelen ügyben is megvalósult a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás révén a visszaható hatályú jogalkalmazás, ami a jelen esetben tilos. Az egyetlen eltérés az, hogy az Abh.-ra okot adó bírói kezdeményezéssel érintett alapügyben a felperes ösztöndíjas hallgató az alperes MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrségdandár ellen fizetési felszólítása hatályon kívül helyezése iránt indított pert az Abh. adatai szerint. Ez azonban nem eredményezi azt, hogy nem áll fenn a visszaható hatályú jogalkotás tilalma szempontjából az alkotmányjogilag azonos helyzet. Következésképpen, a jelen ügyben is indokolt elrendelni az alkalmazási tilalmat.

II.

- [17] 1. Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezése szerint:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

- [18] 2. A régi Hjt. 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos vonatkozó szabályai:

„229/E. § (3) A tiszti állományba vétel a Honvéd Vezérkar főnök döntésének megfelelően a szolgálat érdekében hivatásos vagy szerződéses szolgálati viszony létesítésével történhet. A honvéd tisztjelölt a tiszti állományba vételét követően, legalább a honvédtiszti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban köteles a Honvédségnél szolgálatot teljesíteni. A szolgálati viszony megszűnése esetén a megtérítési kötelezettségre a 66. § rendelkezéseit kell alkalmazni.”

„280. § (1) A honvéd tisztjelölt 2012. január 1-jén hatályos ösztöndíj szerződésének azon elemeit, amelyek kizárólag az NKE létrejöttével kapcsolatban, vagy a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény és más törvények szolgálati viszonytal kapcsolatos módosításáról szóló 2011. évi CLXXXIV. törvény rendelkezéseire figyelemmel módosulnak, a Honvédség 2012. február 1-ig egyoldalúan módosítja, és erről a honvéd tisztjelölt részére értesítést küld. Az ösztöndíj szerződés más elemeinek módosítása közös megegyezéssel történhet.”

III.

- [19] Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alaptörvényben és az Abtv.-ben lefektetett formai és tartalmi kritériumoknak {a feltételekkel kapcsolatos gyakorlatot lásd például: 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]; 7/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [9]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróság a felfüggesztett eljárásban a Kp. 34. § b) pontja alapján hozott végzéssel fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó jogszabályhelyet [Abtv. 25. § (1) bekezdés]. Az indítvány jogszabályi rendelkezés egyedi alkalmazási tilalmának elrendelésére irányul. Az ilyen típusú indítványokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján „a jog félre tételére vonatkozó hatáskör hiányában a bíró az alkalmazandó joggal összefüggő alkotmányos aggályát köteles az Alkotmánybíróság elé tárni. Az önálló alkalmazási tilalom kezdeményezésének, mint a bírói kezdeményezés egyik esetének a jellegzetessége és kivételessége abban áll, hogy ebben az eljárásban a norma alaptörvény-ellenességét – mivel azt az Alkotmánybíróság korábban már megállapította – értelemszerűen már nem kell külön állítani és indokolni. Az indítvány kizárólag a más eljárásban már alaptörvény-ellenesnek minősített norma alkalmazási tilalmának kimondására irányul.” [3132/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [5]] Az egyedi alkalmazási tilalom tekintetében alkotmányjogilag értékelhető indokolást tartalmaz az indítvány a kérelem okáról. Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány megfelel a határozott kérelem követelményének.
- [21] Ezek értelmében nem volt akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezésben foglaltak alapján vizsgálja, hogy a régi Hjt. bírói kezdeményezéssel érintett, korábban az Abh.-ban alaptörvény-ellenessé nyilvánított rendelkezései alkalmazhatók-e az egyedi ügyben.

IV.

- [22] A bírói kezdeményezés megalapozott.
- [23] 1. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a régi Hjt. rendelkezéseit már vizsgálta a visszaható hatályú jogalkotás tilalma szempontjából, és megállapította az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmét. A határozat szerint a törvényalkotó azzal, hogy a hatályos ösztöndíjszerződésekben is előírta a honvédtiszti alapképzés kétszere-sének megfelelő szolgálati idő átvezetését egyoldalú módosítással, a Mód.tv. hatálybalépésének időpontja előtti, a múltban korábban már megtörtént és befejezett, a felperes (és valamennyi honvéd tisztjelölt) által már nem megváltoztatható tényekhez – vagyis az általuk már elvégzett tanulmányi évekhez – fűzött a korábbiól eltérő jogkövetkezményt, eltérő mértékű kötelezettséget (Indokolás [26]). Az Abh. szerint „együttesen a régi Hjt. 229/E. § (3) bekezdése és 280. § (1) bekezdése a hatálybalépésük előtt már bekövetkezett és lezárt tények-hez, az addigra már teljesített képzési évekhez kapcsolódóan úgy állapított meg a korábbiakhoz képest eltérő mértékű kötelezettséget, hogy az az érintettek számára hátrányosabb, terhesebb helyzetet eredményezett – vagyis meglévő kötelezettségmértékét utólag és egyoldalúan növelte, mégpedig a duplájára. Ezért a régi Hjt.-nek a bírói kezdeményezésben támadott, 2012. január 1-jétől 2013. június 30-ig hatályos szabályai beleütköznek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetett hátrányos tartalmú visszaható hatályú jogalkotás tilalmába” (Indokolás [29]).
- [24] Az alkalmazási tilalom megállapításához arra van szükség, hogy jelen ügy felperese a visszaható hatályú jogalkotás tilalma szempontjából alkotmányjogilag olyan helyzetben legyen, mint amilyenben az Abh. alapját képező ügy felperese volt. Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy ez a feltétel teljesül-e.
- [25] 2. Az Abh.-tól az eltérés a fentiek szerint az, hogy az Abh.-ra okot adó bírói kezdeményezéssel érintett alapügyben a felperes ösztöndíjas hallgató az alperes MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrségdandár ellen fizetési felszólítása hatályon kívül helyezése iránt indított pert, a jelen esetben a felperes a fizetési felszólításban foglaltak önkéntes teljesítése után indított pert.
- [26] Az Abh.-val befejezett, alkotmánybírói eljárással érintett ügynek és ennek az ügynek is a részét képezi a régi Hjt. indítványban jelezett szabályainak az alkalmazása. Ezek a szabályok azzal a következménnyel jártak, hogy

az ösztöndíjszerződés alapján teljesítendő kötelező szolgálat időtartama meghosszabbodott; a fizetési felszólítást ennek a változásnak a nyomán bocsátották ki. A kérdés az, hogy alkotmányjogi szempontból különbséget jelent-e az Abh.-ban szereplő tényállástól a jelen bírói kezdeményezés tényállása a kötelező szolgálat időtartamának jogalkotó által előidézett megnövekedése mikénti alkotmánybíróági megítélésénél.

[27] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkalmazási tilalom elrendelése szempontjából a jelen ügy az Abh.-ban befejezett üggyel hasonló, alkotmányjogi szempontból pedig azonos. A mondott eltérés alkotmányjogi szempontból nem teszi szükségessé ennek az ügynek az eltérő kezelését az Abtv. szerinti jogkövetkezmény meghatározásakor. Az alkalmazási tilalom jelen ügyben való elrendelésével az Alkotmánybíróság biztosítani tudja, hogy ne sérüljön a hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás tilalma az indítványra okot adó ügyben. Ezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkalmazási tilalom elrendelésének feltétele ebben az ügyben is fennáll.

[28] 3. A kifejtettek értelmében és figyelemmel az Abtv. 25. § (1) bekezdésére is az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva a rendelkező részben foglaltak szerint megállapította a régi Hjt. rendelkezéseinek az egyedi ügyben való alkalmazási tilalmát.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróvási ügyszám: III/313/2023.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3163/2023. (IV. 6.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.634.962/2021/5. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Schneider és Pataki Ügyvédi Iroda) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában egyrészt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.634.962/2021/5. számú végzése megsemmisítését kérte az Alaptörvény I. cikke, VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1)–(3) bekezdései, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, valamint XX. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással. Az indítványozó másrészt az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnt.) 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a rendelkezésre bocsátott bírósági iratok szerint a következő. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás volt, amelyet az indítványozó azért kezdeményezett, mert 2020. december 24-én és 25-én esedékes időszakos kapcsolattartásra vonatkozó szabályokat az édesanya megszegte azzal, hogy a gyermek eredeti személyi okmányait nem adta át az indítványozó édesapának. Kérelmében előadta, hogy bár a jogerős kapcsolattartási ítélet alapján (a Fővárosi Törvényszék 50.Pf.637.289/2019/6. számú ítéletével módosított Budai Központi Kerületi Bíróság 1.P.XI.30.598/2018/67. számú ítélete) jogosult lenne a gyermekkel külföldre utazni, okmányok hiányában ezt nem tudja megtenni.
- [3] A Budai Központi Kerületi Bíróság 15.Pk.40.023/2021/11. számú elsőfokú végzésében megállapította a kapcsolattartásra vonatkozó szabályok megszegését. A végzés indokolása szerint „[á]ltalános bírói gyakorlat, hogy a bíróság külön nem rendelkezik a kiskorú személyazonosságát közhitelesen tanúsító okiratok átadásáról, mert az a Ptk. [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény] 4:178. § (1) bekezdésébe foglalt zavartalan kapcsolattartásnak értelemszerű feltétele. A kapcsolattartó szülőt pedig terhelhetik ebben az időszakban a kiskorú személyazonosságának igazolására vonatkozó vagy egészségügyi, baleseti ellátásának igénybevételével kapcsolatos kötelezettségek” (Indokolás 5. oldal utolsó előtti bekezdése). A Budai Központi Kerületi Bíróság végzésében foglaltak szerint „a Ptk. 4:178. § (1) bekezdése alapján a zavartalan kapcsolattartás körébe tartozik a külön ítéleti kiemelés nélkül is a kiskorú személyazonosságát közhitelesen tanúsító okiratoknak a kapcsolattartó szülő részére történő átadása” (Indokolás 5. oldal utolsó bekezdése). Mindezek alapján a bíróság a kérelmezett édesanya felróhatóságát állapította meg a zavartalan kapcsolattartás megghiúsítása körében.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.634.962/2021/5. számú végzésével az elsőfokú döntést megváltoztatta, és a kérelmet elutasította. A bíróság megállapította, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegése esetén rendelhető el a végrehajtás. Jelen ügyben a Fővárosi Törvényszék megállapította, hogy az alapul

szolgáló határozatok nem tartalmaznak rendelkezéseket az iratok átadására: „Az okmányok átadására akkor lehetne kötelezni az édesanyát, ha azt a végrehajtás alapjául szolgáló határozat tartalmazná, vagy a konkrét kapcsolattartási alkalom esetén azt ténylegesen és igazoltan zavarná az okmányok hiánya. Jelen ügyben egyik eset sem állt fenn” (Indokolás [34]–[35]).

- [5] 2. Ezt követően nyújtotta be az indítványozó alkotmányjogi panaszát, amelyben a következőkre hivatkozott.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint nem kell igazolnia, hogy valamely közös program a gyermekkel az okiratok hiányában maradt el, ugyanis önmagában az okiratok hiánya veszélyezteti a gyermeket, így például nem részesülhet kellő orvosi ellátásban. A Ptk. 4:178. § (1) bekezdése alapján a gondozó szülő köteles gyermeket a kapcsolattartásra felkészítve átadni, ami magába foglalja a személyazonosításra alkalmas fényképes okmányok, valamint a lakcímkártya és a TAJ-kártya, továbbá az útlevel eredeti példányban történő átadásának a kötelezettségét. Ezen okmányok hiányában a kapcsolattartás zavartalansága meghiúsul. A bíróság az indítványozó szerint nem volt figyelemmel a szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való jogára, amely alapvető jog, és amelynek zavartalanságát az államnak a bíróságok útján biztosítani kell [Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdés, VI. cikk (1) bekezdés, XVI. cikk (2) bekezdés].
- [7] A Fővárosi Törvényszék – az indítványozó érvelése szerint – a gyermek gondoskodáshoz való jogát [XVI. cikk (3) bekezdése] nem vette figyelembe döntése meghozatal során. Az a bírói jogértelmezés, amely felmenti az anyát azért, mert a kapcsolattartások idejére nem adja át az indítványozónak a gyermek személyes okmányait, az indítvány szerint az Alaptörvény XVI. cikkébe és VI. cikk (1) bekezdésébe ütközik.
- [8] A gyermek okmányai átadásának elmulasztása és az ezt jóváhagyó bírósági döntés folytán sérül az indítványozó lelki egészséghez való joga is [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése], ugyanis őt „lelki traumának teszik ki” a gyermek okmányainak negligálásával.
- [9] Nem minősíthető az indítványozó szerint tisztességes eljárásnak [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés], hogy az indítványozó minden ügyében a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf. tanácsa jár el, hiába kérte, hogy ügyében más – számára kedvezőbbnek tűnő gyakorlatot folytató – tanács ítélkezzen, illetve, hogy a széttartó gyakorlatot egységesítsék.
- [10] Az indítványozó mindezekén túl kérte a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Indítványában ezzel összefüggésben mindösszesen arra hivatkozott, hogy azért lenne célszerű a jogszabály megsemmisítése, hogy „a jövőben ne merüljön fel a jogalkalmazókban kétely, hogy a Ptk. kógens szabályainak megsértése esetén is helye van a kapcsolattartást végrehajtásának elrendelésére”.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. [...]”

„XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.

(2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.

(3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük tanítását.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[12] 2. A Bpnt. támadott rendelkezése:

„22/A. § (1) A bíróság vagy a gyámhatóság által a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban, továbbá a bíróság vagy a gyámhatóság által jóváhagyott kapcsolattartást rendező egyezségben (a továbbiakban: a kapcsolattartásra vonatkozó határozat) foglaltak megszegése esetén a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak végrehajtásának elrendelése e törvény szerinti eljárásban kérhető. A bíróság a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását – végrehajtható okirat kiállítása nélkül – végzéssel rendeli el. E végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.”

III.

- [13] 1. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit a jelen ügyben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [14] Az indítvány az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül érkezett, ugyanis az indítványozó jogi képviselője a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.634.962/2021/5. számú végzését 2022. január 21-én vette át, míg az alkotmányjogi panaszt 2022. március 17-én nyújtotta be. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló kérelem tárgyában hozott döntés alkotmányjogi panasszal támadható {3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [9]}. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, ugyanis a nemperes eljárásban kérelmezőként vett részt, így érintettnek minősül, és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A jogi képviselő meghatalmazását csatolták.
- [15] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó megjelölte az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseinek sérelmét. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében azonban az Alaptörvény I. cikke az állam kötelezettségeit határozza meg az alapjogok védelme és biztosítása érdekében, és nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, így közvetlenül e rendelkezés vonatkozásában nincs helye alkotmányjogi panasznak {lásd például: 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [16] Az indítvány egy része ezen túl nem az indítványozó saját, hanem az érintett gyermek jogainak a sérelmét állította. Figyelemmel arra, hogy a Budai Központi Kerületi Bíróság 1.P.XI.30.598/2018/67. számú ítélete értelmében a gyermek felett a szülői felügyeleti jogot nem az indítványozó, hanem az édesanya gyakorolja, az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdésére alapított kérelem nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt feltételnek, ezért ebben a tekintetben érdemi elbírálásra nincs lehetőség {vesd össze: 3508/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [17] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott indítvány ugyan állítja a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, és kéri a megsemmisítését, de állítását alkotmányjogi érvekkel nem támasztja alá, ezen belül nem jelöli meg azt az alaptörvényi rendelkezést, amelyet a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése sértene. Így az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeknek. A határozott kérelem követelménye ugyanis magában foglalja, hogy az indítványnak egyértelműen elő kell adnia az eljárás megindításának indokait, alkotmányjogi panasz esetén az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, továbbá indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [vesd össze: Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]. „Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig az indokolás hiánya {lásd pl.: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadálya” {lásd legutóbb: 3353/2019. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [21]}.

- [18] Mindezek alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz nem felel meg az érdemi vizsgálatot megalapozó feltételeknek, így azt az Alkotmánybíróság visszautasította.
- [19] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek az alábbiak szerint részben tesz eleget. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, valamint XX. cikk (1) bekezdésének a sérelmére vonatkozóan alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást nem adott elő. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének, valamint XX. cikk (1) bekezdésének sérelmét csupán állította az indítványozó, de semmivel nem indokolta a konkrét alapjogsérelmet, vagyis nem jelölte meg, hogy a támadott végzés miért és mennyiben okozta a jogorvoslathoz való joga, vagy testi és lelki egészséghez való joga sérelmét, csupán az okmányok átadásának elmaradásából keletkező kellemetlenséget állította. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában továbbá nem mutatta be, hogy a támadott bírói döntések miért és mennyiben okozzák e rendelkezés sérelmét, tehát nem hivatkozott olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességre, amelyet az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálat tárgyává tudott volna tenni. E tekintetben ezért a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írt követelményének, és annak elbírálására nincs lehetőség.
- [20] A fentiek szerint a bírói döntéseket az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és ezzel összefüggésben a XVI. cikk (2) bekezdése alapján támadó indítvány felel meg az Abtv. szerinti, befogadásra vonatkozó törvényi feltételeknek.
- [21] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában foglalt megállapításai szerint a kapcsolattartás a gyermek személyi okmányainak elmaradása miatti zavartalanságának kérdéskörét érintő indítvány megfelel az Abtv. 29. §-ában írt befogadási feltételnek. A hasonló tárgyú ügyben hozott 3351/2022. (VII. 25.) AB határozatban (Indokolás [22]), valamint 3439/2022. (X. 28.) AB határozatban (Indokolás [27]) foglaltakra tekintettel az ügy felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [22] Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a különélő szülő és a gyermek kapcsolattartáshoz való joga az Alaptörvényben a magánszféra-védelem [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés], valamint a gyermeknek a gondoskodáshoz [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés] és a szülőnek a neveléshez való joga [Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdés] részeként alapjogi rangra emelt jogosultság [3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [19], [21]–[23], [25], [28]; 3066/2022. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [20], [30]].
- [25] Az Alkotmánybíróságnak ennek tükrében azt kellett vizsgálnia, hogy a Fővárosi Törvényszék jogértelmezése korlátozta-e az indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartási jogát, és amennyiben igen, e korlátozás alkotmányos szempontból igazolható-e. Ez a következő két, egymással összefüggő kérdéstől függ: egyrészt a kapcsolattartáshoz való jog korlátozására vezet-e, ha a szülő a kapcsolattartás ideje alatt nincs a gyermek hatósági igazolványainak a birtokában; illetve másrészt az okmányok átadásának elmaradása indokot adhat-e végrehajtási eljárás megindítására a hatályos szakjogi szabályok keretei között. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy egy, a most vizsgálthoz hasonló ügyekben már elvi jelleggel állást foglalt ezekben a kérdésekben [3351/2022. (VII. 25.) AB határozat, a továbbiakban: Abh., 3439/2022. (X. 28.) AB határozat]. Jelen ügy vizsgálata során e határozatok alapulvételével járt el az Alkotmánybíróság.
- [26] 2. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megfogalmazta, hogy az „elvitel joga” is megilleti a különélő szülőt a kapcsolattartás keretén belül: „a hatályos jogszabályok értelmében a különélő szülő nemcsak meglátogathatja a gyermekét, hanem – a visszavitel kötelezettségével – főszabály szerint el is viheti őt a lakóhelyéről vagy szokásos tartózkodási helyéről, és az elvitel joga – ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik – kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is” (Indokolás [37]). Ezzel összefüggésben mutatott rá a testület az Abh.-ban arra is, hogy mit tekint alkotmányos értelemben a kapcsolattartás zavartalan megvalósulásának: „Ha a gyermek igazolványainak hiánya miatt a különélő szülőnek

esetleg hatósági intézkedéstől kell tartania, vagy betegség esetében a gyermek orvosi vagy gyógyszerellátása veszélybe kerülhet, illetve a közös program földrajzi értelemben vagy más módon indokolatlanul korlátozottá válik, akkor a kapcsolattartás zavartalansága csorbát szenved, és annak korlátozása megállapítható” (Abh., Indokolás [49]–[50]). Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Abh.-ban arra a következtetésre jutott, hogy „a kapcsolattartás jogszabályi és hatósági/bírósági döntés keretein belüli tartalmi és földrajzi értelemben vett zavartalansága alkotmányjogi értelemben immanens részét képezi a kapcsolattartáshoz való jognak. A kapcsolattartás zavartalansága pedig nem biztosított, ha a különélő szülő nem rendelkezik a gyermek szükséges hatósági igazolványaival.” (Indokolás [51])

- [27] Az Abh. értelmében a vizsgálat kiindulópontja mindenkor a kapcsolattartásnak a kapcsolattartási döntés (egyezség) keretein belüli zavartalansága, ezen belül „egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadály a az elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség (figyelembe veendő például, hogy a különélő szülő rendelkezik-e és ha igen, milyen körben a gyermek külföldre vitelének jogával stb.)” (Indokolás [61]).
- [28] Mivel jelen ügyben a gondozó szülő a gyermek egyetlen hatósági igazolványát sem bocsátotta az elvitel jogát jogszerűen gyakorló, indítványozó (különélő) szülő rendelkezésére, fentiek szerint az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartáshoz való jogának korlátozása megállapítható.
- [29] 3. Ezt követően az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a kapcsolattartáshoz való jognak a gyermek okmányai át nem adása útján megvalósuló korlátozása érvényesíthető-e végrehajtási eljárásban akkor, ha az okmányok átadásáról a felek egyezsége vagy a bírósági/hatósági döntés hallgat.
- [30] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „a gyermek okmányainak át nem adásával kapcsolatos végrehajtási kérelem nem mutat túl a jóváhagyott – a gyermek elvitelének a jogát biztosító – egyezsége, hanem éppen annak végrehajtására irányul. A kapcsolattartás zavartalanságának része ugyanis, hogy az elvitel jogát jogszerűen gyakorló szülő a gyermek szükséges hatósági igazolványainak a birtokában legyen a kapcsolattartás ideje alatt. A Bpnt. 22/B. § (4) bekezdés d) pontja kifejezetten a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltak megszegésének minősíti, ha a kapcsolattartásra kötelezett neki felróható okból »egyéb módon megghiúsítja a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást.«” (Abh., Indokolás [59])
- [31] Ennek alapján a Fővárosi Törvényszék azon jogértelmezése, amely a Bpnt. 22/A. § (1) bekezdése, valamint a 22/C. § (2) bekezdése alapján azt állapította meg, hogy nem lehet elrendelni a gyermek szükséges személyes okmányainak a kapcsolattartás idejére történő átadását az elvitel jogát gyakorló szülő számára, ha arról a felek egyezsége külön nem rendelkezik – akadályozta az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a XVI. cikk (2) bekezdése által biztosított kapcsolattartáshoz való jognak a maga teljességében történő gyakorlását, amely az elvitel jogát (és a Budai Központi Kerületi Bíróság 1.P.XI.30.598/2018/67. számú ítélete alapján a külföldre vitel jogát is) kifejezetten biztosította.
- [32] A korlátozás szükségessége nem támasztható alá alkotmányos indokkal [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is megerősíti, hogy „egyes igazolványok (például: személyazonosító okmány és TAJ-kártya) átadásának hiánya minden esetben akadály a az elvitel jogával rendelkező szülő alkotmányos jogai gyakorlásának, míg más igazolványok (például az útlevél) esetében ezek átadására nem minden esetben, hanem a körülményektől függően lehet szükség [...]” (Abh., Indokolás [61])
- [33] 4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének, illetve ezzel összefüggésben az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésének a sérelmét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.634.962/2021/5. számú végzését a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/884/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3164/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 11.Gpkf.20.289/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Székely Ügyvédi Iroda) eljáró gazdasági társaság indítványozó (a perben felperes, a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdés alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 11.Gpkf.20.289/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, fizetési meghagyásos eljárásból perré alakult eljárásban megállapított tényállás szerint az indítványozó a kizárólagos tulajdonát képező ingatlan birtokbavételét követően kezdeményezte a Víz- és Csatornaművek Koncessziós Zrt.-nél (a továbbiakban: alperes) a közüzemi szolgáltatási szerződés nevére történő átírását. Az alperes ekkor a fogyasztási helyre vonatkozóan 279 632 Ft összegű vízdíj tartozást tartott nyilván, amelyet az indítványozó megfizetett, de vitatta a vízfogyasztás tényleges mennyiségét, ezért annak igazolására kérte az alperest. Az alperes az általa 2016-2021. években kibocsátott számlákat, továbbá a mérőóra állásáról készült három darab olyan fényképfelvételelt küldött meg az indítványozónak, amelyek közül kettőn a mérőórát nem lehetett beazonosítani, illetve azokon a felvételek készítésének dátuma sem látszott, csak kézzel írott, 2019 és 2021 közötti dátumok szerepeltek rajtuk.
- [3] Az indítványozó keresetében 348 632 Ft összegű kártérítés és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest Arra hivatkozott, hogy az alperes által megküldött dokumentumok alapján nem lehetett megállapítani a tényleges fogyasztást, és feltevése szerint az alperes a számláit nem a tényleges fogyasztás alapján állította ki. Előadása szerint a hátralékos vízdíjat csak azért fizette ki, mert így tudott szerződést kötni az alperessel.
- [4] Az alperes írásbeli ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, keresetlevele mellékleteként benyújtotta a perbeli időszakra vonatkozóan kibocsátott számlákat, fizetési felszólításokat, továbbá a mérőóráról készült olyan felvételeket, amelyekben azok készítésének dátuma és a mérőóra gyári száma is kivehető volt. Az indítványozó az alperesi ellenkérelem és annak mellékletei kézbesítését követően elállt keresetétől, kérte azonban az alperes perköltségben történő marasztalását arra hivatkozással, hogy a per megindítása előtt mindent megtett annak érdekében, hogy a fogyasztási adatokat az alperessel tisztázza, az alperes azonban nem adta át neki azokat a fényképfelvételeket, amelyeket ellenkérelméhez mellékelte. Az alperes a felperesi elálláshoz hozzájárult, egyúttal kérte, hogy a bíróság a felperest kötelezze a perköltség megfizetésére, mivel a fogyasztási helyen lévő mérőóra állásáról 2021. április 14. napján rögzített, és a fizetési meghagyásos eljárás megindítása előtt megküldött fotó kétséget kizáróan igazolta a tényleges fogyasztást.
- [5] A Szolnoki Járásbíróság 23.P.21.614/2021/11. számú végzésével a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 241. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárást megszüntette, és a Pp. 85. § (2) bekezdése alapján az alperest kötelezte a felperesi perköltség megfizetésére. A perköltség viselése tárgyában hozott döntése indokai körében az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes a pert megelőzően az óraállásokról készült fényképfelvételeket többszöri kérelme ellenére sem küldte meg az indítványozónak, akiben így a bíróság megítélése szerint jogosan merült fel kétség a tényleges fogyasztás mértékét illetően. Hangsúlyozta, hogy bár az eljárás megszüntetése esetén a Pp. 85. § (1) bekezdés szerinti fő szabály alapján a felperes viseli a perköltséget, azáltal, hogy a tényleges vízfogyasztás mértékét az alperes először a perben, az ellenkérelméhez mellékelte fényképfelvételekkel igazolta, magatartásával okot adott a per megindítására. Az elsőfokú bíróság szerint a per az alperes miatt indult, és vált végül feleslegessé, ezért a Pp. 85. § (2) bekezdés alapján neki kell a felperes perrel felmerülő költségét megfizetnie.

- [6] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú végzés megváltoztatásával a felperest kérte kötelezni perköltsége megfizetésére. Állítása szerint nem adott okot a per megindítására, mivel már a fizetési meghagyás kibocsátását megelőzően teljes körűen igazolta a felhasználási helyen a tényleges vízfogyasztás mennyiségét, többek között megküldte a felperesnek a fogyasztási helyen készült, a vízmérőóra állása szerinti 548 m³ tényleges fogyasztást rögzítő fényképfelvételt, ez az óraállítás felelt meg az elszámolás során a záró óraállásnak. Hivatkozott az ellenkérelméhez mellékelte, a felhasználási helyre vonatkozó változás bejelentő nyomtatványra, amelyen az indítványozó és az ingatlan új tulajdonosa tényleges fogyasztásként a mérőóra állása szerinti 548 m³-t tüntette fel. A Szolnoki Törvényszék 11.Gpkf.20.289/2022/2. számú végzésében az elsőfokú végzés fellebbezett részét megváltoztatta, mentesítette az alperest a felperes elsőfokú eljárásban felmerült költségének megfizetése alól, és a Pp. 85. § (1) bekezdése alapján a felperest kötelezte az alperes perköltségének megfizetésére. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesnek az alperestől megkapott számlák és kimutatás összevetése alapján lehetősége volt ellenőrizni az elszámolt időszakot, a mérőállást, az elszámolt mennyiséget, a megfizetett díjat és a hátralékos összeget. Kiemelte a másodfokú bíróság indokolásában, hogy a felperes a per megindítása előtt megkapta az alperestől az 548 m³ mérőállást rögzítő fényképfelvételt, és a közüzemi szolgáltatási szerződés megkötéséhez szükséges változás bejelentő adatlapon az új tulajdonossal és az új felhasználóval ezt a mennyiséget tüntették fel tényleges fogyasztásként. A másodfokú bíróság szerint az indítványozónak az alperes által az ellenkérelméhez csatolt fényképek nélkül is lehetősége volt meggyőződni az alperesi követelés jogszerűségéről és helyességéről.
- [7] A jogi képviselővel eljáró indítványozó az Alkotmánybíróság főtákarának felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszában a támadott másodfokú végzés megsemmisítésére irányuló kérelmét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés által biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmére alapította. Érvelése szerint az, hogy a szerződés átírásakor a mérőállás mit mutatott, nem igazolta, hogy mekkora és milyen időszakra vonatkozó fogyasztást számlázott ki az alperes. Álláspontja szerint téves, és az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt észszerűség követelményével ellentétes következtetésre jutott a másodfokú bíróság annak megállapításával, hogy a tényleges fogyasztást az indítványozó a per megindítása előtt ismerte. Megítélése szerint a másodfokú bíróság e következtetésével vélelmet állított fel, aminek megdöntésére nem adott lehetőséget. A vélelmekre általánosan vonatkozó gondolatai összegzése szerint az ügyben az a központi kérdés, hogyan lehet megítélni a bíróság által alkalmazott vélelmek alkotmányosságát, amelyet szerinte az alapjog-korlátozás szemszögéből lehet megközelíteni, hiszen az illetékszabály alkalmazása tulajdonhoz való jogát is sértette, mivel vagyoni diszpozícióra kényszerült.
- [8] Előkérdésként szerinte az tisztázandó, kire hárul a bizonyítási kötelezettség az alapjog-korlátozás során és sikertelenség esetén kire hárulnak a terhek. Egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint az alperes csak a perben igazolta a tényleges vízfogyasztást, ezzel okot adott a per megindítására. A Pp. 86. § (2) bekezdésére hivatkozással állította, hogy az alperes magatartása feleslegesen okozott neki a perrel kapcsolatos költséget. Állítása szerint a másodfokú bíróság a Pp. 85. §-t, valamint a Pp. 86. § (2) bekezdésének értelmezése során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyta, emiatt *contra constitutionem* vált önkényessé döntése, amely tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét okozta. A támadott végzés alaptörvény-ellenességének indokolása során az indítványozó elemzi, minősíti az alperes magatartását, illetve jogi státuszát is (II. pont), e körben a joggal, illetve a jogalkotással való visszaélés témakörében, valamint annak kapcsán fejti ki gondolatait, hogy alkotmányjogi értelemben a víziközmű-szolgáltató hatóság. 2023. február 27-én bejelentette, hogy az alperes 2022. december 21-én Szolnok Megyei Jogú Város önkormányzata tulajdonába került. Állítása szerint a támadott végzés a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való jogba ütközik, a hatósági eljárás joggal (jogalkotással) való visszaélést valósít meg.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [10] Az Alkotmánybíróság a kiegészített indítványra vonatkozóan mindenekelőtt a következőket rögzíti. Az indítványozót az Alkotmánybíróság főtákarára hiánypótlásra hívta fel, mert az indítvány nem tartalmazott a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét alapjogi érveléssel alátámasztó indokolást. A felhívásra az indítványozó határidőben benyújtotta kiegészített indítványát, melynek II. pontjában az alperes eljárásának, III. pontjában a támadott bírói döntésnek az alaptörvény-ellenességét fejti ki. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kiegészített indítvány II. pontjának tartalma nem kapcsolódik szervesen az indítványhoz, amely a másodfokú bíróságnak a perköltség viselése tárgyában hozott végzését sérelmezi. E kiegészítés megítélését illetően

az Alkotmánybíróság kiemelkedő jelentőséget tulajdonított annak, hogy a jogi képviselővel eljáró indítványozó mind eredeti, mind kiegészített indítványában csak az Abtv. 27. §-t jelölte meg az Alkotmánybíróság hatáskörét szabályozó rendelkezésként, a jogerős másodfokú végzést a panasz tárgyaként, és a XXVIII. cikk (1) bekezdését az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseként, továbbá hogy kijelentése szerint az indítványozó a kiegészített indítvány II. pontjában foglaltakat is a támadott másodfokú végzés alaptörvény-ellenességének igazolására szánta. Mindezekre figyelemmel a továbbiakban azt vizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy a jogerős másodfokú végzés ellen benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz-e azoknak a törvényi feltételeknek, amelyek lehetővé teszik a panasz érdemi elbírálását.

- [11] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy következetes gyakorlata szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság tehát a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt, és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {lásd pl. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}, a bírói döntések alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a hatáskörébe, a bírói döntésben megjelenő jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálhatja, és ha szükséges, döntésével a jogértelmezés alkotmányos kereteinek meghatározásával az Alaptörvényben biztosított jogokat védi {3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [23]}. Mindebből következik, hogy „a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon” {lásd pl. 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3241/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [37]}.
- [12] Az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntések alkotmányossági felülbírálatára biztosított hatáskörét kérelemre, és – néhány kivételtől eltekintve – a kérelem keretei között gyakorolja. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint ezért az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés alapján a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az a)–f) pontokban foglaltakat, így – többek között – indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [e) pont]. Az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálata csak az indítványban megjelölt alkotmányossági kérdésre vonatkozhat [Abtv. 52. § (2) bekezdés], erre is figyelemmel szükséges, hogy az indítványozó bemutassa és alkotmányjogilag értékelhető érvekkel alátámassza azt a szerinte fennálló ellentétet, amely az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezésének alkotmányos tartalma és a támadott bírói döntés között fennáll.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogerős végzést támadó indítvány a határozott kérelem feltételeinek a kiegészített indokolás ellenére sem felel meg. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjoga sérelmét kizárólag arra alapítja, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 85. §-t és a 86. § (2) bekezdését az Alaptörvény 28. cikkének értelmezési szabályait kifejezetten figyelmen hagyva, önkényesen értelmezi. Rögzíti az Alkotmánybíróság, hogy a Pp. 86. § (2) bekezdését a másodfokú bíróság nem alkalmazta, e rendelkezés értelmezését a támadott végzés nem tartalmazza, így „ezzel” szemben alkotmányossági kifogások sem vehetőek fel. A Pp. 85. § az eljárás megszüntetése (Pp. 240–241. §) esetére tartalmaz a perköltség viselésére vonatkozó szabályokat, amelyek közül az első fokon eljáró bíróság a (2) bekezdés, míg a másodfokú bíróság az (1) bekezdés alkalmazásával határozott e kérdésben, mindkét bíróság megindokolta döntését. Az indítványozó csupán állította, de nem fejtette ki, hogy a 28. cikk értelmezési követelményeit mennyiben hagyta figyelmen kívül a másodfokú bíróság, nem tartalmaz az indítvány alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra vonatkozóan, hogy a hatályos jogszabályi rendelkezés alkalmazásával hozott döntés miért önkényes. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó ténylegesen törvényességi, szakjogi, a döntés alapjául szolgáló tényállással, és annak minősítésével kapcsolatos kifogást emelt a támadott döntést sérelmezve. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban „önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására.” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}

- [14] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabály-sértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} „A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]} Ezért az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet, tehát a pusztán a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálja {vesd össze például: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}. Mindebből jelen ügyre vonatkozóan következik, hogy másodfokú bíróságnak a Pp. 85. §-ra vonatkozó értelmezése, és a perköltség viseléséről a Pp. 85. § (1) bekezdésére alapított döntése önmagában nem veti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét.
- [15] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltakra – az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2155/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3165/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.630.250/2022/3. számú végzése; 49.Pkf.630.435/2022/3. számú végzése; 49.Pkf.630.442/2022/3. számú végzése; 49.Pkf.637.911/2021/3. számú végzése; 49.Pkf.637.910/2021/3. számú végzése; 49.Pkf.630.443/2022/3. számú végzése; 49.Pkf.631.791/2022/3. számú végzése; valamint 49.Pkf.632.856/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján több alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyekben a Fővárosi Törvényszék 49.Pkf.630.250/2022/3. számú végzése, 49.Pkf.630.435/2022/3. számú végzése, 49.Pkf.630.442/2022/3. számú végzése, 49.Pkf.637.911/2021/3. számú végzése, 49.Pkf.637.910/2021/3. számú végzése, 49.Pkf.630.443/2022/3. számú végzése, 49.Pkf.631.791/2022/3. számú végzése, valamint 49.Pkf.632.856/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása, I. cikk (1), (3) és (4) bekezdése; II. cikke; IV. cikk (1) bekezdése; XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1), (2) és (5) bekezdése, XVI. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, valamint Q) cikk (3) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló ügyek tárgya a gyámhatóság határozataival előírt kapcsolattartás pótlása, valamint kapcsolattartás végrehajtása volt. Ezen tárgykörben született elsőfokú bírósági döntések ellen az indítványozó és kiskorú gyermeke egyaránt fellebbezést nyújtott be. A fellebbezés alapján eljáró bíróságok a gyermek mint az eljárásban érdekelt fellebbezését végzéssel visszautasították. A fellebbezés visszautasítására vonatkozó döntések indokolásában az eljáró bíróságok egységesen megállapították, hogy a kiskorú – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:178. § (1) bekezdése alapján – a kapcsolattartás jogosultja, ám ez önmagában nem alapozza meg azt, hogy az eljárásban peres félként ismerjék el. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), az egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnt.), és a gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) szabályai nem teszik lehetővé a kiskorú számára az ügyféli jogállást és ehhez kapcsolódóan a fellebbezési jogosultságot az érdekeiket érintő perben.
- [3] 2. Az indítványozó – a nemperes eljárások kérelmezettje a maga nevében, valamint a kiskorú képviselője – ezt követően nyújtotta be az alkotmányjogi panasz indítványokat, amelyekben a kiskorú indítványozó fellebbezési jogosultságának a kapcsolattartás végrehajtására iránti polgári nemperes eljárásban történő kizárását vélte alaptörvény-ellenesnek. Az indítványok szerint azok a bírói döntések, amelyek a kiskorútól a kapcsolattartásra kötelező bírósági döntés elleni fellebbezés jogát megvonják, sértik az emberi méltóságát [Alaptörvény II. cikke], a törvény előtti egyenlőség elvét [Alaptörvény XV. cikk (1) és (5) bekezdései], a tisztességes eljáráshoz, a hatékony és érdemi jogorvoslathoz való jogát [XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése]. Utóbbival összefüggésben állítja az indítványozó, hogy a jogorvoslathoz való jogot nemzetközi egyezmények is garantálják, amelyeket a bíróságok figyelmen kívül hagytak, így az Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdése sérelmét is okozták. Álláspontja szerint továbbá a bíróságok nem biztosították a kiskorú alapvető, így különösen eljárásbeli jogait, ezért sérült az Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdése; megítélése szerint továbbá a kiskorú – az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében deklarált – szabadsághoz és biztonsághoz való joga is sérült, hiszen „nem lehetett beleszólása” az édesapjával való kapcsolattartás végrehajtásába, vagyis nem mondhatta el erről a véleményét. Fentieken túl az indítványozó minden esetben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés sérelmére hivatkozva kifogásolta, hogy a bíróság rá nézve eljárási költség megfizetését tette kötelezővé.

- [4] Összességében az indítványban foglalt érvelés szerint a kapcsolattartás végrehajtása céljából folyó nemperes eljárásban a kiskorút, mint az eljárásban (és a kapcsolattartásban) érdekeltet megilleti a fellebbezési jogosultság, így az őt ebből kizáró bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenes. Ezen kívül az indítványozó édesanya magára nézve az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állítja az indítványokban azért, mert a bíróság ré nézve *contra legem*, vagyis jogellenesen állapította meg az eljárási költségek viselésének kötelezettségét.
- [5] 3. Az Alkotmánybíróság – az ügyek indítványozóinak és tárgyának azonosságára tekintettel – együttes vizsgálat céljából az Abtv. 58. § (2) bekezdése és az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján elrendelte az ügyek egyesítését, és az alkotmányjogi panaszok befogadásáról együttesen, az alábbiak szerint döntött.
- [6] 4. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [7] 4.1. Az indítványozók az alkotmányjogi panasz indítványokat az Abtv.-ben meghatározott határidőn belül nyújtották be. A kiskorú indítványozó fellebbezését visszautasító másodfokú döntések alkotmányjogi panasszal támadhatóak {3440/2022. (X. 28.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), Indokolás [7]}.
- [8] Az alkotmányjogi panasz indítványt az alapügy kérelmezettje (édesanya), úgyis mint a kiskorú gyermek törvényes képviselője nyújtotta be. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben 3508/2021. (XI. 30.) AB végzésében a következőkre mutatott rá: „Az alkotmányjogi panasz jognyilatkozatnak minősül, mely az alkotmánybírósági eljárás megindítására és lefolytatására, az Alkotmánybíróság döntésében foglalt joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat” {3026/2019. (II. 4.) AB végzés, Indokolás [11]}. Ennek alapján az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó jogosult-e a gyermeke nevében és képviselőjében fellépni a gyermek alapvető jogainak védelmében {lásd például: 3093/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [7]}. Az indítványozó édesanya a bírósági iratok szerint (lásd a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2017. június 17-én kelt, 26.P.101.326/2016/31. számú ítéletét) szülői felügyeleti jogot gyakorol gyermeke tekintetében, így jogosult arra, hogy a gyermek képviselőjében a gyermek alapjogi igényét érvényesítve alkotmányjogi panaszt nyújtson be [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:14. § (1) bekezdése és 4:161. § (1) bekezdése szerint].
- [9] 4.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek – az alábbiak miatt – csak részben tesz eleget. Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása, I. cikk (1), (3) és (4) bekezdése, XV. cikk (5) bekezdése, valamint Q) cikk (3) bekezdése az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján ugyanis nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának {az Alaptörvény I. cikkére vonatkozóan lásd: 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [21]; az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdésére vonatkozóan lásd: 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [21]; az Alaptörvény Q) cikk (3) bekezdésére nézve lásd: 3286/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; a Nemzeti Hitvallásra vonatkozóan lásd: 3016/2023. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [10] Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása, I. cikk (1), (3) és (4) bekezdése, XV. cikk (5) bekezdése, valamint Q) cikk (3) bekezdése vonatkozásában fentiek miatt nincs lehetőség érdemi vizsgálat lefolytatására, mivel az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételnek.
- [11] 4.3. Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit részben teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (a kiskorú indítványozó fellebbezésének bírói visszautasítása alaptörvény-sértő); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálандó bírói döntéseket; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény II. cikk, IV. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdése, XVI. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1), (7) bekezdése]; e) az Alaptörvény II. cikke, IV. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1)–(2) bekezdései, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése kivételével indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a másodfokú bíróság végzéseinek alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.

- [12] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény II. cikkét, IV. cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseit, XVI. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését az indítvány felsorolta, ám annak sérelmére vonatkozó kifejezett indokolást nem adott elő. Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, és annak elbírálására nincs lehetőség {lásd hasonlóan: 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]; legutóbb például: 3446/2021. (X. 25.) AB végzés Indokolás [6]}.
- [13] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, a költségek viselésének bírói megállapítása okán állított sérelmére vonatkozóan megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem szolgál alkotmányjogilag értékelhető indokokkal, érvekkel a panasz tárgyának alkotmányossági szempontú vizsgálatához. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [14] 4.4. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [15] Az Abtv. 29. §-a szerinti „alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést” illetően az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. A testület azonos indítványozó panaszja alapján eljárva, az Abh.-ban már vizsgálta, hogy „a kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes eljárás mikénti eldöntésében szükségképpen érintett kiskorú gyermek rendelkezhet-e a bírói döntést alakító, befolyásoló jogorvoslathoz való joggal” (Abh., Indokolás [11]).
- [16] Az Alkotmánybíróság a törvényi szabályok ismeretében, tekintettel a kiskorú gyermek alapjogi pozíciójára, a jogorvoslathoz való jog tartalmával összefüggésben az Abh.-ban a következőket állapította meg: „a kiskorú gyermek Alaptörvényben elismert alapjogi jogképessége ellenére sem lehet minden alapjog evidens jogosultja. Bizonyos alapjogok csak akkor illethetik meg a gyermeket, ha a jog gyakorlásához szükséges döntési felelősség elvállalására életkoránál, egyéb körülményeinél fogva képes. Ennek hiányában a gyermeket védelem illeti úgy szülei mint az állam részéről (úgy szüleivel szemben mint az állammal szemben). Mindez eseti döntés tárgyát kell képezze úgy a jogalkotás mint a jogalkalmazás szintjén. A perbeli cselekvőképességet el nem ismerő – és a fellebbezést visszautasító – bírói döntések ezen tartalmi megállapításokat tükrözik. Azt az alaptörvényi célt juttatták kifejezésre, amely szerint a gyermeket védelmezni kell attól, hogy a szülei közötti jogvitában állásfoglalásra kényszerüljön. Mindez értelemszerűen nem zárja el a bíróságot attól, hogy a bizonyítási eljárás részeként beszerezze és értékelje a gyermek véleményét meghatározott kérdéskörben. A konkrét bírósági eljárásban a gyermek meghallgatásával kapcsolatos döntés azonban nem alkotmányossági kérdés” (Indokolás [47]–[48]).
- [17] Jelen alkotmányjogi panasz az Abh.-ban foglaltakhoz képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést a kiskorú indítványozó jogorvoslathoz való jogával összefüggésben, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [18] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a szerinti „bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” vizsgálatán során a következőket állapította meg.
- [19] Az Abh.-ban foglaltak szerint a kapcsolattartás végrehajtására irányuló eljárás célja a gyermek érdekében áll (Indokolás [50]). A családi kapcsolat fenntartásának igényével a gyermek alapjogait juttatja érvényre, amikor a bíróság a kérelem tárgyában helyt adó döntést hoz. Hiányzik tehát a döntés kapcsán az a „jogsérelem” avagy „jogos érdeksérelem”, amely – az alapjogi jogalanyisággal összefüggésben tett megállapítások mellett – a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog gyakorlását a gyermek esetében indokolná.
- [20] Ezt a megfontolást tartalmazza anyagi jogi és perjogi oldalról a bíróságok azon megállapítása, amely szerint a kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó döntés a gyermekekre nézve kötelezést és így marasztalást nem tartalmazhat.
- [21] Az indítványozó ügyeiben eljáró bíróságok tehát kitértek a kiskorú jogorvoslathoz való jogának a tárgybeli eljárás jellegéhez mért értékelésére, amelyről az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy a bírói jogértelmezés nem ütközik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe, és nem sérti a jogorvoslathoz való jogot sem.
- [22] A kiskorú gyermek alapjogi jogalanyiséga ugyanis az Abh.-ban foglaltak szerint feltétlen, de az ennek ellenére sem jelenti számára bármely alapjog gyakorolhatóságát. „A kapcsolattartás végrehajtására irányuló nemperes

eljárásban a kiskorú gyermek nem alanya az Alaptörvényben elismert jogorvoslathoz való jognak [XXVIII. cikk (1) bekezdése], ezért a bíróságok döntése nem korlátozhatta ezen alapjogát. Az ügyben eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkében foglalt kötelezettségüknek eleget téve, alapjogi oldalról is megfelelően jártak el a jogértelmezésük során.” (Abh., Indokolás [51])

- [23] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet jelen ügyben az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.
- [24] 5. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjába, 52. § (1b) bekezdés e) pontjába foglalt törvényi feltételnek, részben pedig nem teljesíti az Abtv. 29. §-ban írt befogadási kritériumokat, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1114/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3166/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 5.Pkf.20.304/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Szegedi Törvényszék 5.Pkf.20.304/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és – a Szegedi Járásbíróság 29.Pk.50.337/2022/11. számú végzésére kiterjedő hatályú – megsemmisítését kérte az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdése, XVI. cikke, XXIV. cikke, XXVIII. cikke és XX. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a rendelkezésre bocsátott iratok szerint a következő. Az indítványozó mint különélő édesapa számára közös gyermekük tekintetében az együtt élő szülő – a gyermek édesanyja – úgy biztosította a 2022. február 25. napján 16 órától 2022. február 27. napján 19 óráig a folyamatos kapcsolattartást, hogy a gyermek átadásának időpontjában (a kapcsolattartás kezdő időpontja) a gyermek váltóruhája nem állt az indítványozó édesapa rendelkezésére. Az indítványozó a váltóruha hiányát jelezte az édesanyjának, de nem várta meg, hogy azt összekészítse és átadja az édesanya. A váltóruha hiányával valósult meg a kapcsolattartás teljes terjedelemben, a fenti időintervallumban.
- [3] Az indítványozó ezt követően a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint az egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnt.) 22/B. § (4) bekezdés d) pontja alapján azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a kérelmezett édesanya neki felróható módon megghiúsította a gyermekkel való zavartalan kapcsolattartást a fenti időpontban, és rendelje el a végrehajtását.
- [4] A Szegedi Járásbíróság 29.Pk.50.337/2022/11. számú végzésével indítványozó kérelmét elutasította, érdemben vizsgálta, hogy a kérelmezett édesanya tekintetében a Bpnt. 22/B. § (4) bekezdése szerinti felróhatóság megállapítható-e. Döntésének indokolásában részletesen kitért arra, hogy az indítványozó sem úgy járt az ügyben, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a kapcsolattartás zavartalansága a hiánya mindkét félnek felróható (Indokolás [54]–[56]).
- [5] A Szegedi Törvényszék e döntést 5.Pkf.20.304/2022/2. számú végzésével helybenhagyta. Döntésének indokolásában az Alkotmánybíróság 3067/2022. (II. 25.) AB határozatában foglalt alkotmányossági követelményrendszer kívánalmaiból indult ki (Indokolás [26]). A törvényszék megállapította, hogy a „zavartalan kapcsolattartás nem hiúsult meg, amennyiben az mégis annak tekintendő, úgy mindkét fél felróható módon járt el, ezért a kizárólagos, kérelmezetti – kapcsolattartásra vonatkozó – határozat-szegés nem állapítható meg” (Indokolás [32]). Ezen kívül a törvényszék az indítványozó fellebbezésben foglalt eljárási szabályok megsértésre vonatkozó érvét is megvizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy „az eljárási jogszabályokat az elsőfokú bíróság megtartotta, eljárási szabálysértés miatt nincs mód a hatályon kívül helyezésre, az elsőfokú határozat iratellenes megállapításokat nem tartalmaz” (Indokolás [24]).
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, mert álláspontja szerint az ügyben eljáró bíróságok a kapcsolattartás tartalmát szűkítették, valamint a kapcsolattartásra történő felkészítés jogszabályi kötelezettségét kiüresítették [lásd: indítvány 10. oldal utolsó bekezdése; a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:178. § (1) bekezdése].
- [7] Az indítvány szerint ugyanis a váltóruházat „esszenciális” része a kapcsolattartásnak, annak hiánya a zavartalanságra tekintettel hátrányos következményekkel jár.

- [8] Az Alaptörvény VI. cikkét és XVI. cikkét azért sértik a panasszal támadott végzések, mert kiüresítik a Ptk. 4:180. § és 4:178. § szerinti rendelkezéseket: „a kapcsolattartásra jogosult szülő és a gyermek nem kerülhetnek abba a helyzetbe, hogy jogosultak legyenek eldönteni, hogy az együtt töltött időben milyen közös programot szerveznek”.
- [9] Az indítványozó szerint az ügyben az Alaptörvény XXIV. cikke és XXVIII. cikke is sérült, mert a bíróság „felmentést adott” a gyermek édesanyjának a Ptk. 4:178. § (1) bekezdésében foglalt felkészítési kötelezettsége alól, a bíróság alaptörvény-ellenesen értelmezte a Ptk. 4:180. § (2) bekezdése szerinti azon kötelezettséget is, miszerint a kapcsolattartás kezdő időpontjában a gondozó szülő köteles valamennyi olyan dolgot átadni, amely szükséges lehet. Az Alaptörvény XXVIII. cikk sérelmére hivatkozva az indítványozó azt is előadta, hogy a Szegedi Törvényszék nem biztosította számára a kérelmezetti fellebbezési ellenkérelem megismerését, arra nem tudott nyilatkozatot tenni.
- [10] Végül az indítványozó az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése szerinti testi és lelki egészséghez való jogának sérelmére önmaga és a gyermeke vonatkozásában is hivatkozott, ugyanis a bíróságok nem ismerték fel az ügy alapjogi relevanciáját és tévesen értelmezték a kapcsolattartás végrehajtásának elrendelésre vonatkozó jogszabályokat.
- [11] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [12] 3.1. A támadott másodfokú végzést az indítványozó 2022. augusztus 31-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt pedig 2022. szeptember 13-án – az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül – nyújtotta be a Szegedi Járásbírósághoz.
- [13] A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló kérelem tárgyában hozott döntés alkotmányjogi panasszal támadható {3067/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [9]}. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, az eljárásban kérelmezőként vett részt, így érintetteknek minősül, és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [14] Az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogok sérelmére hivatkozott, mindazonáltal részben nem a saját, hanem az érintett gyermek jogainak a sérelmét állította. Figyelemmel arra, hogy a gyermek tekintetében nem az indítványozó gyakorolja a szülői felügyeleti jogot, az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésére alapított kérelem (lásd: indítvány 6. oldal első bekezdése) nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt feltételnek, ezért ebben a tekintetben érdemi elbírálásra nincs lehetőség {vesd össze: 3508/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [15] Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit részben teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (az indítványozó úgy véli, hogy a bíróság alapjogsértő módon jutott arra a következtetésre, hogy a gyermek váltóruhája átadásának a hiánya nem sértette a kapcsolattartás zavartalanságát); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést (Szegedi Törvényszék 5.Pkf.20.304/2022/2. számú végzése); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és – az elsőfokú döntésre kiterjedő hatállyal – semmisítse meg azt.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIV. cikke, XXVIII. cikk (1) bekezdése és XX. cikk (1) bekezdése tekintetében az indítvány nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írt követelményét: ebben a vonatkozásban az indítvány az alábbiak szerint nem tartalmaz érdemi indokolást.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét azért állítja, mert a Szegedi Törvényszék nem küldte meg számára a kérelmezett édesanya által benyújtott ellenkérelmet.
- [18] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alaptörvény-ellenesség megállapíthatósága szempontjából a kézbesíteni elmulasztott irat tartalmának is jelentősége van. Attól ugyanis, hogy a kézbesítés elmaradása formálisan esetleg kimerítheti egy szakági eljárási szabály megsértését, még nem biztos, hogy ez szükségképpen magával vonja a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságát és ezáltal a bíróság döntésének megsemmisítését is {3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [21]; 3419/2021. (X. 15.) AB végzés}.

- [19] Az indítványozó csupán állítja a törvényszék mulasztását, de nem tartalmaz arra nézve indokolást, hogy a kézbesíteni elmulasztott irat tartalma szerint milyen logikai összefüggésben áll a tisztességes eljáráshoz való jog jelen nemperes eljárásban való érvényesülésével.
- [20] Az indítványozó arra sem tért ki panasz beadványában, hogy a támadott bírói végzések miért és mennyiben érintik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében deklarált *fair* hatósági eljáráshoz való jogot, és miért okozák ezen alapjog sérelmét. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése indítványozóra vonatkozó sérelme tekintetében pedig nem fogadható el az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelemnek arra való hivatkozás, hogy a bíróság indítványozót közlekedési rendszabályok megsértésébe kényszerítette bele azzal, hogy meg kellett volna várnia, amíg az édesanya a gyermek váltóruháját összekészíti.
- [21] A kérelmet mindezek alapján – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, ezzel összefüggésben a XVI. cikk (2) bekezdése tekintetében – lehet határozottnak tekinteni.
- [22] 3.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [23] Az Abtv. 29. §-ában írt első feltételt illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezések – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és XVI. cikk (2) bekezdése – tartalmát érintően, e körben már kidolgozta a szülő-gyermek kapcsolattartási jog alkotmányos tartalmát [lásd: 3067/2021. (II. 24.) AB határozat], és a kapcsolattartás zavaratlanságának a kérdéskörével is foglalkozott [lásd: 3351/2022. (VII. 25.) AB határozat, a továbbiakban: Abh.; 3067/2022. (II. 25.) AB határozat]. Jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [24] Ami a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését illeti, az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Elvétel esetében a „gyermek átadása magába foglalja a gyermek személyén túl a gyermek ruházata és a kapcsolattartás során szükséges egyéb tárgyai (például állandó vagy eseti gyógyszerek, tanszerek, biztonságérzetet növelő alvójáték) átadásának a kötelezettségét is. Ennek elsődleges indoka, hogy a józan ésszel, de legfőképpen a gyermek legjobb érdekével bármilyen más értelmezés ellentétes lenne” (Abh., Indokolás [56]). A szükséges tárgyak köre esetről esetre eltérő lehet. Amint azt az Abh. általános jelleggel megállapította, azokat a tárgyakat kell a gyermek számára összekészíteni, „amelyekre a gyermeknek a kapcsolattartás ideje alatt szüksége lehet, és amelyekkel csak a gondozó szülő rendelkezik” (Indokolás [56]).
- [25] Jelen esetben a bíróság részletesen megvizsgálta, az ügyben érintett szülők felróhatóságát a zavartalan kapcsolattartás megvalósásával összefüggésben, és arra a következtetésre jutott, hogy a gyermek váltóruháinak pótlása a kapcsolattartás megkezdésekor mindkét félnek felróható módon maradt el, vagyis a kérelmezett édesanya nem szegte meg a kapcsolattartásra vonatkozó határozatot. Az indítványozó indokolatlanul rövid időn belül távozott, nem várta meg, hogy az édesanya pótolja a hiányosságot. A váltóruha hiányának ellenére a kapcsolattartás teljes terjedelemben megvalósult, annak akadályozása vagy korlátozása nem merült fel.
- [26] Jelen esetben az indítványozó magát a nemperes eljárásban hozott döntést, annak rá nézve hátrányos voltát tekintette alapjogi sérelemnek. Önmagában azonban az, hogy az indítványozó a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése során nem a végzésben foglalt eredményre jutott volna, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyének megalapozására nem elegendő. Jelen ügyben is emlékeztetni szükséges arra, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének”. Az Alkotmánybíróság „az alkotmányjogi panason keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi” {elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} Az Alkotmánybíróság nem látott rá módot vagy indokot, hogy fenti gyakorlatától jelen ügyben eltérjen.

- [27] Összefoglalva a fentieket: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet jelen ügyben az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés, XVI. cikk (2) bekezdés] összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.
- [28] 4. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felel meg részben az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának és az 52. § (1b) bekezdés e) pontjának, részben pedig befogadhatóság Abtv. 29. §-ába foglalt feltételeinek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), c) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2187/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3167/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.631.487/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró természetes személy indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.631.487/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Budai Központi Kerületi Bíróság 21.Pk.40.654/2021/6. számú végzésére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita lényege az alábbiak szerint foglalható össze. Az indítványozó és volt házastársa (a továbbiakban: kérelmezett) kapcsolatából két gyermek született (2012-ben és 2014-ben). Az indítványozót a bíróság döntése értelmében a gyermekeivel folyamatos kapcsolattartás illeti minden páros héten hétközben két napra, páratlan héten pedig hétköznap egy napra, valamint a hétvégére, a kapcsolattartás nélkül töltött napokon pedig 18:30 és 19:30 között maximum 15 percben, elsősorban kép- és hangkommunikációs eszközön, vagy amennyiben így a kapcsolat nem jön létre, akkor telefonon. Az ítélet rögzítette, hogy az indítványozó a neki fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a következő héten, de legkésőbb hat hónapon belül azonos napokon és időtartamban pótolni jogosult. Az indítványozót 2021. október 14. napján megillette a telekommunikációs kapcsolattartás, melynek időpontjában a kérelmezett és a gyermekek egy 19:00 órától kezdődő iskolai színelőadásra tartottak gépkocsival, amelyben az egyik gyermek is szerepelt. Az indítványozó telefonhívását a gyermekek 18 óra 33 perckor fogadták az autóban, 6 perc 50 másodperc időtartamban megvalósult a kép és hang továbbítására alkalmas eszközön a kapcsolat. A beszélgetésbe a kérelmezett is beleszólt, a szülők között szóváltás alakult ki, amely odavezetett, hogy a kérelmezett a hívást megszakította. A programról az indítványozónak tudomása volt, maga is elment az előadásra, ott találkozott a gyermekeivel, az előadást velük együtt nézte végig.
- [3] Ezt követően fordult bírósághoz az indítványozó, és kérelmében kérte a kérelmezett felróhatóságának megállapítását, az ítéletben szabályozott kapcsolattartás elrendelését, valamint az elmaradt kapcsolattartás pótlását. Az első fokon eljáró Budai Központi Kerületi Bíróság 2022. január 17. napján meghozott 21.Pk.40.654/2021/6. számú végzésével elutasította a kérelmet. Végzése indokolása szerint kizárólag azt vizsgálta, hogy a kapcsolattartást rendező határozatban foglaltak maradéktalanul teljesültek-e, amennyiben nem, az a kérelmezett önhibás magatartására vezethető-e vissza. Ennek kapcsán rögzítette, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó végrehajtható határozat értelmében a kérelmezőt az adott napon megillette a kapcsolattartás, amellyel élni kívánt. A felek egybehangzó nyilatkozata alapján a kapcsolattartás létrejött 6 perc 50 másodperc időtartamban, az a körülmény pedig, hogy a gyermekek egy színelőadásra készültek, amelyben az egyik gyermeknek szerepe is volt, már izgultak, a helyszínen szerettek volna lenni, megfelelő magyarázatot ad arra a kérelmezett által hivatkozott tényre, hogy a gyermekek a kérelmezővel folytatott beszélgetést a maximálisan biztosított 15 perces kereten belül be akarták fejezni, vagyis részükről a kapcsolattartás folytatása, fenntartása iránti szándék megszűnt. A kérelmező kizárólagos akaratából a kapcsolattartás nem folytatható. Ehhez képest másodlagos körülmény, hogy a felek között szóváltás alakult ki, amely odavezetett, hogy kérelmezett a hívást megszakította, majd a további kapcsolatfelvételre irányuló próbálkozásokat visszautasította. A fentieket figyelembe véve az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kérelmezett terhére a kapcsolattartás kellő indok nélküli akadályozása, illetve a zavartalan kapcsolattartás egyéb módon történő megghiúsítása nem állapítható meg, ezért elutasította a kérelmet.

- [4] A végzés ellen az indítványozó élt fellebbezéssel. A fellebbezésében az elsőfokú végzés megváltoztatását kérte, kérelmezte továbbá a kérelmezett felróhatóságának megállapítását, erre tekintettel az ítélettel szabályozott kapcsolattartás végrehajtását, vagyis a kérelmezett felhívását arra, hogy a jövőben esedékes kapcsolattartásokat az ítélet szerint biztosítsa és pótolja. A Fővárosi Törvényszék 2022. április 26. napján hozott 51.Pkf.631.487/2022/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy eljárásjogi szempontból az elsőfokú bíróság szabályszerűen járt el. A törvényszék érdemben is egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével, a végzés szerint az elsőfokú bíróság a feltárt tényeket megfelelően, okszerűen mérlegelte, mérlegelésével a másodfokú bíróság egyetértett. A másodfokú bíróság nem osztotta a kérelmező azon fellebbezési érvelését, mely szerint a kapcsolattartás tekintetében joga van, a kérelmezettnek kötelezettsége. A törvényszék utalt a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:173. §-ára, mely szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülőnek és a gyermekétől különülő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – egymás családi életét, nyugalma tiszteletben tartva – együtt kell működniük. A Ptk. 4:2. § (1) bekezdése szerint a családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek. Ezen rendelkezések alapján az együttműködési kötelezettség mindkét szülőre vonatkozik és ez érvényes a kapcsolattartások megvalósulására is. Ebben a körben a kérelmezőt is terheli az együttműködési kötelezettség. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az adott lehetőségekhez képest megvalósult a kapcsolattartás, és mindkét fél által ismert körülmények között zajlott (Fővárosi Törvényszék végzése, Indokolás [34]–[36]).
- [5] 1.2. Ezt követően nyújtotta be az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben a Fővárosi Törvényszék 51.Pkf.631.487/2022/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Budai Központi Kerületi Bíróság 21.Pk.40.654/2021/6. számú végzésére is kiterjedő hatálylyal. Beadványában a XXVIII. cikk (1)–(7) bekezdéseinek, a VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelmét állította az alábbiak szerint.
- [6] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította amiatt, hogy véleménye szerint a bíróságok a döntések meghozatala során nem vették figyelembe a Ptk. kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseit, és ezek ezen szabályok mellőzését meg sem indokolták, ráadásul a döntések a kialakult joggyakorlattal is ellentétesek. Mindezek miatt az indítványozó meglátása szerint sérült a magán és családi élethez, és a kapcsolattartáshoz való joga, valamint a gyermekek egészséges fejlődéséhez, valamint fizikai és pszichés egészségéhez való joga is. Az alkotmányjogi panasz az abban megjelölt további alaptörvényi rendelkezések sérelme tekintetében önálló, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog állított sérelméhez képest elkülönült indokolást nem tartalmaz.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [8] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó a jogerős végzést 2022. május 30. napján vette át, a beadványt pedig 2022. július 28. napján, határidőben nyújtotta be elektronikus úton.
- [9] 2.2. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó, mint az alkotmányjogi panaszra okot adó per felperese, jogosultnak és érintettnek is tekinthető.
- [10] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (1) és (2) bekezdései, valamint a XXVIII. cikk (1)–(7) bekezdései az alkotmányjogi panasz szempontjából Alaptörvényben biztosított jogoknak tekinthetőek, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alapozható alkotmányjogi panasz.
- [11] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában részben arra hivatkozott, hogy a támadott bírói döntések a gyermekek Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése szerinti jogait is sértik. Figyelemmel arra, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát kizárólag a saját nevében terjesztette elő, ezért az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételnek, így az érdemben nem bírálható el [lásd például: 3064/2023. (II. 16.) AB határozat, Indokolás [16]].

- [12] 2.4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e)* pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [13] Az indítvány Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, a XVI. cikk (2) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (2)–(7) bekezdései sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezések sérelmének megjelölése önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott ítélet által okozott alapjogi sérelmet.
- [14] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány ugyanakkor nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában ezen indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmasak érdemi elbírálásra {lásd például: 3022/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [15] Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének ugyanakkor a XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben eleget tesz.
- [16] 2.5. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [17] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt látta megvalósulni, hogy véleménye szerint a bíróságok a döntések meghozatala során nem vették figyelembe a Ptk. kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseit, és ezen szabályok mellőzését meg sem indokolták, ráadásul a döntések a kialakult joggyakorlattal is ellentétesek.
- [18] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, tekintettel az Alkotmánybíróság tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos, kimunkált gyakorlatára.
- [19] Az indítványozó panaszával összefüggésben, miszerint a bíróságok a döntéseikben indokolás nélkül figyelmen kívül hagyták a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, valamint a bírói gyakorlatot, az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványozó olyan törvényességi, illetve jogszabály-értelmezési kérdéseket kifogásol, amelynek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [20] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó valamely kérdésben nem osztja az ügyben eljáró bíróság jogi álláspontját, még nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, függetlenül az indítványozó érveinek helytállóságától vagy azok esetleges helytelenségétől.
- [21] A Fővárosi Törvényszék döntése szerint az elsőfokú bíróság a végzés meghozatalához feltárt tényeket megfelelően, okszerűen mérlegelte, és helytállóan állapította meg, hogy az adott lehetőségekhez képest megvalósult a kapcsolattartás. A Törvényszék az álláspontját az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének követelményéből fakadó kellő részletességgel meg is indokolta. Utalt a Ptk. 4:173. §-ára, mely szerint a szülői felügyeletet

gyakorló szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – egymás családi életét, nyugalját tiszteletben tartva – együtt kell működniük. A Ptk. 4:2. § (1) bekezdése szerint a családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek. Ezen rendelkezések alapján az együttműködési kötelezettség mindkét szülőre vonatkozik és ez érvényes a kapcsolattartások megvalósulására is (Fővárosi Törvényszék végzése, Indokolás [34]–[36]). Az Alkotmánybíróság külön is kiemeli, hogy (miként arra a Budai Központi Kerületi Bíróság végzésében rámutatott) a kapcsolattartás nem öncélú, az az indítványozó kizárólagos akaratából nem folytatható, különösen akkor nem, ha a kapcsolattartás időpontjában a gyermeknek objektív módon igazolható, az indítványozó által is nyilvánvalóan tudott egyéb elfoglaltsága van (nevezetesen olyan színi előadás, melyen az indítványozó maga is jelen volt, ott a gyermekeivel ráadásul személyesen is találkozott).

[22] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

[23] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)*, *c)* és *h)* pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1846/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3168/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.216/2021/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (Havas-Sághy és Társai Ügyvédi Iroda) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.216/2021/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Esztergomi Járásbíróság 6.P.20.334/2020/69. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita lényege az alábbiak szerint foglalható össze. Az indítványozó (az alapügy alperese) és volt felesége házasságából egy gyermek született 2012-ben. Életközösségük 2017-ben megszűnt, az indítványozó volt felesége (a továbbiakban: felperes) 2017-ben kérte az Esztergomi Járásbíróságot a házasság felbontására, valamint a gyermeket érintő járulékos kérdések rendezésére. A bíróság a felek házasságát 2019. november 4. napján meghozott 6.P.21.188/2017/68. számú ítéletével felbontotta, és a gyermek feletti szülői felügyeleti jogok gyakorlására a felperest jogosította fel a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével, a bíróság kötelezte továbbá az indítványozót tartásdíj megfizetésére. Az ítélettel szemben az indítványozó terjesztett elő fellebbezést. A másodfokon eljáró Tatabányai Törvényszék a fellebbezést megalapozottnak találta, és 2020. február 3. napján kelt 1.Pf.20.217/2019/8. számú végzésével az elsőfokú döntés megfellebbezett rendelkezéseit hatályon kívül helyezte és e körben az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította, mert álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem folytatta le a megalapozott döntés meghozatalához szükséges bizonyítást, a tényállást nem tárta fel teljes körben, valamint nem tett eleget indokolási kötelezettségének sem.
- [3] Az új eljárás lefolytatása során az Esztergomi Járásbíróság 2021. november 25. napján meghozott 6.P.20.334/2020/69. számú ítéletével a gyermek feletti szülői felügyeleti jogok gyakorlására a felperest jogosította fel a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével. A bíróság kötelezte az indítványozót gyermek-tartásdíj megfizetésére, valamint rendezte a gyermek és az indítványozó közötti kapcsolattartás, valamint az elmaradt kapcsolattartás pótlásának szabályait. A bíróság a fenti döntését a pszichológus és a pszichiáter szakértő alap- és kiegészítő szakvéleményeinek tartalma, a per egyéb adatai, a tanúvallomások és a felek személyes előadásai alapján hozta meg. Indokolása szerint a felperes a személyiségjegyei alapján alkalmasabbnak bizonyult a gyermeknevelésre, továbbá a gyermek erősebb anyai kötődését erősítették meg a vizsgálati eredmények. A bíróság a kapcsolattartással összefüggésben arra a megállapításra jutott, hogy a gyermek egészséges fejlődése a heti váltásos elhelyezésben nem biztosított megfelelően. Az esetleges apai elhelyezés nem szolgálná a gyermek érdekét, az indítványozóval való kapcsolata ugyanis ambivalens, a gyermekben sok az elutasítás, frusztráció, feszültség az irányába (Esztergomi Járásbíróság ítélete, Indokolás [118], [120]).
- [4] Az indítványozó az ítélettel szemben fellebbezést terjesztett elő. A másodfokon eljáró Tatabányai Törvényszék 2022. április 27. napján meghozott 1.Pf.20.216/2021/15. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A bíróság a kiegészített bizonyítási eljárás adatai mellett is arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság az irányadó tényállást helyesen állapította meg, és a szülői felügyelet rendezése körében releváns körülményeket helyesen értékelve jutott arra a következtetésre, hogy a gyermek testi, érzelmi, szellemi fejlődése legkedvezőbbben azzal biztosítható, ha a jövőben a szülői felügyeletet kizárólag a felperes gyakorolja. Rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen mérlegelte a tényállás megállapítása

során (Tatabányai Törvényszék ítélete, Indokolás [64]–[65]). A pszichológus szakértői véleménnyel összefüggésben a törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a hatályon kívül helyező végzésben előírtaknak megfelelően kiküszöbölte a szakértői vélemények hiányosságait, aggályosságait a kiegészítő vélemény beszerzésével, illetve a szakértő meghallgatásával. Feltárára került a szülő-gyermek kapcsolat háttere, és az, hogy a gyermeknek az anyához való ószinte, szeretetteli alapokon nyugvó kötődését a szakértő által elvégzett tesztek megerősítették. Értékelése került az anyai befolyás kérdése is, amelyet a szakértő a rendelkezésre álló adatok alapján nem tartott megállapíthatónak (Tatabányai Törvényszék ítélete, Indokolás [75]). Összességében a bíróság szerint az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg azt, hogy a felperesi édesanya a gyermek nevelésére alkalmasabb, nála jobban biztosítható a gyermek testi, értelmi és érzelmi fejlődése, így megalapozottan döntött a szülői felügyeleti jog rendezéséről (Tatabányai Törvényszék ítélete, Indokolás [80]).

- [5] 1.2. Ezt követően nyújtotta be az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben a Tatabányai Törvényszék 1.Pf.20.216/2021/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Esztergomi Járásbíróság 6.P.20.334/2020/69. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Beadványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, valamint XVI. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmére hivatkozott az alábbiak szerint.
- [6] A XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét azért állította, mert meglátása szerint eszköztelenné vált a bizonyítás során, az elsőfokú, valamint a másodfokú bíróság ugyanis releváns tényezőket hagyott figyelmen kívül. A felperesnek biztosítható képest sokkal kisebb mértékben adtak helyt az indítványozó bizonyítási indítványainak, továbbá kisebb jelentőséget tulajdonítottak az észrevételeinek, álláspontjának, ami így az indítványozó pervesztességéhez vezetett. Az indítványozó gyermekével való kapcsolattartása jelentős mértékben korlátozásra került, ami a gyermek egészséges fejlődését súlyosan veszélyezteti, hatása a gyermek viselkedésében már most is tapasztalható, hosszútávon pedig további, jelentős kockázatokat rejt magában. Előadta, hogy az ítélet meghozatalát megelőzően heti váltásban tarották a kapcsolatot a gyermekkel, aki így mindkét szülővel azonos mértékben töltött időt. Ezt a több mint négyéves, felek között bevált gyakorlatot a bíróságok figyelmen kívül hagyták és radikálisan megváltoztatták, az indítványozó és a gyermek jogait jelentősen csorbítva azáltal, hogy 2022. szeptember hónapjától az indítványozó mindössze kéthetente hétvégén jogosult folyamatos kapcsolattartásra a gyermekkel. Mindez az indítvány szerint az általános bírósági gyakorlatnak sem felel meg, hiszen azokon a heteken, amikor hétvégi kapcsolattartásra nem jogosult, az indítványozó számára egyáltalán nem biztosított a gyermekkel való hétközi kapcsolattartás. Ezt a radikális változtatást az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok ítéletükben meg sem indokolták.
- [7] Az indítványozó meggyőződése, hogy nem merült fel olyan körülmény, mely a kapcsolattartási jogának korlátozását indokolná, a meghozott bírósági döntések indokolatlanul és megalapozatlanul kiszakítják a gyermeket a megszokott környezetéből, és elzárják attól, hogy az indítványozó apa is kivegye a részét a gyermek mindennapjaiból, életének meghatározó részét képezze. Az indítványozó szerint mindez a gyermek XVI. cikkben foglalt egészséges fejlődéshez való jogát is sérti. Nem valósult meg továbbá a „fegyveregyenlőség” követelménye sem – szól az indítvány, a döntés és a mérlegelési körben figyelembe vett tények, körülmények hangsúlyozása ugyanis egyoldalú, kiegyensúlyozatlan, a felperes számára kedvező, míg az indítványozóra nézve kedvezőtlen, a valóságnak nem megfelelő és így a megállapított bírósági tényállás, valamint az abból levezett következtetések is megalapozatlanok és iratellenesek. Az indítványozó a fentiek alátámasztására rögzíti, hogy hiába hivatkozott az ügyben keletkezett igazságügyi pszichológus szakértői vélemény aggályos, egyoldalú és homályos voltára, a bíróság azt nem vette figyelembe. Hiába jelezte azt is, hogy ellentmondásokat tartalmaztak a pedagógiai vélemények is. A bíróság figyelmen kívül hagyott több tanúvallomást, az indítványozó új szakértői kirendelésére vonatkozó indítványát, valamint a felperes ellennevelő, veszélyeztető magatartását is.
- [8] Az indítványozó végül kérte az Alkotmánybíróságtól a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését is.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy

a jogi képviselő a Tatabányai Törvényszék ítéletét 2022. június 8. napján vette át, a beadványt pedig 2022. augusztus 8. napján, határidőben nyújtotta be elektronikus úton.

- [11] 2.2. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó, mint az alkotmányjogi panaszra okot adó per alperese, jogosultnak és érintettnek is tekinthető. A jogi képviselővel eljáró indítványozó a meghatalmazását csatolta.
- [12] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, valamint XVI. cikk (1) és (2) bekezdése az alkotmányjogi panasz szempontjából Alaptörvényben biztosított jogoknak tekinthetőek, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alapozható alkotmányjogi panasz.
- [13] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában részben arra hivatkozott, hogy a támadott bírói döntések a gyermek jogait [így különösen a gyermek kapcsolattartáshoz való jogát és egészséges fejlődéshez való jogát, az indítvány szerint az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésének megfelelően] is sértik. Figyelemmel arra, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát kizárólag a saját nevében terjesztette elő, továbbá figyelemmel arra, hogy (a Tatabányai Törvényszék jogerős ítéletéből következő módon) nem az indítványozó gyakorolja a gyermekkel kapcsolatos szülői felügyeleti jogot, ezért az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételnek, így az érdemben nem bírálható el [lásd például: 3064/2023. (II. 16.) AB határozat, Indokolás [16]].
- [14] 2.4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] Az indítvány Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XVI. cikk (2) bekezdése, valamint VI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezések sérelmének állítása önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott ítélet által okozott alapjogi sérelmet.
- [16] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány ugyanakkor nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában ezen indítványi elem nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra [lásd például: 3022/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [17] Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének ugyanakkor a XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben eleget tesz.
- [18] 2.5. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételege, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [19] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt látta megvalósulni, hogy véleménye szerint a felperesnek biztosítotthoz képest sokkal kisebb mértékben adtak helyt a bizonyítási indítványainak, egyes bizonyítási indítványait figyelmen kívül hagyták, továbbá kisebb jelentőséget tulajdonítottak az észrevételeiknek, álláspontjának, ami így az indítványozó pervesztességéhez vezetett. Az indítvány szerint nem valósult meg a „fegyveregyenlőség” követelménye sem, a döntés és a mérlegelési körben figyelembe vett tények, körülmények hangsúlyozása ugyanis egyoldalú, kiegyensúlyozatlan volt, a felperes számára kedvezett. A bírósági döntések az indítvány szerint az általános bírósági gyakorlatnak sem felelnek meg.
- [20] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, tekintettel az Alkotmánybíróság tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos, kimunkált gyakorlatára.

- [21] Az indítványban szereplő sérelmekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványozó olyan törvényességi, illetve bizonyíték-értékelési kérdéseket kifogásol, amelynek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a tényállás megállapítása, illetve a bizonyítékok értékelése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.
- [22] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jog-sérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Önmagában az a tény, hogy az indítványozó valamely kérdésben nem osztja az ügyben eljáró bíróság jogi álláspontját, még nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, függetlenül az indítványozó érveinek helytállóságától vagy azok esetleges helytelenségétől.
- [23] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Törvényszék a támadott ítéletben részletes indokolás mellett rögzítette, hogy a megismételt eljárás során az elsőfokú bíróság az irányadó tényállást helyesen állapította meg, és a szülői felügyelet rendezése körében releváns körülményeket helyesen értékelve jutott arra a következtetésre, hogy a gyermek testi, érzelmi, szellemi fejlődése legkedvezőbben azzal biztosítható, ha a jövőben a szülői felügyeletet kizárólag a felperes gyakorolja. Vizsgálata során arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen mérlegelte a tényállás megállapítása során (Tatabányai Törvényszék ítélete, Indokolás [64]–[65]). Összességében a bíróság szerint az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg azt, hogy a felperesi édesanya a gyermek nevelésére alkalmasabb, nála jobban biztosítható a gyermek testi, értelmi és érzelmi fejlődése, így megalapozottan döntött a szülői felügyeleti jog rendezéséről (Tatabányai Törvényszék ítélete, Indokolás [80]). Az Alkotmánybíróság ezen ítéleti megállapításokat nem mérlegelheti felül, azok ugyanis nem alkotmányjogi, hanem olyan tényállás-megállapítási és bizonyíték-értékelési kérdések, melyek az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esnek.
- [24] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.
- [25] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), c) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.
- [26] Az indítványozó alkotmányjogi panasz beadványában kérte a sérelmezett bírósági végzés végrehajtásának felfüggesztését is. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz visszautasításáról döntött, az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti, végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemről nem kellett határoznia.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1885/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3169/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.20.967/2021/3. számú végzése, a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.180/2021/5. számú ítélete és a Váci Járásbíróság 11.P.20.791/2019/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján (Lohn Ügyvédi Iroda) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.II.20.967/2021/3. számú végzése, a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.180/2021/5. számú ítélete és a Váci Járásbíróság 11.P.20.791/2019/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó elsődlegesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, illetve – azzal összefüggésben – a XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapította.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló, ingatlan kiürítésére iránti perben a Magyar Állam mint felperes egy, az indítványozó használatában lévő váci ingatlan kiürítésére és birtokba bocsátására kérte kötelezni az indítványozót, arra hivatkozással, hogy az érintett ingatlan a tulajdonában áll. Az indítványozó viszontkeresetében a tulajdonjoga fennállásának megállapítását és tulajdonszerzéshez szükséges jognyilatkozat ítélettel való pótlását kérte, azzal, hogy a felperes tűrje e tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését, továbbá annak megállapítását, hogy a bejegyzés alapjául szolgáló okirat kiadását a felperes jogellenesen tagadta meg; másodlagosan annak megállapítását, hogy az ingatlan meghatározott tulajdoni hányadát ráépítés jogcímén megszerezte; valamint harmadlagos kérelmében jogalap nélküli gazdagodás címén meghatározott összeg megfizetésére is kérte kötelezni a felperest. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének helyt adott, az indítványozó viszontkeresetét elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helyben hagyta; a bíróságok úgy foglaltak állást, hogy a perbeli ingatlan nem került az indítványozó tulajdonába.
- [4] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a jogerős ítélettel szemben. A Kúria a jogerős ítélet jognyilatkozat pótlására irányuló viszontkeresetet elutasító rendelkezése ellen előterjesztett felülvizsgálat kivételes engedélyezését megtagadta, mivel az indítványozó erre irányuló kérelmében foglaltak álláspontja szerint nem voltak elégségesek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban Pp.) 409. § (2) bekezdés *a*) (a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása) és *b*) pontjában (a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége) írt feltételek fennálltának megállapításához. Megállapította továbbá, hogy bár az indítványozó a jogerős ítéletnek az ingatlan kiürítésére kötelező, valamint az indítványozó tulajdonjogának és a bejegyzési engedély jogellenes megtagadásának megállapítására irányuló viszontkereseti kérelmét elutasító rendelkezésével szemben is kezdeményezett felülvizsgálatot, azzal összefüggésben nem nyújtott be felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet. Hangsúlyozta, hogy mivel a felülvizsgálati kérelemmel érintett valamennyi kereset és viszontkereset vagyonjoginak minősül, az ezekre vonatkozó elsőfokú ítéletet pedig a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben, így azok tárgyában a Pp. 408. § (2) bekezdése alapján főszabály szerint nincs helye felülvizsgálatnak. Ezért az utóbbi felülvizsgálati kérelem vonatkozásában is csak a felülvizsgálat (kivételes) engedélyezése iránti kérelem alapján lett volna törvényi lehetőség a felülvizsgálati eljárás lefolytatására. Mindezekre tekintettel a jogerős ítéletnek az ingatlan kiürítésére kötelező, valamint az indítványozó tulajdonjogának és a bejegyzési engedély jogellenes megtagadásának megállapítására irányuló viszontkeresetet elutasító rendelkezése ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmet visszautasította.

- [5] Az indítványozó a Kúria végzésével szemben alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Álláspontja szerint a bíróságok tévesen állapították meg, hogy az ingatlan nem tartozott az ő tulajdonába; hibásan következtettek ugyanis arra, hogy az érintett ingatlanak az apportálására korábban nem került sor. Nézete szerint a bírósági eljárás során bizonyította, hogy volt olyan szerződéses kötelezettségvállalás a felperes részéről, amely alapján az indítványozó tulajdonjoga bejegyzéséhez szükséges nyilatkozat megtételére köteles lenne; így a kért jognyilatkozat bíróság általi pótlására is lehetőség lett volna. A bizonyítékok okszerűtlen és iratellenes mérlegelésével és egyes bizonyítékok kellő értékelésének elmulasztásával megállapított tényállás alapján hozott döntések; a bíróságok jogértelmezései sértik a tisztességes eljáráshoz való alapjogát. A bírósági ítélettel történő jognyilatkozat-pótlás hiányában az álláspontja szerint apportálással már mintegy két évtizeddel korábban, még a jogelődje által megszerzett ingatlan-tulajdonjoga nem kerülhetett bejegyzésre, ennek következtében a Kúria végzése – valamint az első- és másodfokú ítélet – a tulajdonhoz való joga sérelmét is okozta. Az indítványozó utalt arra is, hogy az ügyében eljáró bíróságok által hozott döntésekkel összefüggésben az említett, és szerinte késégtelenül megállapítható alapjogi sérelmek következtében egyúttal a jogbiztonság [B] cikk (1) bekezdés], illetve az Alaptörvénynek a jogalkotói jogértelmezésre vonatkozó rendelkezése (28. cikk) is sérült. Ezen – számára Alaptörvényben biztosított jogot nem tartalmazó és ezért alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében nem elfogadható – alaptörvényi rendelkezésekre az indítványozó tehát csak másodlagosan, az érdemi vizsgálat esetén figyelembe veendő további indokolási elemként, nem pedig a támadott döntések alaptörvény-ellenessége megállapításának alapjául szolgáló rendelkezésekként hivatkozott. Kifejtette továbbá azt is, hogy álláspontja szerint a Kúria a támadott végzésével – amely ügyében a kivételes felülvizsgálatot nem tette lehetővé, és amelyre ezért az indítványozó a beadványában következetesen a korábbi bírói ítéleteket hatályukban fenntartó döntésként utal – olyan, az általa hivatkozott alapjogait korlátozó döntést hozott, amely nem felel meg az alapjogok korlátozhatósága szempontjából az Alaptörvényben előírt szükségesség-arányosság követelményének sem.
- [6] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [7] 3.1. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria támadott végzését 2021. december 15. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül, 2022. február 4. napján nyújtotta be az Alkotmánybíróságra.
- [8] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtására jogosultsággal rendelkezik, a peres eljárás alpereseként pedig érintettsége nyilvánvalóan fennáll. Az indítványban sérelmezett, rendes jogorvoslattal már nem támadható, a felülvizsgálatot megtagadó kúriai végzés az Abtv. 27. § (1) bekezdése felvezető szövegének második fordulatában említett, az eljárást lezáró egyéb döntésnek minősül, így alkotmányjogi panasszal támadható.
- [9] 3.2. Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntés(ek)e)t [a Kúria Pfv.II.20.967/2021/3. számú végzése; a Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.180/2021/5. számú ítélete; a Váci Járásbíróság 11.P.20.791/2019/14. számú ítélete]; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és azzal összefüggésben a XIII. cikk (1) bekezdése]; e) indokolást arra nézve, hogy a támadott döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés(ek) alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg az(oka)t.
- [10] 3.3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság (vagylagos) tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.

- [11] Az Abtv. említett rendelkezésében írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezések – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és XIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően {a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tekintetében lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89], 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; a tulajdonhoz való jog tekintetében lásd pl. 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [49]–[51]; 8/2021. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [126]; 25/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [99]}. A jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [12] A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja.
- [13] A rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható volt, hogy az indítvány alapjául szolgáló alapper központi kérdése az volt, hogy az indítványozó jogelődje, egy állami kereskedelmi vállalat privatizációjával létrejött részvénytársaság, illetve általa később az indítványozó megszerezte-e apportálás révén a perrel érintett, 1950 óta a felperes állam tulajdonát képező, de a privatizálásra került vállalat kezelésében és használatában – később pedig az indítványozó jogelődje, illetve az indítványozó használatában – lévő váci ingatlan. Az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján feltárt tényállás alapján egyöntetűen úgy foglalt állást, hogy a perbeli ingatlan – mivel annak helyrajzi száma az apportálás kapcsán nem került feltüntetésre a szükséges dokumentumokban – nem került apportálásra, így az indítványozó jogelődje, végső soron pedig az indítványozó tulajdonába; erre tekintettel nem volt lehetőség az indítványozói viszontkeresetek egyikének teljesítésére sem. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában (ismételten) hivatkozott arra, hogy az érintett ingatlan kapcsán szintén folyamatban volt közigazgatási perben született bírósági döntés indokolásában az ügyében másodfokon eljáró törvényszék közigazgatási bírósággént azt rögzítette a per tárgyát képező ingatlan tekintetében, hogy az tévedés, adminisztrációs hiba okán maradt ki az apportálásra kerülőként feltüntetett – és egyébként tulajdonába be is jegyzett – (jelentős számú) ingatlanok listájából; a tulajdonjog bejegyzéséhez szükséges jognyilatkozat pótlása pedig polgári eljárásban kezdeményezhető. Ezt – az alapperben eljáró bíróságok által elbírált – hivatkozását indítványában megismételve kifejtette azon álláspontját, amely szerint a bíróságok által a feltárt bizonyítékok alapján a tényállás megállapítása körében levont következtetésekkel nem ért egyet; az általa már a bírósági eljárásban is hivatkozott és elbírált érvek alapján azokat okszerűtlennek és iratellenesnek, a belőlük levont (szak)jogi következtetéseket pedig az indítványban hivatkozott alapjogait sértőnek tartja. A Kúria támadott végzése pedig amiatt, hogy annak értelmében felülvizsgálatra ügyében nem kerülhetett sor, a számára sérelmes első- és másodfokú ítéleteket valójában hatályukban fenntartó, ezért szintén alaptörvény-ellenes bírói döntésnek tekinthető.
- [14] Az Alkotmánybíróság elsőként a Kúria végzésével összefüggésben vizsgálta meg az indítványban foglalt érveket. Ezek alapján megállapította, hogy a Kúria a támadott eljárást lezáró, nem érdemi döntésében részletesen megindokolta, hogy álláspontja szerint az indítványozó által a – vagyoni jogi ügyben a Pp. 408. § (2) bekezdése alapján az első- és másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésen és indokoláson alapuló egybehangzó ítéletére tekintettel egyébként törvényileg kizárt – felülvizsgálat kivételes engedélyezését megtagadó, illetve visszautasító döntését milyen érvekre alapította.
- [15] Az indítványozó a Kúria ezen döntésével szemben – a fent bemutatott, alapvetően szakjogi, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékok mikénti értékelésével összefüggő értelmezést igénylő kérdéseken túlmenően – önállóan is értékelhető érvelést nem terjesztett elő. Megállapítható volt továbbá az is, hogy számára valójában az alsóbb fokú bíróságok által hozott és a Kúria által felül nem vizsgált ítéletekben foglalt jogértelmezés okoz állítása szerint alapjogi sérelmet. A Kúria a támadott döntése indokolásában kifejtette, hogy álláspontja szerint az indítványozó által a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében felhozott érvek miért nem vetik fel a joggyakorlat egységessége vagy továbbfejlesztése biztosításának szükségessége kérdését, illetve miért nem minősülnek különös súlyúnak, vagy társadalmi jelentőségűnek (lásd: Kúria, Indokolás [22]–[27]).
- [16] Az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán is fenntartja azon következetes gyakorlatát, mely alapján a felülvizsgálat engedélyezése kapcsán a vonatkozó törvényi rendelkezésekben rögzített feltételek fennálltának, vagy fenn nem álltának megítélése a Kúria kizárólagos mérlegelésére bízott és hatáskörébe tartozó kérdés, amelynek

felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel. Úgyszintén az alkotmányossági szempontú vizsgálat keretein kívül megítélendő (ezen kívül szintén a Kúria által eldöntendő tény-) kérdés, hogy az indítványozó a másodlagos felülvizsgálati kérelmével összefüggésben terjesztett-e elő a felülvizsgálat engedélyezése érdekében az eljárási törvény által megkövetelt kérelmet.

- [17] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria támadott végzésével összefüggésben az indítványban foglaltak alapján érdemi vizsgálat lefolytatására nem volt lehetőség.
- [18] Mivel az indítványozó a Kúria végzésén keresztül az első- és másodfokú bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte az alkotmányjogi panaszában, az Alkotmánybíróságnak másodikként abban a kérdésben is állást kellett foglalnia, hogy az indítványban írt érvek alapján ezen döntések tekintetében folytatható-e érdemi vizsgálat. Ezek kapcsán az alábbiakat állapította meg.
- [19] Az indítványozó hivatkozott alapjogai sérelmét arra tekintettel állította, hogy álláspontja szerint „[a]mennyiben az eljáró bíróságok a kérelmeinkhez csatolt okiratokat teljes körűen és az általunk hivatkozott jogszabályi hivatkozásokkal összhangban értelmezték volna, úgy világossá vált volna számukra, hogy az általuk megállapított tényállással ellentétben volt olyan szerződéses kötelezettségvállalás felperes részéről, mely a tulajdonjogunk bejegyzéséhez szükséges nyilatkozat megtételére irányult, ennél fogva a felperestől kiadni kért jognyilatkozat bíróság általi pótlására is lehetőség volt”; valamint arra, hogy a közigazgatási per bírósága által tett egyes megállapítások alapján a járásbíróságnak és a törvényszéknek az ítéleteikben foglaltakkal ellentétes jogi következtetésre kellett volna jutniuk viszontkeresete teljesíthetőségének tárgyában. Mivel azonban a bíróságok az indítványozóétól eltérő (szak)jogi következtetésre jutottak mindezek kapcsán, álláspontja szerint az ezeket rögzítő bírói ítéletek a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, azzal összefüggésben és végső soron pedig a tulajdonhoz való joga sérelmét okozták.
- [20] Az Alkotmánybíróság a periratok alapján megállapította, hogy az eljáró bíróságok az ítéleteikben számba vették a tényállás megállapítása szempontjából lényegesnek tartott bizonyítékokat és az indítványozó által előadott érveket (beleértve a közigazgatási per ítéletéből hivatkozott megállapítást is), és az azokkal kapcsolatos mérlegelésükről és a levont szakjogi következtetéseikről részletes indokolás mellett számot adtak. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek, vagy éppen hiányosnak és ezekből kifolyólag magára nézve sérelmesnek tartja, nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek. Az első- és másodfokon eljáró bíróságok az általuk feltárt tényállás és az alkalmazandónak ítélt jogszabályi rendelkezések alapján alakították ki azt a szakjogi álláspontot, amelyre ítéleteiket alapították, az Alkotmánybíróság pedig nem ténybíróság, és szakjogi kérdések eldöntésére vagy felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel.
- [21] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fontosnak tartotta ezért hangsúlyozni, hogy töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [22] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által előadott érvelés az alsóbb fokú bíróságok ítéletei tekintetében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben nem alapozhatta meg az alkotmányjogi panasz befogadását. Mivel az indítvány a tulajdonhoz való jog sérelmét a bíróságok – az indítványozó szerint – tisztességes eljárást sértő döntése okán tartotta megállapíthatónak, erre az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatos panaszkelem tekintetében sem volt lehetőség.
- [23] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát a Kúria támadott végzése, vagy az első- és másodfokú ítéletek tekintetében megalapozhatná.

[24] 4. Az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek nem felel meg, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/471/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3170/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.286/2019/4. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó, egy felszámolással foglalkozó gazdasági társaság jogi képviselője útján (Sallai Ügyvédi Iroda) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.286/2019/4. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására alapul szolgáló ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó felszámolója volt egy ingatlanépítéssel és üzemeltetéssel foglalkozó gazdasági társaságnak (a továbbiakban: adós), amely 2005-ben tulajdonjog fenntartással értékesített egy étterem céljára szolgáló, szerkezetkész ingatlant, részletfizetést engedélyezve. A vevő az ingatlanban kialakította az éttermet. Mivel a vevő a hátralékos vételárat nem fizette meg, az adós 2007-ben el kívánt állni a szerződéstől; az ennek érvényessége tárgyában indított perben a bíróság a vevőt a vételárhátralék megfizetésére kötelezte, egyebekben az adós keresetét (és a vele szemben előterjesztett viszontkeresetet) elutasította. Ezt követően a vevő keresetet terjesztett elő annak megállapítása iránt, hogy a ráépítéssel az ingatlanon tulajdonjoga keletkezett; ezt a keresetet a bíróság ugyancsak elutasította. Ezután a vevő 2014 februárjában keresetet nyújtott be annak megállapítása iránt, hogy az adóssal kötött szerződés a vevőnek az adóshoz 2014 januárjában intézett felmondása következtében megszűnt. Négyszeri szünetelés után, a felek között 2017. szeptember 15-én létrejött megállapodásra tekintettel a vevő keresetétől elállt.
- [4] Az indítványozó mint felszámoló az ingatlant 2016. október 6-án próbálta meg először pályázat útján értékesíteni, a felhívásra ajánlat nem érkezett. A második pályázati felhívást az indítványozó – mivel az ingatlant érintő per folyamatban léteinek tényét a pályázati felhívás nem tartalmazta – eredménytelennek nyilvánította. 2017. szeptember 15-én az adós mint eladó, az eredeti vevő mint „engedményező eladó” és az ingatlant bérleti szerződés alapján használó gazdasági társaság mint vevő adásvételi szerződést kötöttek az ingatlan vonatkozásában, melyben – többek között – rögzítették, hogy az eredeti vevő ráépítés jogcímén az ingatlanak 35/100-ad részben ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosává vált.
- [5] Az adós egyik hitelezője hitelezői kifogást terjesztett elő, melyben az értékesítés megsemmisítését, az eredeti állapot helyreállítását és a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 27/A. § (7) bekezdése alapján a felszámoló felmentését kérte hivatkozással arra, hogy a felszámoló a Csődtv. 49. § (1) bekezdésébe ütköző módon, a nyilvánosság mellőzésével, pályázat nélkül, árverésen kívüli értékesítette az ingatlant.
- [6] Az első fokon eljáró Kaposvári Törvényszék a jogszabálysértésre tekintettel a felszámolót (indítványozót) felmentette; a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság az indítványozó felmentését mellőzte és a hitelező felmentés iránti kérelmét elutasította. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság az ítéltábla jogerős végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú (a felszámolót felmentő) végzést helybenhagyta.

- [7] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására kiegészített.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint sérült egyrészt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, a tisztességes eljáráshoz való alapjoga, másrészt a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt, jogorvoslathoz való joga is. Hivatkozott továbbá a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tulajdonhoz való jogának a sérelmére is, e körben azonban részletes indokolást nem fejtett ki.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint az Abtv. 29. §-ában foglalt, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-sérelem miatt valósult meg, hogy a Kúria az indítványozóra nézve pozitív döntés helyett jogorvoslattal már nem érinthető, neki kedvezőtlen és jelentős érdeksérelmet eredményező döntést hozott, „azaz *de facto* alapjogaik érvényesítésétől elzárta, [...] megsértve ezzel az Alaptörvény jogorvoslatra és tisztességes eljárásra vonatkozó szabályait – a tárgyalás tartásának véleményünk szerint alkotmányellenes mellőzésével. Elvi kérdés ezen túlmenően, hogy a bírósági tárgyaláson igénybe vehető érvelési lehetőség elmaradása eredményezhet-e olyan jog- vagy érdeksérelmet, amely a bírósági szervezetrendszerben már nem orvosolható, és egyidejűleg megállapítható, hogy a jogerős döntés ezzel homlokegyenest ellentétes tartalmat hordozott”.
- [10] Az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróságnak a tisztességes bírósági eljáráshoz kapcsolódó gyakorlatára, ezen belül a tárgyalás tartásával kapcsolatos határozataira is. Álláspontja szerint azonban amiatt, hogy a Kúria az indítványozó számára kedvező jogerős döntéssel ellentétes tartalmú végzést hozott, ami ellen jogorvoslat sem biztosított, az indítványozó kifejezett érdeke tett volna, hogy a Kúria előtti eljárásban jogi érveit kifejtthesse. „Ennek elmaradása bírósági fórum előtt orvosolhatatlan érdeksérelmet eredményezett, így a tárgyalás tartásának mellőzése a tisztességes eljáráshoz való Jog részjogosítványát, a tárgyalás tartásához való jogot sérti”. Mivel a tárgyaláson kívül hozott kedvezőtlen tartalmú döntéssel szemben a jogorvoslat lehetősége is kizárt, így a XXVIII. cikk (7) bekezdése is sérült. „A felszámoló és jogi képviselői részére a tárgyalás tartásával biztosított lehetőségek elmaradása csökkentette érvelési lehetőségük potenciálját, az azonnali reagálás, az esetlegesen felmerülő kérdésekre való válaszadás lehetőségével a jogi helyzet egyes részleteinek pontosítása, az esetleges jogi érvelésrendszer szóbeli előadásának vonatkozásában. Nem nyílt meg lehetősége arra, hogy a számára kedvezőtlen irányba forduló helyzet jogi háttérét a saját szemszögéből megvilágítsa, ezáltal a konkrét ügyben kialakuló érdeksérelmét elhárítsa. A nyilvános tárgyaláson lehetősége nyílt volna az indítványozónak és jogi képviselőjének arra, hogy a Kúria tanácsát a jogi érvelésükben álláspontjukról olyan, esetlegesen felmerülő kérdésekben is tájékoztassák, ami az iratok alapján megvalósult döntés meghozatalakor esetlegesen nem állt a Kúria tanácsának rendelkezésére.” Az indítványozó érvelésének alátámasztására hivatkozott a Kúria végzése Indokolásának egyes részeire, amelyekből kiderül, hogy a döntést a testület kizárólag az iratok alapján hozta, de az indítványozó álláspontja szerint a tárgyaláson olyan érveket tudott volna felhozni ezekben a kérdéskörökben, amelyek ellentétes döntésre is vezethettek volna. Ugyanerre hivatkozik abban a kérdésben is, hogy a Kúria egy korábbi legfelsőbb bírósági döntést miért nem látta alkalmazhatónak az ügyben. Az indítványozó végül kifogásolta, hogy a Kúria nem adta indokát annak, hogy miért tárgyaláson kívül hozta meg a döntését.
- [11] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a végzéssel szemben további jogorvoslatra nincs lehetőség. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem kivételével az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelel. Az indítvány ugyanis e vonatkozásban nem tartalmaz értékelhető indokolást és így nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt követelményt.
- [12] Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” E feltételnek az indítvány az alábbiak miatt nem felel meg.
- [13] Az Alkotmánybíróság – ahogy arra az indítványozó maga is rámutatott – már kialakította álláspontját abban a kérdésben, hogy a tárgyalás elmaradása milyen esetekben jelenti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét [ld. pl. 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]; 3064/2016. (IV. 11.) AB határozat,

Indokolás [14], legutóbb 3478/2021. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [29]]. Következtes az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog tartalmát illetően is {összefoglalóan ld. pl. 3145/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]}, abban a vonatkozásban is, hogy „[a] jogorvoslathoz való jog nem azt jelenti, hogy mindaddig, amíg valamelyik fél elégedetlen a döntéssel, joga lenne azt magasabb bírói fórum előtt vitatni” {ld. 3145/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]}. Mindezekre tekintettel az indítvány nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.

- [14] Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az indítványozó által hivatkozott kúriai döntéshez kapcsolódóan felmerülhet-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétegye.
- [15] Az eljárásban a bíróságoknak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezéseit kellett alkalmazni. A régi Pp. 274. § (1) bekezdése szerint „A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, vagy a Kúria a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja. Végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem esetében tárgyalás tartása nem kérhető.” Tekintettel arra, hogy a kifogás tárgyában a másodfokú bíróság végzés formájában hozott döntést, a Kúria mérlegelésén múlt, hogy az ügy elbírálásához szükségesnek tartja-e tárgyalást tartását. Mivel a főszabály a tárgyaláson kívüli elbírálás, ezért az e szerinti eljárás külön indokolást nem igényel.
- [16] A jogerős döntés felülvizsgálatakor a Kúriának abban a kérdésben kellett döntenie, hogy az indítványozó jogszabálysértő eljárása megalapozza-e azt, hogy a felszámolói megbízatása alól felmentse a bíróság. A testület vizsgálta, hogy az indítványozó esetében fennállhatott-e a téves jogértelmezés lehetősége, illetve, hogy a Csódtv. és a bírói gyakorlat alapján mely esetekben tekinthet el a felszámoló a vagyontárgyak nyilvános értékesítésének kötelezettségétől. A felülvizsgálati eljárást két bírósági eljárás előzte meg, amelyek során az indítványozó mind írásban, mind nyilvános tárgyaláson kifejtette álláspontját. A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal kapcsolatban írásban nyilatkozhatott; e körben számíthatnia kellett arra, hogy tárgyalás tartására nem kerül sor. A Kúria azon mérlegelésének vizsgálatára, mely szerint – a főszabály kivételeként – szükségesnek tartotta-e tárgyalás tartását, az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.
- [17] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is utal azon gyakorlatára, mely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára nem rendelkezik hatáskörrel” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {ld. 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. „A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}
- [18] Az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését érintő részéhez kapcsolódóan az Alkotmánybíróság visszaautal a jogorvoslathoz való jog tartalmával kapcsolatos gyakorlatára. Az indítványozó nem volt elzárva jogorvoslat igénybevételétől; ezt az elsőfokú döntéssel szemben igénybe is vette.
- [19] A fentiekben kifejtettekre tekintettel a Kúria eljárásával kapcsolatban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétegye nem merülhet fel, ezért az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek.

[20] 5. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, 52. § (1b) bekezdés e) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/861/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3171/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kpkf.III.45.132/2022/4. számú végzésével összefüggésben a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 134. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kpkf.III.45.132/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) indítványozó, jogi képviselője (dr. Kulcsár Gábor kamarai jogtanácsos) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó beadványában az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének c) és d) pontja alapján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal élt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 134. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Vagylagosan – az Abtv. 27. §-a alapján – a Kúria mint másodfokú bíróság Kpkf.III.45.132/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és a Miskolci Törvényszék 103.K.701.392/2021/5. számú végzésére kiható hatályú megsemmisítését kérte.
- [3] Az alapul szolgáló ügy egy tanulmányi szerződésből eredő visszafizetési kötelezettség tárgyában indult közszolgálati jogvita. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) hatálya alá tartozó felek által 2015. szeptember 24-én megkötött tanulmányi szerződés szerint az alperes köteles volt a tanulmányi és vizsgakötelezettségeinek eleget tenni, illetve a felsőfokú tanulmányainak költségeit a munkáltató felperesnek visszafizetni, ha 2018. július 31-ig szakképzettséget igazoló oklevelet nem szerez. Szerződészegése ellenére a felperes nem szüntette meg az alperessel fennálló tanulmányi szerződést, hanem az alperes kérésére méltányosságból, további hátrányos következmények alkalmazása nélkül két alkalommal – 2018. június 29. napján, valamint 2018. november 28. napján – is módosította azt, amelyben annak hatályát fenntartva, meghosszabbította az oklevél megszerzésének határidejét, azonban az alperes kötelezettségének így sem tett eleget. Az alperes a tanulmányi szerződésből eredő visszafizetési kötelezettségére tekintettel a 2018. november 5-től 2019. augusztus 5-ig terjedő időszakban 150 000 forintot utalt a felperes részére. Az alperes szolgálati jogviszonyát a felperes 2019. augusztus 5-én megszüntette.
- [4] A felperes a 2019. december 10-én kelt fizetési felszólítással 7 460 625 forint tanulmányi szerződésből eredő tartozás harminc napon belüli visszafizetésére hívta fel az alperest, aki a felszólításnak nem tett eleget. A felperes 2020. május 22-én azonnali hatályú felmondással a tanulmányi szerződést megszüntette, és ismételt felszólította az alperest a pénztartozás tizenöt napon belüli teljesítésére. A felperes 2021. szeptember 13-án fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő 7 460 625 forint és járuléki megfizetésére tanulmányi szerződésből és annak felmondásából eredő pénzkövetelés címén. Az alperesnek a követelés jogalapját és összecszerúségét is vitató ellentmondása folytán az eljárás perré alakult. Az elsőfokú bíróság – a keresetindítási határidő elmulasztására tekintettel – végzésével az eljárást megszüntette. Kifejtette, hogy a Hszt. 270. § (2) bekezdése a Hszt. XXIV. fejezetének 110. pontjában foglaltak (a bíróság előtti jogvita) körében mindössze annyit tartalmaz, hogy a rendvédelmi szerv szolgálati viszonytal kapcsolatos igényével közvetlenül a bírósághoz fordulhat, ha a törvény a rendvédelmi szerven belüli eljárásról nem rendelkezik. Ebből következően a Hszt.-ben nincs a Kp. 134. § (3) bekezdésétől eltérő rendelkezés.

- [5] Kifejtette, hogy nem tekinthető ilyennek a Hszt. 11. § (1) bekezdése szerinti hároméves elévülési idő, mivel a keresetindítási és az elévülési határidő jogi természete egymástól különbözik (Kúria Kf.VII.40.5.1.8/2021/3.), eltérő azok elmulasztásának kimenthetősége, a kezdő időpontjuk, és a be nem tartásukhoz fűzött eljárásjogi következmény is (Kúria Kf.III.39.482/2021/5., Kúria Kpkf.VII.40.182/2020/3.). Kiemelte, hogy a felperes a perben érvényesített igényt megalapozó tényről legkésőbb a 2020. május 22-én kelt ismételt felszólításban foglalt határidő utolsó napját követő napon tudomást szerzett, ezáltal követelését ezen időponttól számított kilencven napon belül kellett volna előterjesznie, azonban a felperes a határidőt elmulasztotta, igazolási kérelmet nem nyújtott be. Az elsőfokú bíróság a fentiek alapján nem osztotta a felperes álláspontját, amely szerint az elévülési időn belül fordulhat bírósághoz. Hivatkozott arra, hogy a Kúria fenti határozataiban foglaltak jelen ügyben is irányadóak, a felperes követelését a Kp. 134. § (3) bekezdése szerinti határidőben érvényesíthette volna. Mindezek alapján a Kp. 81. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az eljárást megszüntette.
- [6] A felperes fellebbezésében a szerződésre vonatkozó igényérvényesítési illetve keresetindítási határidőkre vonatkozó szabályozás bíróság általi értelmezését és alkalmazását kifogásolta, és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését is kérte, a Kp. 134. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása érdekében. Az alperes a fellebbezésében kizárólag a perköltség vonatkozásában kérte a végzés megváltoztatását.
- [7] A Kúria mint másodfokú bíróság a felperes fellebbezését megalapozatlannak, az alperes fellebbezését részben megalapozottnak minősítette. Rögzítette, hogy tekintettel arra, hogy a felperes, mint közigazgatási szerv indított marasztalásra irányuló pert a hivatásos állomány volt tagjával szemben, arra a Kp. XXIII. fejezetén belül elhelyezett, a nem közigazgatási szerv ellen indított per további különös szabályait kellett alkalmazni. A Kp. 134. § (3) bekezdése a perindítás speciális szabályaként kimondja, hogy – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a keresetlevelet a perben érvényesített igényt megalapozó tényről, körülményről való tudomásszerzés időpontjától számított kilencven napon belül kell a bíróságnál benyújtani. A Hszt. a rendvédelmi szerv igényérvényesítéséről, a szolgálati panaszról és szolgálati jogvitáról szóló XXIV. fejezetében a bíróság előtti jogvita körében – amint arra az elsőfokú bíróság helyesen utalt is – mindössze annyit tartalmaz, hogy a szolgálati viszonnal kapcsolatos igényével a rendvédelmi szerv közvetlenül a bírósághoz fordulhat, ha a törvény a rendvédelmi szerven belüli eljárásról nem rendelkezik [Hszt. 270. § (2) bekezdése]. Ebből következően a Hszt.-ben nincs a Kp. 134. § (3) bekezdésétől eltérő rendelkezés. Nem tekinthető ilyennek a Hszt. 11. § (1) bekezdésében meghatározott hároméves elévülési idő, mivel a keresetindítási és az elévülési határidő jogi természete különböző. Szintén hivatkozott a Kúria e körben kialakított gyakorlatára. Hangsúlyozta, hogy a felperes a keresetét a Kp. 134. § (3) bekezdésében meghatározott kógens szabály alapján a perben érvényesített igényt megalapozó tényről, körülményről való tudomásszerzés időpontjától számított kilencven napon belül nyújthatta volna be a bíróságra.
- [8] Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt. Hiánypótlásra felhívást követően módosított indítványa szerint az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésébe foglalt „azon joga sérült, hogy a keresettel érvényesíteni kívánt jogát, jogos igényét bíróság elbírálja, mert a Kp. 134. § (3) bekezdésének alaptörvény-ellenes rendelkezése, vagy a Kúria, mint másodfokú bíróság Kpkf.III.45.132/2022/4. számú végzése és a Miskolci Törvényszék 103.K.701.392/2021/5. számú végzése téves jogszabály értelmezéssel meghozott alaptörvény-ellenes bírói döntést eredményezett.” Ezen túlmenően megjelölte az Alaptörvény 28. cikkét is. Kérte az Alkotmánybíróságot, hogy a Kp. 134. § (3) bekezdés alaptörvény-ellenességének megállapításával azt az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg, vagy amennyiben az Alkotmánybíróság a jogszabályi rendelkezés alaptörvényellenességét nem állapítja meg, akkor a sérelmezett bírósági végzéseket az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg alaptörvény-ellenes jogszabály értelmezés, bírói döntés miatt.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadásának törvényi feltételeit.
- [10] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó az alapügy tárgyát képező

eljárásban felperes volt, így az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja értelmében érintettsége fennáll, az alkotmányjogi panasz tekintetében indítványozói jogosultsággal rendelkezik. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.

- [11] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz esetén további feltétel, hogy az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet Alaptörvényben biztosított jogának sérelme az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be. Az alkotmányjogi panaszban sérelmezett jogszabályi rendelkezést a bíróságok alkalmazták.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A sérelmezett másodfokú végzést 2022. június 28. napján vette át a jogi képviselő, míg az alkotmányjogi panaszt 2022. augusztus 26-án – határidőben – terjesztették elő az elsőfokon eljáró bíróságon. Az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [13] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be, míg az Abtv. 52. §-a szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Abtv. 26. § (1) bekezdését, és 27. §-át, amelyek alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, és a bírósági végzéseket, valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése tekintetében azonban a beadvány nem tartalmaz alkotmányossági érvelést, annak alaptörvény-ellenességét vagylagosan a bírósági végzések függvényében állította, így a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének érdemi vizsgálatára önállóan nincs mód.
- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panasz beadványában megjelölte az Alaptörvény 28. cikkét is, amely azonban nem alapjogot tartalmaz, hanem a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható [pl. 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [15] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában alapvetően az igényérvényesítési határidő tekintetében a bíróságok által elfoglalt jogi álláspontot sérelmezte, mely szerinte a bíróságok téves jogértelmezésén alapul. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 26 § (1) bekezdése és 27. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz eljárás keretében az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatra van hatásköre. A bírósági döntések és az alkalmazott jogszabályi rendelkezések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3480/2022. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] 3. Tekintettel arra, hogy jelen ügyben a fentiek szerint nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2050/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3172/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.VIII.10.005/2022/7. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Mfv.VIII.10.005/2022/7. számú ítéletével szemben, s kérte a Kúria ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az alperes munkáltató azonnali hatályú felmondással megszüntette az indítványozó munkaviszonyát. Az indítványozó a munkáltatói intézkedés jogellenességének megállapítása iránt keresettel fordult a bírósághoz. Az első fokon eljáró Győri Törvényszék az indítványozó keresetét elutasította. A Győri Ítéletábla mint másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és kötelezte a munkáltatót a felmondási időre járó távolléti díj, valamint végkielégítés és kamatai megfizetésére. A másodfokú bíróság mindazonáltal nem a felperesi kérelemnek megfelelően minősítette jogellenesnek a munkaviszony azonnali hatályú megszüntetését (ti. munkáltatói intézkedés elkésztése), hanem azért, mert a munkáltatói intézkedés aránytalan volt a felperes terhére rótt mulasztás tükrében. A jogerős ítélet ellen az alperes munkáltató terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, és annak hatályon kívül helyezését kérte a Kúriától. Az indítványozó felülvizsgálati ellenkérelmet nyújtott be a számára kedvező jogerős ítélet kapcsán. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] Az Alkotmánybíróság főtítkárnak felhívása nyomán kiegészített alkotmányjogi panaszban az indítványozó a Kúria döntését támadta. Állítása szerint a polgári perrendtartásról szóló törvény 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 407. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt „a jogerős ítéletnek csupán az indokolása ellen” szövegrészéhez kapcsolódó kúriai jogértelmezés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot, mert lehetetlen követelmény teljesítése elé állította. Az indítványozó ugyanis a Kúria ítéletének azt az indokolási elemét tartotta sérelmesnek mely szerint: „A jogerős ítélet [26] bekezdésében foglalt azon megállapítást, miszerint az alperes az azonnali hatályú felmondásjogát az Mt. 78. § (2) bekezdése alapján a felperesi kötelezettségszegésről való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül gyakorolta, a felek felülvizsgálati kérelemmel nem támadták, így jelen eljárásban ezen tény már nem volt vizsgálat tárgyává tehető.” (Kúria ítéletének [48] bekezdése) Az indítványozó ennek kapcsán azt kifogásolta, hogy a Pp. alapján a másodfokú eljárásban pernyertes fél egyrészt nem jogosult kizárólag az ítélet indokolásával szemben felülvizsgálati kérelmet vagy csatlakozó felülvizsgálati kérelmet előterjeszteni; másrészt még ha jogosult is lett volna, kizárólag az indokolást támadni, akkor sem jogosult olyan jogkérdésre vonatkozóan kérelmet előterjeszteni, amelyet az alperes felülvizsgálati kérelme nem érint; harmadrészt még ha minderre jogosult is lett volna, akkor sem volt a csatlakozó felülvizsgálati kérelemben megváltoztatás iránti kérelem előterjeszhető akkor, ha a felülvizsgálati kérelem kizárólag hatályon kívül helyezésre irányul. Az indítványozó ezért úgy vélte, hogy a Kúria elvárását teljesíteni „a törvény alapján lehetetlen volt”, s ezért sértette a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az indítványozó szerint a „lehetséges jogértelmezések közül a tisztességes eljárás követelményét és az Alaptörvény 28. cikkében foglalt elvárást az az értelmezés szolgálta volna, amely lehetővé teszi az egész perben következetesen előadott, elkésztésre való hivatkozás, Kúria általi elbírálását.” Az Alkotmánybíróság az eljárást a kiegészített indítványra figyelemmel folytatta le.
- [4] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról

dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [5] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett kúriai ítélettel zárult ügyben felperes volt [Abtv. 27. § (2) bekezdés *a*) pont], számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A magánszemély kérelmező ekként alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [6] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria ítéletét az indítványozó jogi képviselője 2022. május 31-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt elektronikus úton 2022. július 29-én nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet támadta.
- [7] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a*) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható {3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [10]; 3138/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [10]}. A jelen indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában többek között állította az Alaptörvény alapjogot nem rögzítő 28. cikke sérelmét is, melyre hivatkozva alkotmányjogi panasz nem terjeszthető elő.
- [8] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a kúriai ítéletet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jogába ütközőnek tartotta, mert szerinte a Kúria a jogértelmezésével egy teljesíthetetlen követelményt alakított ki.
- [10] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3014/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [27]}. A testület gyakorlata következetes abban, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. „Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [...]” {3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [9]}
- [11] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítványi érvekkel szemben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a bíróságok jogkörébe tartozó – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányossági – kérdésnek tekinti az irányadó eljárási jogszabályok értelmezését. Tartalma szerint az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz valójában a Kúria döntésének felülbírálatára irányult. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint: „[ö]nmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme tekintetében az indítványi kérelem tartalmát illetően arra a megállapításra

jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel, hanem az eljáró bíróság jogértelmezését, a bírói jogalkalmazói tevékenység körébe tartozó törvényességi kérdést vitatott. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy a munkajogi jogviszonnal kapcsolatos jogvita tárgyában hozott támadott bírói döntéssel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.

- [12] Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2043/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3173/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.IV.10.144/2021/8. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.IV.10.144/2021/8. számú ítélete, a Pécsi Ítéletábla Kúria által hatályában fenntartott Mf.I.30.033/2021/9/I. számú ítélete, valamint – részben – a Zalaegerszegi Törvényszék 11.M.70.007/2020/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó munkaviszonya jogellenes megszüntetése miatt, illetve elmaradt munkabérének megfizetése érdekében indított munkaügyi pert a volt munkáltatója ellen. Keresetében vitatta a vele közölt felmondási okok valóságát, és megjelölte a számára rendkívüli munkavégzés címén álláspontja szerint fizetendő összeget. Az elsőfokú bíróság az utóbbi kereseti kérelemnek helyt adott, egyebekben a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a keresetet teljes egészében elutasította. Az indítványozó által kezdeményezett felülvizsgálati eljárásban a Kúria Mfv.IV.10.144/2021/8. számú ítéletével a másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a keresetének elutasításához vezető bírósági eljárás ellentétes volt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal, mivel az alperesnek valamennyi felmondási ok tekintetében bizonyítania kellett volna azok valóságát, világosságát és okszerűségét, ami szerinte nem teljesült. Mindemellett az indítványozó állítása szerint a bíróság döntését valótlan tartalmú tanúvallomásokra alapította, és nem vette figyelembe az indítványozó által előterjesztett bizonyítékokat. Az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy a „túlórák elszámolása vonatkozásában hozott ítélet sérti az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdésébe biztosított jogomat is, miszerint: »Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz.« – amit sem természetben, sem pedig munkabérben nem kaptam meg.” Ezen túlmenően úgy vélte, hogy „a bíróságok az eljárásuk során, a hivatkozott jogszabályok, és közzétett Kúriai álláspontok alkalmazása terén nem az Alaptörvény 28. cikke szerint jártak el.”
- [4] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [5] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett kúriai ítélettel zárult ügyben felperes volt [Abtv. 27. § (2) bekezdés *a*) pont], számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A magánszemély kérelmező ekként alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [6] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria ítéletét a felülvizsgálati eljárásban eljáró jogi

képviselő 2022. május 17-én töltötte le, az alkotmányjogi panaszt 2022. július 6-án nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet, továbbá a kúriai ítélet által hatályában fenntartott jogerős ítéletet, valamint részben az elsőfokú ítéletet támadta.

- [7] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható [3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [10]; 3138/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [10]]. A jelen indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában többek között állította az Alaptörvény alapjogot nem rögzítő 28. cikke sérelmét is, melyre hivatkozva alkotmányjogi panasz nem terjeszthető elő.
- [8] Az Abtv. 52. §-a kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség.” [34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]]. Az indítvány e követelménynek az Alaptörvény XVII. cikk (4) bekezdése vonatkozásában nem tesz eleget. Az indítvány nem tartalmazott megfelelő indokolással ellátott kérelmet arra vonatkozóan, hogy a Kúria ítélete, illetve a támadott bírói döntések miért okozzák az Alaptörvény megjelölt cikkének a sérelmét. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában mindenek előtt az alperes munkáltató intézkedései miatt állította ennek az alaptörvényi rendelkezésnek a sérelmét, a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességét azonban e vonatkozásban nem indokolta.
- [9] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a sérelmezett bírói döntéseket az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljáráshoz való jogába ütközőnek tartotta, mert szerinte a keresetének elutasításához vezető bírósági eljárásban a bíróságok nem vették figyelembe az általa előterjesztett bizonyítékokat, helyette valótlan, nem megalapozott bizonyítékokon nyugszik a bíróság döntése.
- [11] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését el kell ismernie [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3014/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [27]]. A testület gyakorlata következetes abban, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel” [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]]. „Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírlati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [...]” [3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [9]]
- [12] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítványi érvekkel szemben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a bíróságok jogkörébe tartozó – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányossági – kérdésnek tekinti az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bizonyítási eljárás lefolytatását, a bizonyítékok mérlegelését. Az indítványozó állításától eltérően a jelen esetben nem volt megállapítható, hogy a peres felek a 19/2015. VI.15. AB határozat (Indokolás [37]) által vizsgált esethez hasonlóan eszköztelenné váltak volna az eljárás során, ne lett volna lehetőségük hatékony bizonyítási eszközök igénybevételére, az álláspontjukat alátámasztó bizonyítékok előterjesztésére, illetve érvényesítésére. Tartalma szerint az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz valójában a Kúria döntésének, illetve a támadott bírói döntések felülbírlatára irányult. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint: „Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” [3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]]. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme tekintetében az indítványi kérelem tartalmát illetően

arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel, hanem az eljáró bíróság jogértelmezését, a bírói jogalkalmazói tevékenység körébe tartozó törvényességi kérdést vitatott. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy a munkajogi jogviszonnyal kapcsolatos jogvita tárgyában hozott támadott bírói döntéssel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.

- [13] 3. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1627/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3174/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítéltábla Bf.I.2/2022/29. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Panyik József ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó által kifogásolt ügy lényege a következő.
- [3] A Tatabányai Törvényszék – a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban – 2021. július 14-én kihirdetett 17.B.402/2017/227. számú ítéletével az indítványozót mint I. rendű vádlottat emberölés büntettségében bűnösnek mondta ki. Ezért őt a bíróság – mint erőszakos többszörös visszaesőt – életfogytig tartó szabadságvesztésre és a közügyektől 10 évi eltiltásra ítélte. Rendelkezett a szabadságvesztés fegyház fokozatban végrehajtásáról, valamint arról, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.
- [4] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó és védője elsődlegesen felmentésért, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezése és a bíróság új eljárásra utasítása érdekében jelentett be fellebbezést. A védő kifejtette, hogy a megismételt eljárás során az elsőfokú bíróság a bizonyítás törvényességének megsértésével állapította meg az indítványozó bűnösségét. Álláspontja szerint ugyanis az elsőfokú bíróság olyan bizonyítékokat emelt be az eljárásba, amelyeket korábban – a hatályon kívül helyezett eljárásban – az eljárásból kizárt bíró is értékelt. Ezért az elsőfokú bíróság által elkövetett jogsértések és a kirekesztendő bizonyítékok miatt az ítélet olyan megalapozatlanságban szenved, ami miatt hatályon kívül helyezése indokolt.
- [5] A védelmi fellebbezés alapján eljáró Győri Ítéltábla 2022. június 2-án a Bf.I.2/2022/29. számú ítéletével az elsőfokú bíróság határozatát az indítványozó tekintetében annyiban változtatta meg, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozta meg. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet az indítványozó tekintetében helybenhagyta.
- [6] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság eljárása törvényes volt. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó védőjének fellebbezésében foglaltakkal szemben az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárása is törvényes, valamennyi bizonyítékra kiterjedő volt, s irányítottságot, egyoldalú bizonyítékértékelést nem tárt fel.
- [7] Az indítványozó ezt követően nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Tatabányai Törvényszék 17.B.402/2017/227. számú és a Győri Ítéltábla Bf.I.2/2022/29. számú ítélete ellen.
- [8] Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének sérelmére hivatkozva kérte a bírósági döntések megsemmisítését.
- [9] Álláspontja szerint ügyében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog azért sérült, mert a megismételt eljárást megelőzően – a kizárási ok bejelentéséig – eljáró bíró és ügyész nem volt pártatlan. A bíró és az ügyész az indítványozó védőjének munkáját minősítette és akadályozta, ezért az eljárás során a fegyverek egyenlősége sérült. Az indítvány szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdés szerinti védelemhez való jog is sérült, ugyanis a bíróságok olyan bizonyítékra alapították döntésüket, amelyet a korábbi eljárásban elfogultságot bejelentett bíró is már értékelt. Az indítványozó álláspontja szerint az ilyen módon jogsértően beszerzett bizonyítási eszközökből származó bizonyíték alapvetően befolyásolta a bíróságok döntését, ezért a bíróságok eljárása alapjogi sérelmet vet fel.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. Ehhez képest az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva először azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.

- [11] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára hivatkozva terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [12] Alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján hatvan napon belül lehet benyújtani, az indítvány határidőben érkezett. Az indítványozó jogi képviselő útján jár el, a jogi képviselő a meghatalmazását csatolta.
- [13] Az indítványozó az alapügyben, a büntetőjogi felelősségéről döntést hozó első- és másodfokú határozatot támadta, mely döntések az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz tárgyai lehetnek.
- [14] Az alkotmányjogi panasz előterjesztését megelőzően az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Az egyedi ügyben érintettség megállapítható, mivel az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben terhelt volt.
- [15] 2.2. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem feltételeinek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, továbbá indokolja a bírósági döntések Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [16] 2.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [17] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [18] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy az ügyében eljáró – majd önmagával szemben kizárási okot bejelentő – bíró és ügyész nem volt pártatlan. Továbbá az indítvánnyal támadott megismételt eljárásban a bíróság olyan bizonyítékra alapozta a terhelt bűnösségét, amelyet a kizárási okot bejelentett bíró is már korábban értékelt.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a szerinti befogadhatósági feltétellel összefüggésben elsőként jelen ügyben is megállapítja, hogy a bírói döntésekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem hagyományos értelemben vett jogorvoslat. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {vö. 3224/2022. (V. 11.) AB végzés, Indokolás [20]; 3507/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [10]; 3471/2021. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [21]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; 3462/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti {vö. 3529/2021. (XII. 13.) AB végzés, Indokolás [21]; 3154/2021. (IV. 22.) AB végzés, Indokolás [10]; 5/2020. (I. 29.) AB végzés, Indokolás [47]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes bírósági eljárás konkrét ismérveit. Így nevesíteni lehet azokat a követelményeket, részjogosítványokat, amelyek ezen alapjog alkotmányos tartalmát jelentik {vö. 3294/2021. (VII. 22) AB határozat, Indokolás [55]; 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]; 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érvelésével kapcsolatban a következőkre mutat rá.
- [22] A büntetőeljárásban a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a döntését valósághű tényállásra alapozza [Be. 163. § (2) bekezdés]. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a bizonyítékokat egyenként és összeségükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg [Be. 167. § (4) bekezdés].
- [23] E két alapelvárás szerinti – vagyis a valóságigényű és a meggyőződésalapú – tevékenység, s mellette a kizárási szabályokkal övezett objektivitásra kötelezettség a záloga annak, hogy az állam büntetőigényének érvényesítése, illetve érvényesülése intézményesen biztosítva legyen.
- [24] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a bizonyítás érvényét az sem rontja le, ha a bíró személyében történt változás miatt a tárgyalást a bizonyítás anyagának ismertetésével ismétlik meg (vö. Kúria Bfv.III.12/2021/6. számú végzése, Indokolás [33]; Kúria Bfv.III.1483/2015/5. számú végzése, Indokolás [36]).
- [25] Ehhez képest – amint jelen alapügy ítéletéből kitűnik – az elsőfokú bíróság ítéletében egyenként és összességében is értékelt a bizonyítékokat, vizsgálta az indítvány szerint alapjogi sérelemmel beszerzett bizonyíték törvényességét is (elsőfokú ítélet, Indokolás, [18]–[26]). A másodfokú bíróság – az indítványozó védőjének fellebbezésében foglaltakkal kapcsolatban – megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok törvényességére vonatkozó szabályokat nem sértette meg. Kifejtette, hogy az alapügyben eljáró bíró kizárása nem jelenti

automatikusan a bizonyítási eszközök, az azokban foglalt bizonyítékok kirekesztését, kizárólag az érintett bíró bizonyítékértékelését kell figyelmen kívül hagyni (másodfokú ítélet, Indokolás [24]–[36]).

- [26] Amint az Alkotmánybíróság korábban is kifejtette: „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [27] Ezzel szemben az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése sérelmének állításával valójában megismételte az elsőfokú (és az azt megelőző) eljárással és döntéssel szemben felhozott, az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenységével kapcsolatos – és a másodfokú bíróság által már megválaszolt – kifogásait.
- [28] Az indítvány valójában és kizárólag az indítványozó számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikája. Az indítványozónak a bírói döntés ellenében felhozott kifogásai törvényességi, szakjogi tárgyúak, a bírói mérlegelés támadását célozzák, illetve a bírói mérlegelést célzó támadás.
- [29] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány egyik elemében sem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, következőképpen nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [30] 3. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2193/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3175/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.8067/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (Morvai és Társa Ügyvédi Iroda) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz előzményei – az indítvány és a bíróságok által megállapított tényállás alapján – a következőképpen foglalhatók össze. Az indítványozó önálló bírósági végrehajtó, aki a jogelőd önálló bírósági végrehajtó tevékenységével kapcsolatban bejelentést tett az ügyészségen jogtalan eltulajdonítás miatt. A bejelentés szerint elődjének el kellett volna számolnia a végrehajtói elszámolási számlájára érkező pénzüsszegekkel. Az illetékes rendőrkapitányság határozatában a nyomozást – mivel bűncselekmény elkövetése nem volt megállapítható – megszüntette. A megszüntető határozat ellen az indítványozó panaszt terjesztett elő, melyet az ügyészség – mint nem jogosulttól származó panaszt – elutasított, arra hivatkozva, hogy nem az indítványozó az ügy sértettje.
- [3] Az indítványozó jogi képviselője útján vádindítványt terjesztett elő, melyet a Budapest IV. és XV. Kerületi Bíróság 1.B.IV.705/2020/4. számú végzésében a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 787. § (3) bekezdése *c*) és *d*) pontjai – a pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye, ha a bűncselekmény a sértett jogát vagy jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette; illetve abban az esetben sem, ha a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv – alapján elutasított. Döntését a bíróság azzal indokolta, hogy az indítványozó önálló bírósági végrehajtói kinevezése utáni cselekmények esetében lehet azt kijelenteni, hogy az indítványozó jogát vagy jogos érdekét sérthette a jogelőd által esetlegesen el nem számolt pénzüsszeg hiánya. Rámutatott a bíróság arra is, hogy a vádindítvány a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírását, tehát konkrét esetet nem tartalmazott, csak példálózó jellegű felsorolást. Ezenfelül pedig a bíróság hivatkozott továbbá a 3076/2017. (IV. 28.) AB határozatban foglaltakra is, melyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírósági végrehajtók az eljárásaik során közhatalmat gyakorló szervnek minősülnek, így az indítványozó pótmagánvádlóként való fellépése a Be. 787. (3) bekezdésének *d*) pontja alapján is kizárt.
- [4] 1.2. A fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.8067/2021/3. számú végzése a Budapest IV. és XV. Kerületi Bíróság 1.B.IV.705/2020/4. számú végzését helybenhagyta. Döntésében a Törvényszék rámutatott, hogy a vádindítvány elkésett, mert a Be. 791. § (1) bekezdése szerint a sértett a panaszt elutasító határozat közlésétől számított két hónapon belül léphet fel pótmagánvádlóként. Bár az ügyészi határozat postai kézbesítést igazoló tértivevény nélkül került az indítványozó részére megküldésre, a kézbesítés időpontja az elektronikus kézbesítés alapján megállapítható volt. Az önhibán kívüli okból történő mulasztás esetén az igazolási kérelem az elmulasztott határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül tehető meg, három hónapon túl azonban már nem terjeszthető elő. Az ügyben megállapítható volt, hogy a vádindítványt az előírt határidő leteltét követően nyújtották be.
- [5] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, panaszában és annak kiegészítésében a Budapest IV. és XV. Kerületi Bíróság 1.B.IV.705/2020/4. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.8067/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Abtv. 43. §-a alapján. Álláspontja szerint a panasszal támadott bírósági döntések sértik

az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, a XV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogot, a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot, valamint a 28. cikket.

- [6] Az indítványozó kifejtette, hogy álláspontja alapján az elsőfokú bíróság jogértelmezése számos ponton téves.
- [7] Az alkotmányjogi panasz szerint „téves az elsőfokú bíróság azon megközelítése”, hogy az indítványozó sértetti pozíciója csak a 2017. szeptember 1. napját követő cselekményekkel kapcsolatban állapítható meg, mivel a bírósági végrehajtó szolgálati jogviszonyának megszűnésekor a helyébe lépő új végrehajtó irányába elszámolási kötelezettséggel rendelkezik és az ügy lezárásával összefüggésben minden jog és kötelezettség az új végrehajtót illeti meg, ezáltal sérülni véli az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése szerinti vállalkozáshoz való jogot, valamint a XIII. cikkben foglalt tulajdonhoz való jogot.
- [8] Az indítványozó kifejtette azt is, hogy az önálló bírósági végrehajtónak kettős jogállása van, hivatalos személyként hivatalos eljárása során közhatalmat gyakorol, ugyanakkor az általa képviselt végrehajtói tevékenység üzleti tevékenység is. Álláspontja szerint a közhatalmi tevékenységet gyakorló szerv sértettként akkor nem léphet fel pótmagánvádlóként, ha a sértetti pozíciója szorosan a közhatalmi tevékenységével összefüggésben merül fel. Az elsőfokú bíróság által hozott döntés azon része tehát, hogy az önálló bírósági végrehajtó üzleti tevékenységével összefüggésben nem léphet fel pótmagánvádlóként, nem „alaptörvény-konform értelmezés”, ezáltal sérül a tisztességes eljáráshoz, a tulajdonhoz, valamint a törvény előtti egyenlőséghez való joga.
- [9] Az indítvány szerint a másodfokú bíróság végzése sérti a jogbiztonság elvét, mivel a döntése indokolásában tévesen jelölte meg a pótmagánvád előterjesztésének elkészítését, mivel figyelmen kívül hagyta a veszélyhelyzetre való tekintettel hatályos jogrendet. A 74/2020. (III. 31.) Korm. rendeletben foglalt rendelkezések szerint a „Be. 791. § (1) bekezdésében és a 796. § (2) bekezdésében meghatározott határidőbe a veszélyhelyzet ideje nem számít bele”. A rendeletben foglaltak alapján a a pótmagánvád előterjesztésére nyitva álló határidő nem járt le, a „bíróság ezen hivatkozása az elutasítás körében Alaptörvény-ellenes, mert sérti a jogállamiságban foglalt jogbiztonság elvét”. Sérült továbbá a jogorvoslathoz való jog azáltal is, hogy a másodfokú bíróság döntése a formai okból való visszautasítással kiüresítette azt.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [11] 2.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvény-ellenes bírósági döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [12] Az indítványozó az alapügy tárgyát képező eljárásban felperes, így az Abtv. 27. § (2) bekezdés *a)* pontja értelmében érintettsége fennáll, az alkotmányjogi panasz tekintetében indítványozói jogosultsággal rendelkezik. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [13] 2.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. § (1b) bekezdése – annak *a)–f)* pontjai – rögzítik. A panasz ezeknek a feltételeknek megfelelt az alábbiak szerint. A panasz tartalmazza azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Az indítvány tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a támadott döntés miért ellentétes az Alaptörvény megsértett rendelkezéseivel, illetve kifejezett kérelmet ad elő a bírói döntés megsemmisítésére.
- [14] 2.3. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Jelen esetben mind az alkotmányjogi panasz, mind pedig a hiánypótlási felhívásra érkezett indítvány kiegészítés határidőben érkezett. Az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.

- [15] 3. Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt – a bírósági végrehajtó közhatalmi funkciójával összefüggésben – az Alkotmánybíróság fenntartja a 3076/2017. (IV. 28.) AB határozatában foglalt megállapításokat, melynek megfelelően a „a végrehajtó nem piaci szereplő, mert a bírósági végrehajtói működés elsődlegesen nem üzleti vagy hasznot hajtó tevékenység és nem a piac keresleti és kínálati elvei mentén működő vállalkozás, hanem az állami szuverenitás egyik ismérve és az igazságszolgáltatást kiegészítő, illetve az igazságszolgáltatáshoz szervesen kapcsolódó olyan közhatalmi funkció, amelynek során kötelező erejű és végrehajtható bírósági határozatokat az adós vagyoni és személyiségi jogait is korlátozó állami kényszer árán hajtják végre [Vht. 5. § (1)–(4) bekezdések]. A végrehajtó a végrehajtási cselekmények foganatosítása és a végrehajtási kényszer alkalmazása során alapvető jogokat is korlátozó közhatalmat gyakorol.” (Indokolás [57])
- [16] A jelen alkotmányjogi panaszban foglalt kifogások törvényértelmezési – a közhatalmi szereplő pótmagánvád benyújtásának kizártsága – kérdésre, továbbá a tényállás értékelésére irányultak, amelyek elbírálása kívül esik az Alkotmánybíróság hatáskörén. Emellett az eljáró bíróságok kifejtették azokat az indokokat, amelyekre tekintettel elutasították az indítványozó érveit.
- [17] Az Alkotmánybíróság eljárásának jelentős akadályát képezi az, hogy nem törvényességi kérdésekben jár el, és nem a felülbíráhatóság mércéje szerint vizsgálja a támadott ítéleteket. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz ugyanis „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [18] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [19] Tekintettel arra, hogy jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Abtv. 29. §-a és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2978/2021.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3176/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bpkf.462/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Bagó-Rónai Ivett ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2017. március 13. napján kártalanítási kérelmet nyújtott be az illetékes büntetés-végrehajtási intézetnél. Kérelmében a 2007. június 10. és 2017. március 13. napja közötti fogvatartási időszak során tapasztalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményeket kifogásolta. Miután az indítványozó 2013. június 6. napján büntetését kitöltve szabadult az őt akkor fogvatartó büntetés-végrehajtási intézetből, ezért 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti időszak tekintetében illetékesség folytán és áttétel útján járt el a Budapest Környéki Törvényszék az ügyben.
- [3] Az indítványozó korábbi fogvatartott, hivatkozott kérelmében többek között a túlzásfolttság mellett a szellőztetés elégtelen voltára, a nem megfelelő tisztálkodási körülményekre, a rossz minőségű élelemre, a mellékhelyiség nem megfelelő leválasztására, továbbá a kártevők zárkában történő jelenlétére is. Nyilatkozott ezen felül arról, hogy az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt 2016. február 5. napján az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is nyújtott be kérelmet, amelyet nyilvántartásba vettek. Az EJEB a későbbiekben nem kötelezte az államot kártérítésre.
- [4] A Budapest Környéki Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 55.Bv.5105/2022/22. számú végzésével a 2011. május 27. napjától 2013. június 6. napjáig terjedő, 640 nap alapvető jogokat sértő fogvatartási időszak tekintetében 891 200 forint kártalanítást állapított meg az indítványozó részére a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 75/B. § alapján.
- [5] 1.2. Az ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Budapest környéki Törvényszék, az elsőfokú döntést megváltoztatta és a kártalanítási kérelmet 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti sérelmezett időszak tekintetében érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolásában kifejtette a bíróság, hogy az indítványozó esetében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények 2013. június 6. napján, szabadulása folytán megszűntek. Ezzel kapcsolatosan hivatkozott a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezésekre. A vonatkozó szabályok alapján azon fogvatartottak kártalanítási jogosultsága megalapozott, akiknek a sérelme a Bv. tv.-t módosító a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) hatálybalépése előtt 1 éven belül szűntek meg a sérelmes körülmények, illetve akik emiatt az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet. A második fordulat szerint abban az esetben megfelelően megalapozott a kérelem, amennyiben azt az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve ha a fogvatartott a kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a sérelmes körülmények megszűntétől több mint hat hónap eltelt [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont].
- [6] Miután az indítványozó szabadulása, tehát a sérelmes helyzet megszűnése és az EJEB-hez történő kérelem benyújtása között több mint hat hónap eltelt, a másodfokú bíróság a 4.Bpkf.462/2022/4. számú döntésével az alapul fekvő kártalanítási kérelmet a Bv. tv. 75/L. § a) pontja alapján, elkésztésre hivatkozva érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bpkf.462/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint az sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a III. cikkét és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [8] 2.1. Alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az indítványozó előadta, hogy az eljáró másodfokú bíróság tisztességtelen módon, alaptörvény-ellenes okokra hivatkozva utasította el kártalanítási kérelmét érdemi vizsgálat nélkül. Az Alaptörvény III. cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértését abban látta, hogy a másodfokon eljáró bíróság nem biztosított számára utólagos kompenzációt az elszennvedett sérelmeiért azzal, hogy mellőzték a körülmények érdemi vizsgálatát. Tette ezt annak ellenére, hogy ezen alapjog abszolút természetéből következően, annak érvényesülését minden esetben, így a fogvatartottak esetében is biztosítani kell.
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás megsértése körében hivatkozott az indítványozó az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatára, miszerint a tisztességes eljárás egy olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és összes körülményének figyelembevételével és mérlegelésével lehet csupán megítélni. E körben értekezett az indítványozó arról, hogy a Bv. tv. 436. § átmeneti rendelkezéseinek téves alkalmazásával olyan követelményt támasztottak visszamenőlegesen vele szemben, amelynek nem tudott megfelelni. Mindezzel a visszaható jelleggel történő értelmezéssel az Alaptörvény Q) cikkével és B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság követelményével ellentétes döntést hozott a bíróság.
- [10] Utalt rá beadványában az indítványozó, hogy a 2013. júniusi szabadulása után ismételt fogvatartásba került és az EJEB gyakorlata alapján a többszörös, egymást követő fogvatartási időszakokat együttesen kell kezelni, amennyiben a két időszak között nem telt el hat hónap. Ilyen esetekben a jogvesztő határidő az utolsó időszak végétől kezdődik. Ennek értelmében – az indítványozó álláspontja alapján – kérelme határidőben érkezett.
- [11] A jogalkotó célja a Bv. tv. módosításával és az átmeneti rendelkezésekkel az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények hazai orvoslásának lehetőségének megteremtése volt. Ezt üresítette ki a bíróság a döntésével és lehetetlenné tette az indítványozót az őt ért sérelmeinek megfelelő kompenzálásától. Kifejtette végezetül, hogy a tisztességes bírósági eljárás részelemét képező hatékony bírói jogvédelem követelményének nem elég csupán formálisan érvényesülnie, ahogy jelen esetben történt. Érveinek alátámasztásaként több korábbi Alkotmánybírósági döntésre, továbbá az EJEB esetjogára is hivatkozott az indítványozó.
- [12] 3. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [13] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [14] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvényellenességét az Alaptörvény több rendelkezésének a sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] 3.2. A másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [17] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.

- [18] 3.3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdés b), d), és e) pontjai alapján a kérelem akkor határozott, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit; az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [19] 3.4. Az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán megállapította, hogy az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítványozó megjelölte ugyanis az Alaptörvény sérelmesnek vélt rendelkezését és ezek tekintetében részletesen meg is indokolta sérelmének mibenlétét.
- [20] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Alaptörvény III. cikk tekintetében nem fejtett ki alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, tehát nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettség követelményének. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásának akadályá {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]}.
- [21] Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezések tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [22] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti azt is, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [23] 4.1. Az indítványozó szerint a bíróságok a Bv. tv. 436. § (10) bekezdését tévesen, és így a tisztességes bírósági eljárás, továbbá a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmának követelményébe ütköző módon alkalmazták és utasították el érdemi vizsgálat nélkül a kártalanítási kérelmet, a 2017. január 1-jén hatályba lépett Mód. tv. által módosított Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében foglalt feltételek hiánya miatt. Nevezetesen amiatt, mert az említett bekezdés b) pontjának második fordulata alapján az EJEB-hez a sérelmes fogvatartási körülmények miatti kérelemét 2015. június 10. napján nyújtotta be az indítványozó és tekintettel arra, hogy – az alapul fekvő kártalanítási eljárásban – 2013. június 6. napján szabadult büntetéséből, elkésetten.
- [24] A vonatkozó bekezdéshez fűzött indokolás alapján a módosító törvény „a Bv. tv. átmeneti rendelkezéseiként határozza meg, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt korábban bekövetkezett sérelmek esetén – ide értve az EJEB által már befogadott kérelemmel érintett eseteket is – milyen feltételek mellett kerülhet sor az újonnan bevezetésre kerülő kártalanítási eljárás megindítására.”
- [25] Ahogy arra az indítványozó is utalt beadványában, az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Bv. tv. új, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanításra vonatkozó – és a konkrét esetben alkalmazott – szabályai kizárólag jogot megállapító jogszabálynak minősülnek, amelyek nem hordoznak hátrányos tartalmat, a hatálybalépést megelőző időre nem állapítanak meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tesznek terhesebbé, valamint nem vonnak el és nem korlátoznak jogot, illetve nem nyilvánítanak valamely magatartást jogellenessé, jogalakító hatásuk csak a jövőre nézve van {3295/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [26] Következésképpen a jogalkotó által bevezetett kártalanítási kérelem általános szabályához képest – az azzal egyidőben hatályba lépő – átmeneti rendelkezés teszi egyáltalán lehetővé a korábban (hatályba lépést megelőzően) bekövetkező sérelmek esetén járó kártalanítás lehetőségét az abban rögzített feltételek egyikének való megfelelés esetén. Ezen feltételnek való megfelelést – a korábban bekövetkezett sérelmek esetén – pedig a bíróságok vizsgálhatják kérelem alapján, ahogy azt jelen esetben is tették. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja, tartózkodik attól, hogy a jogszabályok értelmezésére és azok alkalmazására hivatott bíróságok tevékenységét törvényességi-jogalkalmazási kérdésekben felülbírálja. „Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően értelmezték az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.” {3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]}
- [27] Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy az alapul fekvő ügyben eljáró bíróság – a támadott végzésében – az iratok és a rendelkezésre álló dokumentumok vizsgálata alapján döntött az elkésettség kérdéséről és a beadvány érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról. Mind az elsőfokú, mind a támadott másodfokú döntés

a 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti fogvatartási időszak tekintetében járt el és döntött, az elsőfokú döntés ellen az indítványozó nem élt fellebbezéssel, és azt nem is vitatta. Az általa – az alkotmányjogi panaszában – hivatkozott további fogvatartási időszakokat nem vizsgálták és nem is vizsgálhatták a bíróságok, tekintettel arra, hogy az indítványozó 2013. június 6. napján büntetését kitöltve szabadult, ahogy erre a döntéseikben is utaltak. A támadott, sérelmesnek vélt végzés tehát az alapul fekvő tényállás alapján és a jogszabályi rendelkezések maradéktalan megtartásával született.

- [28] 4.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma kapcsán állított sérelmén keresztül valójában a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját fogalmazta meg. Az indítványozó bírói döntésekkel szemben felhozott minden kifogása lényegileg a bírói törvényértelmezést támadja és annak rá nézve kedvezőbb értékelését várja el az Alkotmánybíróságtól.
- [29] A fentebb kifejtettek tekintettel megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek.
- [30] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1326/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3177/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. 75/B. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 27.Bv.500/2022/9. számú végzése, továbbá a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 20.Bpkf.6908/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – hiánypótlásra történt felhívását követően kiegészített – alkotmányjogi panaszában a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 75/B. § (5) bekezdése, valamint a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 27.Bv.500/2022/9. számú végzése, továbbá a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 20.Bpkf.6908/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésekben megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [4] Az indítványozó kártalanítás iránti kérelmet nyújtott be a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetnél, a 2005. október 13. és 2021. augusztus 14. között különböző büntetés-végrehajtási intézetekben foganatosított fogvatartása alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményei miatt. A kérelemben akként nyilatkozott, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt nem indított eljárást sem az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJB), sem magyar polgári bíróság előtt. A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet a 2022. február 3-án kelt 30514-10/50-1/2022.kárt. számú határozatával a kártalanítási kérelmet – a Bv. tv. 75/F. § (1) bekezdés a) pontja, valamint 75/E. § a) pontja alapján – visszautasította, majd a kérelmet a Bv. tv. 75/J. § (1) bekezdése szerinti ügyintézés céljából megküldte a bíróságnak.
- [5] A Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 27.Bv.500/2022/9. számú végzésével az indítványozó kártalanítási kérelmét elutasította. Végzése indokolásában kiemelte, hogy a fogvatartást – a 30 napot meghaladó megszakadására figyelemmel – két időszakra bontotta, és külön-külön vizsgálta az eljárás lefolytatásának a törvényi feltételeit. Ennek eredményeképpen az indítványozónak a 2005. november 28. és 2021. június 28. napja között töltött fogvatartás alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményei miatti kártalanítás iránti kérelmét – elkéseltség címén – érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Továbbá az indítványozó által a 2021. június 29. és 2021. augusztus 13. napja között töltött fogvatartás alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményei miatt előterjesztett kártalanítás iránti kérelmét – mint alaptalant – elutasította. Az elsőfokú bíróság az utóbbi időszak tekintetében megállapította, hogy annak valamennyi napján biztosítva volt a jogszabályi előírásoknak megfelelő elhelyezés.
- [6] Az elsőfokú bíróság végzését a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 20.Bpkf.6908/2022/2. számú végzésével – az elsőfokú végzés érdemét nem érintő minimális pontosítás mellett – helybenhagyta.

- [7] 3. Az indítványozó a fent ismertetett előzményeket követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a Bv. tv. 75/B. § (5) bekezdése, valamint – az alaptörvény-ellenesnek vélt jogszabályi rendelkezés alkalmazása folytán – a Fővárosi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 27.Bv.500/2022/9.számú végzése, továbbá a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 20.Bpkf.6908/2022/2.számú végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, az alábbiak szerint. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenesen rövidre szabja a kártalanítás kérelem benyújtására nyitva álló határidőt. Érvelése szerint a kártalanítási eljárás, alapvetően polgári jogi jellegű jogintézmény, erre utal szerinte a Bv. tv. 75/B. §-a is. A polgári jogban az általános elévülési idő 5 év, míg az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt benyújtható kártalanítási kérelem előterjesztésére 6 hónapos jogvesztő határidőt határozott meg a jogalkotó a jogsértő helyzet megszűnésétől számítva, aminek – az indítványozó álláspontja szerint – nincs semmiféle észszerű indoka. Szerinte a fogvartottak jelentős részének problémát okozhat a kártalanítási kérelem előterjesztése, akár az írni, olvasni tudás hiánya, akár mentális állapotuk folytán, illetve a büntetés-végrehajtási intézetekben korlátozottak lehetnek a kapcsolattartási lehetőségek is. Álláspontja szerint a kártalanítás mint polgári jogi jellegű jogintézmény tekintetében az biztosítja a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, ha a jogalkotó nem korlátozza töredékére a kérelmezési határidőt az általános polgári jogi elévüléshez képest, hiszen azt semmiféle gyakorlati ok nem indokolja. A fentiekből következően szerinte a Fővárosi Törvényszék végzése alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezésen alapul, ezért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [8] 4. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát egyrészt az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, másrészt az Abtv. 27. §-ára alapította. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróságnak mindkét panasztípus esetén vizsgálnia kellett a befogadási feltételek teljesülését.
- [9] Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem fogadható be.
- [10] 4.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésben meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be. A jogorvoslattal már nem támadható végzés az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, így alkotmányjogi panasszal támadható. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltakra figyelemmel – fennáll. Az indítványozó jogi képviselője a meghatalmazását csatolta.
- [11] 4.2. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszában a Bv. tv. 75/B. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben állította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti részében a határozott kérelem törvényi követelményeinek megfelel, így a befogadhatóság további feltételeinek meglétét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [13] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerint ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg –

nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.

- [14] Az Alkotmánybíróság az Abtv. fenti rendelkezésekre tekintettel a következőket állapította meg. Az Alkotmánybíróság a Bv. tv. indítványozó által támadott 75/B. § (5) bekezdését még nem, azonban a támadott rendelkezéssel szövegében teljesen megegyező, korábban hatályos rendelkezését már vizsgálta. Az Alkotmánybíróság a 3295/2018. (X. 1.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdés első két mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította. Az Alkotmánybíróság abban az ügyben a támadott rendelkezésnek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével való állított ellentétét vizsgálta, és kimondta, hogy a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdés első két mondata a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát nem sérti. A jelen ügyben az indítványozó a Bv. tv. 75/B. § (5) bekezdésének az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével való ellentétét állította, így az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerinti ítélt dolog megállapításának nem volt helye. Az Alkotmánybíróság mindazonáltal az Abh.-ban foglaltakat a jelen ügyben is irányadónak tekintette.
- [15] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét arra hivatkozva állította, hogy nincsen észszerű indoka annak, hogy a kártalanítási kérelem benyújtására a támadott rendelkezés jogvesztő határidőt ír elő annak ellenére, hogy szerinte polgári jogi jellegű jogintézményről van szó, így az 5 éves elévülési idő kellene, hogy irányadó legyen ezekben az ügyekben is.
- [16] Az Alkotmánybíróság a már hivatkozott határozatában rögzítette, hogy az „alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás jogintézményét a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) iktatta be a Bv. tv.-be. Az új szabályozás 2017. január 1-jén lépett hatályba. A törvényjavaslatot a Kormány nevében eljáró igazságügyi miniszter nyújtotta be az Országgyűlésnek. A javaslat indokolásában úgy fogalmazott, hogy a módosítás annak elérésére irányul, hogy az EJEK »elvárásainak megfelelő hatékony hazai jogorvoslat keretében, hazai fórum előtt legyenek orvosolhatók a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás miatti jogsérelmek, egy új, *sui generis* jogintézményként vezeti be a jogsérellemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást.« (Abh., Indokolás [25])
- [17] Az Indokolás [29] bekezdésében pedig kihangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy »[a] jogalkotó az adott esetben az alkotmányos szempontokra is figyelemmel, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti jogosulti kör számára kellő körültekintéssel határozta meg a kártalanítási igény érvényesítésének módját, határidejét. Következésképpen az Alkotmánybíróság gyakorlata abban a kérdésben, hogy ha az igényérvényesítésre vonatkozó szabályozás nem sérti a bírósághoz fordulás jogát, vagyis »garantálja a jogok bíróság előtti érvényesítésének lehetőségét, akkor annak időmeghatározásában a törvényhozó cselekvési szabadsága már meglehetősen nagy.« Az igényérvényesítési időtartamok meghatározása »a jogviszonyok alanyi, tárgyi, tartalmi és egyéb szempontjain és különféle jog- és gazdaságpolitikai megfontolásokon is nyugodhat« (3/D/2005. AB határozat, ABH 2006, 1724, 1729)» (Abh., Indokolás [29]).
- [18] Az Alkotmánybíróság szerint a kártalanítási eljárás szabályozásával a jogalkotó olyan rendelkezéseket – és a fent hivatkozott jogalkotói indokolás szerint *sui generis* jogintézményt – iktatott be a Bv. tv.-be, melyek jogosultságokat állapítanak meg a fogvatartottak számára. Az Alkotmánybíróság szerint addig, amíg a határidő a jogérvényesítést nem teszi *ab ovo* lehetetlenné, addig nem valósul meg az Abtv. 29. §-ban rögzített egyik feltétel sem. A fentieknek megfelelően az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panaszban rögzített érvek nem alkalmasak arra, hogy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét felvessék vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést megalapozzanak {hasonlóan lásd: 3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]}.
- [19] 4.3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta azt is, hogy bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány a törvényi követelményeknek megfelel-e. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozott kérelmet tartalmaz. E rendelkezésnek megfelelően a kérelem többek között akkor határozott, ha tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; továbbá indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés vagy miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].

- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban foglalt kritériumainak csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panasza kizárólag azon alapul, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést alkalmazott, a fentiekén túl azonban a támadott végzések vélt alaptörvény-ellenességére vonatkozóan semmilyen alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adott elő. E tekintetben tehát az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában felsorolt kritériumoknak nem felel meg, így azt az Alkotmánybíróság a támadott végzések állított alaptörvény-ellenességét érdemben nem vizsgálta.
- [21] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában, továbbá az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1334/2022.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3178/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 7.Bpkf.22/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szabó Gábor ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó – fogvatartásának körülményeivel összefüggésben – kártalanítási kérelmet kívánt érvényesíteni a Magyar Állammal szemben. A kártalanítási igényt a szabadságvesztés teljes időtartamára nézve, 2013. október 10-től 2019. augusztus 6-ig kívánta érvényesíteni. Az első fokon eljáró bíróság a kártalanítási igényt a 2013. október 10-től 2017. december 19-ig terjedő időszakra vonatkozóan érdemi vizsgálat nélkül elutasította, a 2017. december 20-tól 2019. augusztus 6-ig terjedő időszakra megállapította a kártalanítást. Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy az indítványozó vonatkozásában az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények 2017. december 20. napjától 2018. január 22. napjáig harminc napot meghaladó időtartamra megszűntek. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 436. § (10) bekezdése kivételesen – meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén – lehetővé tette a kártalanítási igény benyújtását a jogintézmény hatályba lépését, 2017. január 1-jét megelőző időszak vonatkozásában is. A bíróság részletesen elemezte, hogy az indítványozó vonatkozásában – mivel folyamatos fogvatartásban volt –, nem alkalmazhatók a kivételes szabályok, azaz a kártalanítási eljárás kezdeményezésére a Bv. tv. 10/A. §-ában foglalt általános szabályok irányadók. Ennek megfelelően a kártalanítási kérelmet az alapvető jogokat sértő körülmények megszűnésétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül kell benyújtani. Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűnésének minősül, ha az elítélt számára harminc napot meghaladó időszakban biztosítva van a jogszabályban előírt élettér. A bíróság kiemelte, hogy az indítványozó vonatkozásában a sérelmezett körülmények harminc napon túl megszakadtak, és a megszakadás 2017. december 20-án következett be. Ennek megfelelően a kártalanítás iránt 2019. augusztus 6-án előterjesztett kérelem a 2013. október 10-től 2017. december 19. napjára vonatkozó időszakra nézve elkésett.
- [3] A másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék 2022. január 12-én meghozott 7.Bpkf.22/2022/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyta. A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban a tekintetben, hogy a 2013. október 10. és 2017. december 19. napja közötti időszak vonatkozásában a kártalanítási kérelem benyújtása és az alapvető jogokat sértő körülmények 30 napot meghaladó megszűnése közötti jogvesztő határidő eltelt. A másodfokú bíróság is utalt arra, hogy mivel a fogvatartás folyamatos volt, ezért a Bv. tv. átmeneti szabályai nem alkalmazhatók. A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények 30 napot meghaladó időtartamra történő megszűnése két alkalommal is megtörtént 2017. január 1-jét követően. A másodfokú bíróság a megítélt kártalanítás vonatkozásában is helytállóan tekintette az elsőfokú bíróság ítéletét.
- [4] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, és kérte a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 19.Bv.909/2021/6. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 7.Bpkf.22/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, I. cikk, II. cikk, III. cikk és IV. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott. Az indítványozó álláspontja szerint a kifogásolt bírósági határozatok a visszaható hatályú jogalkalmazást valósítanak meg, mert a bíróság a Bv. tv. az eljárás idején hatályban volt 10/A. § (4) bekezdésének

alkalmazásával olyan körülményt értékelt az indítványozó terhére, amely 2017. január 1. napját megelőzően nem ismerhetett, annak eleget nem tehetett. Az alkotmányjogi panasz további részében arra hivatkozott, hogy a fogvatartása alatti túlszűfolttság miatt szabadságának korlátozása törvénysértő és embertelen volt.

- [6] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [7] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján terjesztette elő az alkotmányjogi panaszt. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint hatvan napon belül kell benyújtani. Az indítványozó a panaszt a törvényi határidőn belül terjesztette elő. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §), a támadott bírósági határozat megjelölését, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, I. cikk, II. cikk, III. cikk, IV. cikk bekezdés]. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz továbbá abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozat alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [8] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem követelménye azt is magában foglalja, hogy az indítványnak egyértelműen elő kell adnia az eljárás megindításának indokait, alkotmányjogi panasz esetén az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, továbbá indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [vesd össze: Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pont]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint visszautasításra ad okot, ha az indítványozó érvelése nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Az alkotmányossági összefüggéseket tehát be kell mutatnia az indítványozónak {a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3053/2019. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [12]; 3231/2018. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [13]; 3327/2019. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [14]; 3353/2019. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [21]; 3077/2020. (III. 18.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [9] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény I. cikke, II. cikke, III. cikke és IV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem adott elő olyan indokolást, amely alkotmányjogilag értékelhető módon támasztja alá a támadott bírói döntések és az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseinek vélt sérelme közötti összefüggést. Az alkotmányjogi panasz részletesen foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogában mi minősül extrém túlszűfoltásznak, illetve hogy az indítványozó fogvatartása során nem biztosították a jogszabályban minimálisan előírt életteret. Nem tartalmaz azonban az alkotmányjogi panasz indokolást arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntések mennyiben állnak ellentétben hivatkozott alaptörvényi rendelkezésekkel. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásának akadálya {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]}. Mivel az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontjában megjelölt kritériumainak nem felel meg, így azt az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta.
- [10] Az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozó része kapcsán megállapította, hogy az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítványozó megjelölte ugyanis az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését és ezek tekintetében részletesen meg is indokolta sérelmének mibenlétét.
- [11] 3.3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [12] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatban arra, hogy az Alkotmánybíróság több határozatában megállapította, hogy az eljáró bíróságok azon jogértelmezése, amely egy elbírált időszakra nézve olyan jogszabályt kér számon az érintett személyen, amely az adott időszakban még nem volt hatályos, sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát {ld. például 3249/2021. (VI. 11.) AB határozat, Indokolás [33]}.

- [13] Az Alkotmánybíróság az indítvány által irányadónak tekintett bírósági döntéseket megsemmisítő alkotmánybírói határozatokkal összefüggésben a következőket említi meg előljáróban. A hivatkozott ügyekben a megsemmisítés azon alapult, hogy a bíróságok az átmeneti rendelkezés alapján kártalanításra jogosult elítéltek vonatkozásában olyan – kizárólag a kártalanítás általános szabálya kapcsán alkalmazandó, jogvesztő határidőt előíró – megszakadási körülményt vettek figyelembe, amelyek az átmeneti rendelkezésen alapuló kártalanítási igénnyel összefüggésben visszaható hatályú jogalkalmazáshoz vezettek {vö. 3377/2019. (XII. 19.) AB határozat, Indokolás [27]–[29]}.
- [14] Jelen ügyben azonban az átmeneti rendelkezés alkalmazása nem merült fel. A bíróságok részletesen indokolták, hogy az indítványozó kártalanítási kérelmét miért a Bv. tv. általános rendelkezései szerint kellett elbírálni. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja, tartózkodik attól, hogy a jogszabályok értelmezésére és azok alkalmazására hivatott bíróságok tevékenységét törvényességi-jogalkalmazási kérdésekben felülbírálja. „Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően értelmezték az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.” {3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]}
- [15] A fentiekén túlmenően az Alkotmánybíróság fontosnak tartja megjegyezni a következőket. Mivel az eljáró bíróság jelen ügyben megállapította, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények az indítványozó fogvatartása alatt két alkalommal, 2017. április 12. és 2017. június 5., valamint 2017. december 20. és 2018. január 22. napja között szüntek meg 30 napot meghaladó időtartamra, ez megfelel annak a 3260/2021. (VI. 22.) AB határozatban szereplő követelménynek, hogy a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében (jelenleg 75/B. §-ban) szereplő, megszakadásra vonatkozó feltétel csak a 2017. január 1. napját követően előforduló megszakadási körülmények tekintetében alkalmazandó. Ezért jelen ügyben nem merül fel, hogy a bíróság döntése visszaható hatályú jogalkalmazást valósítana meg.
- [16] Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy jelen ügy tekintetében az is megállapítható, hogy az indítványozó folyamatos fogvatartásban volt, így a Bv. tv. módosult rendelkezései egyértelműen alkalmazhatóak voltak vele szemben. Az indítványozónak erre figyelemmel ismernie kellett a módosult szabályokat.
- [17] 4. Mindezekre tekintettel az alkotmányjogi panasz nem felel meg a befogadhatóság feltételeinek, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján tanácsban eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/812/2022.

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtktára
layout: www.escom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu

Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető

HU ISSN 2062-9273